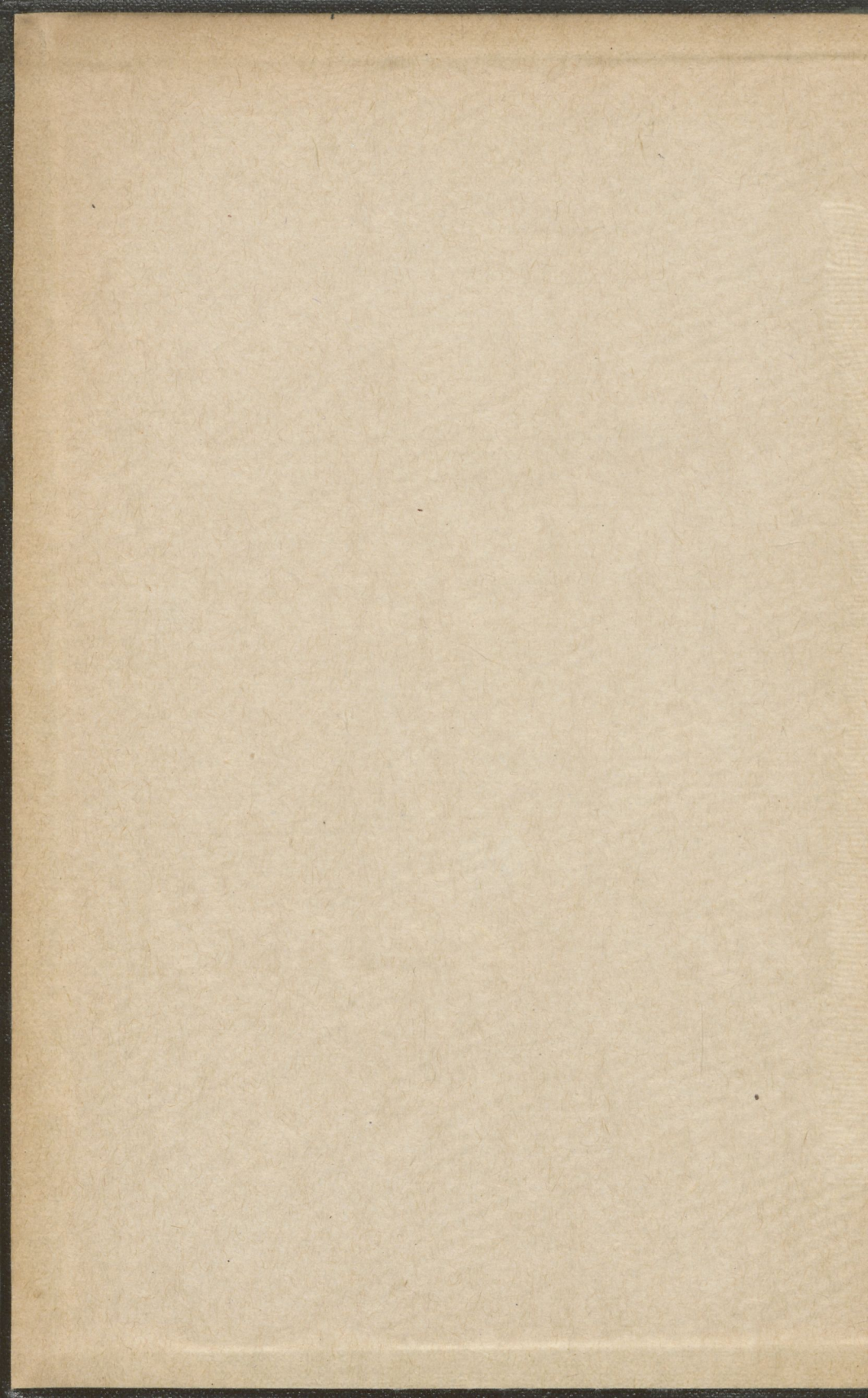

**EESTI NSV
ÜLEMNÕUKOGU
NELJAS ISTUNGJÄRK**

**STENOGRAAFILINE
ARUANNE**

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

E $\frac{3}{379}$

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU

3. KOOSSEISU
NELJAS ISTUNGJÄRK

(20.—21. augustil 1953)

STENOGRAAFILINE ARUANNE

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

E 17663

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1953

STATE ARCHIVES, BOSTON, MASS.

ESTABLISHED
1864

RECORDS OF THE
COMMONWEALTH OF MASSACHUSETTS

1864-1865

RECORDS OF THE
COMMONWEALTH OF MASSACHUSETTS

MASSACHUSETTS
RECORDS
1864-1865

1864-1865

RECORDS OF THE
COMMONWEALTH OF MASSACHUSETTS

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU NELJAS ISTUNGJÄRK

★

ESIMENE ISTUNG

(20. augustil 1953)

Eesti NSV Ülemnõukogu juhataja, tema asetäitjate, Eestimaa Kommunistliku Partei ja Eesti NSV valitsuse juhtide ning Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi liikmete ilmumine saali võetakse vastu kiiduavaldustega.

Juhatab Eesti NSV Ülemnõukogu juhataja rahvasaadik O. Merimaa.

Juhataja: Seltsimehed Ülemnõukogu saadikud. Avan Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu kolmanda koosseisu neljanda istungjärgu.

Seltsimehed rahvasaadikud!

Eesti NSV Ülemnõukogu kolmanda ja neljanda istungjärgu vaheajal tabas nõukogude rahvast raske kaotus — 5. märtsil 1953 suri Nõukogude valitsuse juht ning Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretär, Lenini töö suur jätkaja, meie kallis Jossif Vissarionovitš Stalin.

Palun austada püstitõusmisega Jossif Vissarionovitš Stalini helget mälestust. (Kõik tõusevad püsti.)

Palun istuda.

Enne istungjärgu päevakorra vastuvõtmist tuleb meil ära kuulata Eesti NSV Ülemnõukogu Mandaatkomisjoni aruanne Karksi valimisringkonnas nr. 27 valitud rahvasaadiku volituste kontrollimise kohta. Aruandeks on sõna mandaatkomisjoni esimehel rahvasaadik Künnapil.

E. Künnap (Palamuse valimisringkond nr. 43): Seltsimehed rahvasaadikud! Kooskõlas Eesti NSV Konstitutsiooniga ja Eesti NSV Ülemnõukogu valimiste määrustiku § 99 alusel toimusid pärast Eesti NSV Ülemnõukogu kolmandat istungjärku, 22. veebruaril 1953. aastal Karksi valimisringkonnas nr. 27 Eesti NSV Ülemnõukogu uue saadiku valimised Ülemnõukogu koosseisust väljalangenud rahvasaadiku asemele.

Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku valimistel jäeti valimisringkonna piirid samadeks, mis nad olid Eesti NSV Ülemnõukogu valimistel 1951. aasta veebruaris.

Valimiste läbiviimiseks moodustati Karksi valimisringkonnas

nr. 27 tööraha ühiskondlike organisatsioonide, ühingute ja töötajate koosolekute esindajatest valimiste ringkonnakomisjon, kes vastavalt Eesti NSV Ülemnõukogu valimiste määrustiku §-le 41 juhtis valimisi.

Abja rajooni Karksi Toorlinavabriku tööliste ja teenistujate üldkoosolekul seati üksmeelselt üles saadikukandidaadiks Karksi valimisringkonnas nr. 27 kommunistide ja parteitute bloki kandidaadina sm. Richard Martini p. Niinepuu, kes ka registreeriti valimiste ringkonnakomisjoni poolt.

Hääletamisest Karksi valimisringkonnas nr. 27 võttis osa 99,96% antud ringkonna valijate üldarvust, kusjuures kommunistide ja parteitute bloki kandidaadi poolt hääletas 99,94% hääletamisest osavõtnud valijate üldarvust.

Hääletamise tulemused demonstreerivad nõukogude rahva moraalset ja poliitilist ühtsust ning näitavad, et Eesti NSV töötajad on tihedalt koondunud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse ümber ning sammuvad koos teiste Nõukogude Liidu rahvastega kindlalt edasi meie maal kommunismi ülesehitamise teed mööda.

Eesti NSV Konstitutsiooni § 32 alusel kontrollis Eesti NSV Ülemnõukogu Mandaatkomisjon valimiste ringkonnakomisjoni poolt esitatud saadikukandidaadi registreerimise protokollid ning valimiste ringkonnakomisjoni hääletamisprotokollid, samuti ka ülesseatud saadikukandidaadi nõusolekuavalduse olemasolu kandideerimiseks antud valimisringkonnas. Kaebusi ega avaldusi Eesti NSV Konstitutsiooni või Eesti NSV Ülemnõukogu valimiste määrustiku rikkumise kohta ei ole esitatud.

Dokumentide kontrollimise tulemusena tegi mandaatkomisjon kindlaks, et valimised Karksi valimisringkonnas nr. 27 viidi läbi kooskõlas Eesti NSV Konstitutsiooniga ja Eesti NSV Ülemnõukogu valimiste määrustikuga ning järelikult ei ole mingit alust valimiste tühistamiseks Eesti NSV Ülemnõukogu Karksi valimisringkonnas nr. 27.

Sellest lähtudes võttis mandaatkomisjon vastu järgmise otsuse, mille ta esitab kinnitamiseks Eesti NSV Ülemnõukogule:

«Kontrollinud kõik valimiste ringkonnakomisjoni poolt esitatud valimisdokumendid ja materjalid Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku valimise kohta Karksi valimisringkonnas nr. 27, Eesti NSV Ülemnõukogu Mandaatkomisjon tegi kindlaks:

1. Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku valimised Karksi valimisringkonnas nr. 27 on toimunud Eesti NSV Konstitutsiooni ja Eesti NSV Ülemnõukogu valimiste määrustiku alusel ja nendega täielikus kooskõlas.

2. Ei ole mingit alust valimiste tühistamiseks, samuti pole esitatud mingeid kaebusi ega avaldusi Eesti NSV Konstitutsiooni või Eesti NSV Ülemnõukogu valimiste määrustiku rikkumise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku valimistel Karksi valimisringkonnas nr. 27.

Ülaltoodu põhjal tunnistab Eesti NSV Ülemnõukogu Mandaatkomisjon õigeks Karksi valimisringkonnas nr. 27 valitud Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku Richard Martini p. Niinepuu volitused.»

Juhataja: Kes rahvasaadikuist soovib sõna mandaatkomisjoni aruande kohta. Sõna on rahvasaadik Konnol.

A. Konno (K o s e v a l i m i s r i n g k o n d nr. 56): Seltsimehed rahvasaadikud! Teen ettepaneku vastu võtta järgmine otsus Eesti NSV Ülemnõukogu Mandaatkomisjoni aruande kohta:

«Kuulanud mandaatkomisjoni aruande, Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

Kinnitada Eesti NSV Ülemnõukogu Mandaatkomisjoni aruanne ja tunnistada õigeks 22. veebruaril 1953 Karksi valimisringkonnas nr. 27 valitud Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku sm. Richard Martini p. Niinepuu volitused.»

Juhataja: Kes soovib veel sõna mandaatkomisjoni aruande või rahvasaadik Konno poolt tehtud ettepaneku kohta? Sõnasoovijaid ei ole. Panen rahvasaadik Konno ettepaneku hääletusele. Kes on selle poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Sellega on ettepanek ühel häälel vastu võetud.

Asume istungjärgu päevakorra kinnitamisele. Vanematekogu heakskiitmisel on istungjärgu päevakorda esitatud järgmised küsimused:

1) Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve ning 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise aruande kinnitamine.

Küsimuse esitab istungjärgule Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

2) Eesti NSV Konstitutsiooni (Põhiseaduse) tekstis muudatuste ja täienduste tegemine.

Küsimuse esitab istungjärgule Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium.

3) Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadluste kinnitamine. Küsimuse esitab istungjärgule Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium.

4) Eesti NSV Ülemkohtu koosseisu täiendamine.

Küsimuse esitab Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium.

5) Eesti NSV territooriumil tegutsevate erikohtute rahvakaasistujate valimine.

Küsimuse esitab Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium.

Kes rahvasaadikuist soovib sõna päevakorra kohta? Sõna on rahvasaadik Ansbergil.

A. Ansberg (T a m s a l u v a l i m i s r i n g k o n d nr. 40): Seltsimehed rahvasaadikud! Teen ettepaneku võtta Ülemnõukogu juhataja poolt ettekantud küsimused Eesti NSV Ülemnõukogu neljanda istungjärgu päevakorda.

Juhataja: Kas on teisi ettepanekuid või märkusi päevakorra kohta? Ei ole. Panen ettepaneku hääletusele. Kes on selle poolt, et võtta ettekantud küsimused istungjärgu päevakorda, palun käsi üles

tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on Eesti NSV Ülemnõukogu neljanda istungjärgu päevakord ühel häälel vastu võetud.

Seltsimehed rahvasaadikud! Asume istungjärgu esimese päevakorrapunkti, s. o. Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve ning 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise arutamisele. Aruandeks on sõna Eesti NSV rahandusministril rahvasaadik Tihasel.

A. Tihane (Kolga-Jaani valimisringkond nr. 79):
Seltsimehed rahvasaadikud!

Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt Eesti NSV Ülemnõukogu neljandale istungjärgule läbiarutamiseks ja kinnitamiseks esitatud Eesti NSV riigieelarve seab oma ülesandeks kindlustada kõigi nende vabariigi ees seisvate ülesannete finantseerimise, mis on ette nähtud viienda viisaastaku kolmanda aasta rahvamajanduse plaanis.

Enne kui asuda 1953. aasta riigieelarve esitamisele, tuleb esitada ülevaade 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarve täitmisest, mille aruanded esitatakse kinnitamiseks käesolevale istungjärgule.

Viienda viisaastaku möödunud kaks esimest aastat lähevad meie maa ajalukku kui uute kuulsate võitude aastad kommunistliku ülesehitustöö rindel. Nende aastate jooksul kirjutas nõukogude rahvas uued suurepärased leheküljed oma sotsialistliku kodumaa kuulsusrikkasse ajalukku. Need olid rahuliku majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö aastad, miljonite nõukogude inimeste loova ehitustöö aastad oma kodumaa õitsenguks kommunismi võidu nimel.

Silmapaistev koht kommunismi eest peetava võitluse ajaloos on 1952. aastal toimunud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil. Kokku tulnud tingimustes, kus nõukogude rahvas teostab järkjärgulist üleminekut sotsialismilt kommunismile, tegi kongress kokkuvõttes nõukogude rahva võitlusest ja võitudest ning määras kindlaks edasiliikumise perspektiivid.

Kongressi ajaloolised otsused viienda viie aasta plaani kohta kujutavad endast marksismi-leninismi võiduka teooria konkreetset ellurakendamist. Kongressi poolt vastuvõetud otsuste teostamine muudab meie Nõukogude kodumaa veelgi võimsamaks riigiks, kindlustab meie maa rahvamajanduse uue võimsa tõusu ja rahva materiaalse heaolu ning kultuuritaseme edasise tunduva tõusu.

Ellu viies XIX kongressi otsuseid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viienda viie aasta plaani kohta, kindlustab nõukogude rahvas kommunistliku partei juhtimisel võimsa tõusu kõigil rahvamajanduse aladel.

Nii 1951. ja 1952. aasta kui ka 1953. aasta esimese poole majanduslikud tulemused näitavad, et viienda viie aasta plaani ülesannete täitmine areneb edukalt.

Rahvamajanduse võimsa tõusu tulemusena on tõusnud märgatavalt meie maa töötajate heaolu ja kultuuritase.

Palava heakskiiduga võtsid meie maa töötajad vastu NSV Liidu Ülemnõukogu viienda istungjärgu otsused. NSV Liidu 1953. aasta riigieelarve seadus ja põllumajandusmaksu seadus on suunatud

meie maa sotsialistliku rahvamajanduse arendamisele ja järjekindlale tõusule, töötajate materiaalse ja kultuuritaseme tõstmisele. Need seadused tunnistavad ilmekalt, et lähemas tulevikus muutub meie elu veelgi paremaks, veelgi kaunimaks.

Tänu partei ja NSV Liidu valitsuse isalikule hoolitsusele, tänu teiste vennasvabariikide rahvaste ja eelkõige suure vene rahva pidevale abile on Nõukogude Eesti lühikese aja jooksul muutunud mahajäänud maast kõrgesti arenenud tööstusega ja mehhaniseeritud sotsialistliku suurpõllumajandusega vabariigiks.

Eesti NSV tööstus täitis edukalt 1951. ja 1952. aasta tootmisplaani, mille tulemusena riik sai üle plaani palju põlevkivi, turvast, tsementi, klaasi, paberit, masinaid, seadmeid ja teisi laiatarbekaupu.

Käesoleva aasta esimesel poolel kasvas vabariigi tööstuse kogutoodang möödunud aasta vastava perioodiga võrreldes 9 protsenti.

Kõrgeid näitajaid võitluses plaani täitmise eest saavutasid kombinnaadi «Eesti Põlevkivi», Kohtla-Järve Põlevkivitöötlemise Kombinnaadi, Kreenholmi Manufaktuuri, Järvakandi Tehaste, tekstiilivabriku «1. Detsember» ja paljude teiste ettevõtete töölised, insenerid ja tehnikud. Need ettevõtted ületasid tänavu esimese poolaasta kogutoodangu plaani.

Tähelepanuväärt edu on saavutatud vabariigi põllumajanduse arendamisel. Väiketalupidamisega maast on Eesti muutunud sotsialistliku suurpõllumajandusega vabariigiks.

Üksnes kahe viimase aasta jooksul on kolhooside külvipind suurenenud 24 protsendi võrra.

Suurt abi annavad kolhoosidele põllumajanduslikel töödel masina-traktori jaamad. 1952. aastal tegid nad põllumajanduslikke töid 16 protsendi võrra rohkem kui 1951. aastal, käesoleva aasta esimesel poolel aga tegid nad kolhoosidele 36 protsendi võrra rohkem töid kui eelmise aasta vastaval perioodil.

Ühes tööstus- ja põllumajandustoodangu kasvuga areneb vabariigis järjest rohkem nõukogude kaubandus ja kasvab kaubakäive. Jaekaubakäibe plaan täideti vabariigis 1952. aastal 100,9-protsendilisel ja 1953. aasta esimesel poolel 101-protsendilisel.

Eesti NSV majanduse arendamisel saavutatud edu oli kindlaks aluseks vabariigi eelarve rahuldavale täitmisele.

Eesti NSV 1951. a. riigieelarve täideti tulude osas 1 178 174 000 rubla ulatuses ehk 106,7-protsendilisel ja kulude osas 1 106 512 000 rubla ulatuses ehk 101,1-protsendilisel, kusjuures tulud ületasid kulud 71 662 000 rubla võrra.

Eesti NSV 1952. aasta riigieelarve täideti tulude osas 1 115 700 000 rubla ulatuses ehk 102,6-protsendilisel ja kulude osas 1 083 283 000 rubla ulatuses ehk 102,3-protsendilisel, kusjuures tulud ületasid kulud 32 417 000 rubla võrra.

Eesti NSV riigieelarve etendas kahel viimasel aastal tähtsat osa vabariigi rahvamajanduse ja kultuuri arendamisel.

Ligi 90 protsenti Eesti NSV riigieelarve kulude üldsummast suu-

nati nii 1951. aastal kui ka 1952. aastal rahvamajanduse ning sotsiaalsete ja kultuuriliste ürituste finantseerimiseks.

Niisiis kindlustas Eesti NSV riigieelarve 1951. ja 1952. aastal vajalike vahenditega kõigi rahvamajandusplaanis ettenähtud ürituste finantseerimise.

EESTI NSV 1953. AASTA RIIGIEELARVE

Seltsimehed rahvasaadikud! Partei XIX kongressi direktiivid viienda viie aasta plaani kohta seadsid meie vabariigi töötajate ette vastutusrikkad ülesanded kõigi majanduse ja kultuurialade edasiseks arendamiseks.

Käesoleva, 1953. aasta rahvamajandusplaanis on ette nähtud tööstus- ja põllumajandustoodangu tunduv kasv, tehakse suuri töid kapitaalehituse alal ja rakendatakse tähtsaid abinõusid vabariigi töötajate materiaalse ja kultuurilise elujärje edasiseks tõstmiseks.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve, mis on esitatud teile läbivaatamiseks, kindlustab rahaliste ressursidega kõigi nende ürituste läbiviimise ja on seega suunatud meie vabariigi majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö tähtsate ülesannete edukaks lahendamiseks.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatakse kinnitamiseks tulude osas 1 115 783 000 rubla suuruses summas ja kulude osas 1 101 250 000 rubla suuruses summas, kusjuures tulud ületavad kulusid 14 533 000 rubla võrra.

RIIGIEELARVE KULUD

Nagu juba öeldud, on Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kulude üldmaht kindlaks määratud 1 101 250 000 rubla suuruses summas. Võrreldes 1952. aastaga suurenevad eelarve kulud 1953. aastal 41 970 000 rubla võrra.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve summadest on rahvamajanduse finantseerimiseks ette nähtud 376 388 000 rubla ehk 34,2 protsenti, sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks 595 463 000 rubla ehk 54 protsenti, riigiaparaadi ülalpidamiseks 107 940 000 rubla ehk 9,8 protsenti ja muudeks üritusteks 21 459 000 rubla ehk 2 protsenti.

Seega on tänavu nagu möödunud aastatelgi peaaegu 90 protsenti vabariigi eelarvesummadest ette nähtud rahvamajanduse ning sotsiaalsete ja kultuuriliste ürituste finantseerimiseks.

EELARVE KULUD RAHVAMAJANDUSE ARENDAMISEKS

Riigieelarve kulud rahvamajanduse arendamiseks kasvavad 1953. aastal möödunud aasta eelarvega võrreldes 6 118 000 rubla võrra.

Vastavalt rahvamajandusplaanis ettenähtud ülesannetele kuluta-

takse 1953. aastal tööstuse finantseerimiseks 75 487 000 rubla, põllumajandusele 110 246 000 rubla, teedemajandusele, transpordile ja sidele 52 203 000 rubla ja elamu-kommunaalmajandusele 61 897 000 rubla.

Vabariigi rahvamajanduse finantseerimiseks assigneeritavatest eelarve summadest läheb suur osa kapitaalehitusteks. Peale majandusorganisatsioonide oma vahendite on eelarves kapitaalmahutus- teks ette nähtud 146 180 000 rubla.

Selle suure rahvamajandusliku ülesande täitmine nõuab ministee- riumidelt võitluse tugevdamist ehitus-montaažitööde programmi elluviimise eest.

Peab ütleva, et ehitustööde organiseerimises on meil veel tõsi- seid puudusi. Paljud vabariigi ministeeriumid ei täitnud möödu- nud aastal kapitaalehituse plaani. Ka käesoleval aastal ei edene mõnel ministeeriumil ehitustööd rahuldavalt. Ehitusplaani täit- misel on eriti maha jäänud Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeerium, Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Minis- teerium ning Eesti NSV Teede- ja Transpordimajanduse Minis- teerium.

Väga tähtsaks riiklikuks ülesandeks on 1953. aastal ehituste mak- sumuse igakülgne alandamine ja range kinnipidamine kokkuhoiu- režiimist ehitustel. Rahvamajandusplaanis on ette nähtud ehitus- tööde maksumuse tunduv alandamine. Kuid mõnes ehitusorganisat- sioonis tõusis ehitustööde maksumus selletõttu, et ehitustööde plaane ei täidetud, ehitusobjektidel oli töö halvasti organiseeritud ja finantsdistsipliini ei peetud kinni. See käib eeskätt Eesti NSV Ehitusministeeriumi kohta, kes 1952. aastal täitis ehitus-montaaži- tööde plaanist ainult 72 protsenti ja andis 8 290 000 rubla kahjumit. Selles ministeeriumis pole olukord paranenud ka 1953. aastal. Käes- oleva aasta esimese poole ehitus-montaažitööde plaanist täideti ainult 82 protsenti, kusjuures Ehitusministeerium andis riigile plaan- is ettenähtud 1 418 000 rubla kasumi asemel 4 637 000 rubla kah- jumit.

Eesti NSV ehitusministril sm. Generalovil tuleb kõigest sellest vajalikud järeldused teha ja kindlustada tarviliku korra loomine kõigis ministeeriumi ehitusorganisatsioonides.

Ka kõigil teistel ehitusega tegelevatel ministeeriumidel on vaja pöörata tähelepanu ehitusplaani elluviimisele ning samuti ehituste maksumuse alandamise ülesannete täitmisele vastavalt rahvamajan- dusplaanile. See soodustab laiendatud taastootmise tempo tõstmist ja viie aasta plaani ennetähtaegset täitmist.

Rahandusorganid peavad paremini kontrollima summade kulu- tamist kapitaalehituseks. See käib eriti eripankade kohta, kes peavad vahetult kontrollima ehituse käiku ja maksumuse alanda- mist.

Suuri riigi summasid assigneeritakse põllumajanduse edasiaren- damiseks. Riigieelarve kulud põllumajanduse finantseerimiseks on määratud kindlaks 110 246 000 rubla suuruses summas. Paljudesse

miljonitesse ulatuvad assigneeringud sotsialistlikule põllumajandusele näitavad ilmekalt partei ja valitsuse hoolt põllumajanduse edasiarendamise ja tugevdamise eest.

Peamine osa nendest summadest on ette nähtud kapitaal mahutusteks põllumajandusse. Peale sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike organisatsioonide oma vahendite eraldatakse selleks otstarbeks eelarvest 35 752 000 rubla. Sovhooside ja teiste põllumajanduse organisatsioonide põhikarja loomiseks määratakse 11 452 000 rubla. Zooveterinaaryõrgu ülalpidamiseks ja loomakasvatuse ning taimekasvatuse arendamiseks on eelarves ette nähtud 25 346 000 rubla.

Suured assigneeringud on eelarves ette nähtud metsamajanduslike, metsakultuuride rajamise ja hooldamise, maaparanduse ja teiste vabariigi metsamajandite poolt tehtavate tööde finantseerimiseks. Selleks otstarbeks on eelarvekulude üldsumma kindlaks määratud 26 843 000 rublale.

Riigieelarves põllumajanduse finantseerimiseks ettenähtud kulud kindlustavad täiel määral meie vabariigi põllumajanduse ja metsamajanduse edasise tõusu.

Vabariigi riigieelarve kulude tähtsaks osaks on assigneeringud linnade, töölisalevite ja rajoonikeskuste elamu-kommunaalmajanduse ja heakorrastamise finantseerimiseks. Elamuehitus ja heakorrastustööd on tähtsaiks tegureiks meie rahva ainelise heaolu edasisel tõstmisel.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kulud selleks otstarbeks on kindlaks määratud 58 099 000 rubla suuruses summas, sealhulgas kapitaal ehitusteks 16 842 000 rubla, asulate heakorrastamiseks 26 430 000 rubla ja elamufondi kapitaalremondiks 7 000 000 rubla. Peale selle kasutatakse elamufondi ehitamiseks ja remondiks 14 674 000 rubla elamu-kommunaalmajanduse oma vahenditest.

KULUD SOTSIAALSETEKS JA KULTUURILISTEKS ÜRITUSTEKS

Laiaulatusliku majandusliku ülesehitustöö kõrval viib Nõukogude riik ellu suurt sotsiaalsete ja kultuuriliste ürituste plaani, mis on tähtsaks vahendiks töötajate materiaalse ja kultuurilise elutaseme tõstmisel.

Rahvaharidusele, tervishoiule ja sotsiaalkindlustusele on vabariigi 1953. aasta riigieelarves ette nähtud 595 463 000 rubla, mis moodustab 54 protsenti kogu eelarvest ehk 21 485 000 rubla rohkem, kui oli assigneeritud nendeks üritusteks 1952. aastal.

Need summad kindlustavad koolide, haiglate, ambulatooriumide, polikliinikute, klubide, lasteaedade, -sõimede ja teiste asutuste võrgu ülalpidamise ja selle laiendamise ning teiste vajalike ürituste läbiviimise Nõukogude Eesti elanikkonna sotsiaalsel ja kultuurilisel teenindamisel.

1953. aastal on hariduse finantseerimiseks Eesti NSV riigieelarves ette nähtud 333 870 000 rubla ehk 7 934 000 rubla rohkem kui oli määratud 1952. aastal. Nendest summadest kulutatakse ainuüksi üldhariduslike koolide ülalpidamiseks käesoleval aastal 122 507 000 rubla.

Üldhariduslike koolide õpilaste arv kasvab 4750 võrra, kusjuures uue õppeaasta alguseks on õpilaste üldarv 145 770.

Tunduvalt laiendatakse koolide internaatide võrku, mille ülalpidamiseks antakse 12 625 000 rubla.

Ligikaudu 14 miljonit rubla eraldatakse eelarvest uute koolide ja teiste kultuuriasutuste ehitamiseks.

Suurt hoolt kantakse eelkooliealiste laste kasvatamise eest. Lasteaedade ülalpidamiseks nähakse ette 10 482 000 rubla. Kohtade arv lasteaedades suureneb käesoleval aastal 690 võrra.

Kaadri ettevalmistamiseks ja tema kvalifikatsiooni tõstmiseks on vabariigi eelarvest määratud 60 606 000 rubla.

Kultuurhariduslikuks tööks on ette nähtud 21 531 000 rubla.

Arenevad edasi teadus, kunst ja ajakirjandus. Kunsti finantseerimiseks on 1953. aasta eelarves ette nähtud 9 168 000 rubla. Teaduslike asutuste finantseerimiseks on määratud 26 178 000 rubla, ajakirjanduse finantseerimiseks 14 570 000 rubla.

Tervishoiu finantseerimiseks on 1953. aastaks ette nähtud 180 788 000 rubla, seega 15 331 000 rubla võrra rohkem kui 1952. aastal.

Elanikkonna meditsiinilise teenindamise edasise parandamise eesmärgil laiendatakse 1953. aastal tunduvalt tervishoiuasutuste võrku.

1. jaanuarist 1953. a. alates suurendati tervishoiuasutustes tunduvalt kulude norme arstimite muretsemiseks ja toidunorme üldhaiglates. Kulude üldine suurenemine selle arvel moodustab 6 miljonit rubla.

Raviasutustele on pesu ja majandusliku inventari muretsemiseks ning kapitaalremondiks ette nähtud täiendavalt rohkem kui 5 miljonit rubla üle kindlaksmääratud normide.

Töötavate naiste-emade paremaks teenindamiseks on 1953. aastal ette nähtud luua 490 uut kohta lastesõimedes, nii et aasta lõpuks on lastesõimedes kokku 3540 kohta, neist linnades 3120 ja maal 420.

Kehakultuuri finantseerimiseks on 1953. aastal ette nähtud 5 639 000 rubla.

Kulud sotsiaalkindlustuse asutuste ja ürituste finantseerimiseks 1953. aastal moodustavad 80 805 000 rubla, sealhulgas invaliididekodude ülalpidamiseks 10 321 000 rubla ning mittetöötavatele tööinvaliididele pensionide ja toetuste andmiseks 50 779 000 rubla.

Eelarvelised assigneeringud 1953. aastal sotsiaalsete ja kultuuriliste ürituste finantseerimiseks tõendavad ilmekalt partei ja valitsuse väsimatut hoolitsust meie vabariigi töötajate ainelise heaolu ja kultuuritaseme tõstmise eest.

KULUD RIIGIVALITSEMISE ORGANITE ÜLALPIDAMISEKS

Assigneeringud riigiaparaadi ülalpidamiseks 1953. aastal on ette nähtud 107 940 000 rubla suuruses summas.

Valitsus võtab tarvitusele kõige energilisemad abinõud valitsemisaparaadi lihtsustamiseks ja valitsemiskulude vähendamiseks. Viimaste kuude jooksul viidi läbi ministeeriumide ühendamine ja kaotati rida liigseid lülisid. Need üritused andsid positiivseid tulemusi ja selle arvel saavutatud kokkuvõid valitsemiskulude osas moodustab meie vabariigi eelarves üle 7 miljoni rubla.

Peab ütleva, et meie ei ole veel täielikult ära kasutanud valitsemiskulude vähendamise võimalusi. Ikka veel esineb liialdusi valitsemisaparaadis ja eelarvelis-koosseisulise distsipliini rikkumist.

Ministeeriumidel, keskasutustel ning rajoonide ja linnade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteedel tuleb tugevdada kokkuvõidurežiimi valitsemisaparaadi ülalpidamiskulude osas, tõsiselt suhtuda ebaperemehelikkuse faktidesse, teha järjekindlamalt tööd aparaadi edasiseks parandamiseks ja tema töö ratsionaliseerimiseks.

Rahandusorganid omakorda on kohustatud tugevdama kontrolli valitsemisummade kulutamise üle.

EESTI NSV RIIGIEELARVE TULUD

Eesti NSV 1953. aasta rahvamajanduse plaanis ja riigieelarves ettenähtud majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö laiaulatuslik programm kindlustatakse täielikult vajalike summadega eelarvesse laekuvate tulude arvel.

Tootmismahu kasv 1953. aastal ja kaubakäibe suurenemine, toodangu omahinna ja käibekulude tunduv alanemine loovad vajalikud tingimused käibemaksu, kasumitest eraldamiste ja teiste sotsialistliku majanduse tululiikide eelarvesse laekumise suurenemiseks.

Eraldamised kasumitest riiklikelt ettevõtetest ja organisatsioonidelt on riigieelarve tuludesse projekteeritud 391 457 000 rubla suuruses summas, mis ületab 102 676 000 rubla võrra 1952. aasta kasumitest eraldamiste plaani täitmise; eraldamised käibemaksust on kindlaks määratud 325 942 000 rubla suuruses summas, mis on 63 000 000 rubla võrra rohkem eelmise aasta käibemaksust eraldamiste plaani täitmisest.

Tulude tunduv kasv, mida annavad eraldamised kasumitest, on tingitud ettevõtete akumulatsioonide suurenemisest. Tarvitseb ainult öelda, et 1953. aastal ettevõtete kasumite üldsumma suureneb 1952. aastaga võrreldes 141 333 000 rubla võrra.

Kasumiplaani täitmine on majanduse alal töötajatele vankumatuks seaduseks. Nad peavad kõigi abinõudega võitlema ettevõtete rentabluse tõstmise eest tootmiskulude ja toodangu omahinna alandamise teel.

Meil on palju ettevõtteid, kes on saavutanud häid tulemusi võitluses tootmisplaanide ja -ülesannete täitmise eest ja toodangu omahinna alandamisel ning kes on täitnud oma kohustused riigieelarve ees.

Kuid mõned ministeeriumid ei täitnud siiski 1952. aasta akumulaatsiooniplaani. Endisel Kergetööstuse Ministeeriumil jäi kasumiplaani täitmisel puudu 9 313 000 rubla, Metsatööstuse Ministeeriumil 11 808 000 rubla, Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeeriumil 1 050 000 rubla ja Kaubandusministeeriumil 3 981 000 rubla.

Valitsus, läbi vaadanud ministeeriumide 1952. aasta majandusliku tegevuse tulemused, kohustas ministeeriume kõrvaldama puudused ettevõtete töös, teostama ranget kontrolli kõigi ettevõtete ja organisatsioonide tootmis- ja finantsplaanide täitmise käigu ning kohustuste täitmise üle riigieelarve ees ja võtma tarvitusele konkreetsed abinõud nende töö parandamiseks.

Eesti NSV Ehitusministeerium, Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeerium, Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeerium ja Eesti NSV Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeerium peavad viivitamatult kõrvaldama puudused oma töös, tugevdama iga ettevõtte tegevuse operatiivset juhtimist ja kindlustama ettevõtete poolt ülesannete täitmine akumulaatsiooni ja kasumitest eraldamiste alal.

Peab ütlema, et rahandusorganid, kes on kohustatud majandusorganisatsioonide tegevust rubla abil kontrollima ja aitama selles esinevaid puudusi kõrvaldada, tulevad selle ülesandega seni veel nõrgalt toime. Rahandusorganid peavad tugevdama kontrolli ettevõtete finantsmajandusliku tegevuse üle.

Teiseks Eesti NSV riigieelarve suureks tuluartikliks on käibemaks.

Käibemaksu laekumise plaani edukas täitmine oleneb plaanide täitmisest toodangu väljalaske alal kindlaks määratud mahus ja sortimendis ning selle realiseerimise alal, samuti kaupade õigeaegselt tarbijate kätte toimetamisest.

Kuid rida ettevõtteid ja organisatsioone ei tulnud 1952. aastal ja 1953. aasta esimesel poolel nende ülesannetega toime ja jätsid oma kohustused eelarve ees täitmata.

Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeeriumi õlletööstusharu jättis 1952. aastal riigieelarvesse andmata 17 122 000 rubla.

Õlle tootmise plaanist täideti 1953. aasta esimesel poolel samuti ainult 77,4 protsenti, mille tõttu jäi sel perioodil eelarvesse laekumata 15 572 000 rubla.

Tekstiilitööstuse alal jäi 1953. aasta esimesel poolel laekumata 7 783 000 rubla sel põhjusel, et «Glavtekstilbõti» kaubabaas ei kindlustanud kaupade sissevedu kindlaksmääratud fondide ulatuses ega kaubastanud neid fonde.

Palju puudusi esineb ka kaubandusorganisatsioonide töös. Eesti NSV Kaubandusministeerium ja Eesti Tarbijate Kooperatiivide Vabariiklik Liit ei kindlusta ikka veel kaupade õiget jaotamist

rajoonide vahel. Käesoleva aasta esimesel poolel ei olnud reas rajoonides müügil kaupu, mida leidub külluses teistes rajoonides ja hulgibaasides.

Mõned ettevõtted ja organisatsioonid jätkavad finantsdistsipliini rikkumist, ei pea kinni käibemaksu tasumise kindlaksmääratud tähtpäevadest ja lasevad tekkida suurtes summades maksevõlgu.

Suuremateks võlgnikeks on Eesti NSV Kerge- ja Toiduainete-tööstuse Ministeeriumi Tallinna ja Tartu Lihakombinaadid ning Kalatööstuse Kontor, sama ministeeriumi nahakombinaadid «Kommunaar» ja «Kroom», Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemia-tööstuse Ministeeriumi mõned ettevõtted.

Käibemaksu laekumise plaani edukaks täitmiseks peavad ministeeriumide ja ettevõtete juhtivad töötajad tugevdama võitlust kõrge kvaliteediga toodangu väljalaske plaani täitmise ja toodangu kiireima realiseerimise eest.

Rahandusorganid on kohustatud rangelt kontrollima eranditult kõigi ettevõtete ja majandusorganisatsioonide poolt oma kohustuste täitmist eelarve osas ja pidama leppimatut võitlust finantsdistsipliini rikkumise faktide vastu.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve tulude osas iseloomustavaks iseärasuseks on elanikkonnalt laekuvate tulude tunduv vähenemine. Elanikkonna poolt tellitava riigilaenu üldsumma vähenes eelmise aastaga võrreldes 120 300 000 rubla võrra ja on projekteeritud 1953. aastaks 101 000 000 rubla suuruses summas 1952. aasta 221 300 000 rubla asemel.

Vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu viienda istungjärgu poolt vastuvõetud uuele põllumajandusmaksu seadusele vähenevad tulud ka põllumajandusmaksust. Põllumajandusmaksu üldsumma Eesti NSV-s väheneb eelmise põllumajandusmaksu seaduse määrade järgi arvestatud 55 940 000 rublalt 35 990 000 rublani 1953. aastal, s. o. umbes 20 miljoni rubla võrra.

Uus põllumajandusmaksu seadus näeb ette põllumajandusmaksuga maksustamise korra põhjaliku muutumise. Enne selle seaduse vastuvõtmist võeti maksustamisel arvesse kolhoosnike ja teiste maaelanike tulusid põllumaast, aedadest, iga liiki loomade pidamisest, mesindusest ja teistest põllumajanduslikest tuluaallikatest. See kõik tegi tulude arvestamise ja maksustamise väga keeruliseks ning andis negatiivseid tulemusi põllumajanduse, eriti loomakasvatuse edasiarendamisel.

Uues seaduses on ette nähtud kolhoosnike ja teiste põllumajandusega tegelevate elanike maksustamine kindlate määrade järgi põllumaa ühelt sajandikult hektaarilt, sõltumata sellest, missuguste kultuuride all on kolhoosniku isiklikus kasutuses olev maatükk. Ei arvestata eraldi tulu aiandusest ega karjast, mis on kolhoosnike või teiste maal elavate inimeste isiklikuks omandiks.

Niisugune põllumajandusmaksu määramise kord soodustab kolhoosnike isiklike loomade arvu suurenemist ja kolhoosnike aiamaa paremat kasutamist põllukultuuride kasvatamiseks,

mis on väärtuslikumad ja kasulikumad nii kolhoosnikutele kui ka riigile.

Põllumajandusmaksu seaduses on ette nähtud terve rida maksusoodustusi: maksusumma vähendamine 1953. aastal 50 protsendi ja 1954. aastal 30 protsendi ulatuses neile kolhoosnikutele, kellel ei ole lehma, vanade kodanike, põllumajanduse eriteadlaste, õpetajate, meditsiini- ja töötajate ja teiste isikute majapidamiste maksust vastamine. Peale selle otsustas valitsus täielikult kustutada eelmiste aastate maksuvõlad.

Töö organiseerimise parandamiseks kolhoosides ja kolhoosnikute töödistsipliini tugevdamiseks nähakse seaduses ette, et kolhoosnikute majapidamised, kelle üksikud perekonnaliikmed eelmisel aastal ilma olulise põhjusega ei töötanud kolhoosis välja kindlaksmääratud normipäevade miinimumi, maksavad 50 protsendi võrra suuremat maksu.

Uue põllumajandusmaksu seaduse eesmärgiks on kolhoosides järjekindlalt ellu viia ühiskondlike ja kolhoosnikute isiklike huvide õige ühendamise põhimõtet, see seadus aitab kaasa kolhooside organisatsioonilisele ja majanduslikule tugevnemisele, põllumajanduse edasiarendamisele ja kolhoosnikute tulude suurenemisele.

KOHALIKUD EELARVED

Eesti NSV riigieelarve koosneb vabariiklikust eelarvest ja kohalikest eelarvetest. Kohalike eelarvete koosseisu kuuluvad rajoonide, linnade, töölisalevite ja külanõukogude eelarved.

Kohalikud eelarved etendavad tähtsat osa vabariigi linnade ja rajoonide majanduse arendamisel.

Seoses kohaliku tööstuse ja põllumajanduse arendamisega, rahvahariduse, tervishoiu, kultuurhariduslike ja teiste sotsiaalkultuuriliste asutuste võrgu pideva laienemisega suureneb aastast aastasse ka meie vabariigi kohalike eelarvete maht. Eesti NSV 1953. aasta riigieelarves on kohalike eelarvete maht kindlaks määratud 468 938 000 rubla suuruses summas, mis moodustab 42,4 protsenti Eesti NSV riigieelarve kõiigist kuludest. Läänud aastaga võrreldes suureneb kohalike eelarvete maht 24 734 000 rubla võrra.

Eesti NSV 1953. aasta kohalike eelarvete tähtsaks iseärasuseks on suur kulude kasv sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks. Kui 1952. aastal oli selleks otstarbeks kohalikes eelarvetes ette nähtud 315 164 000 rubla, siis 1953. aastaks on kulud sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks ette nähtud 327 890 000 rubla suuruses summas, s. o. 12 726 000 rubla võrra rohkem kui eelmisel aastal.

1952. aasta eelarved täideti rahuldavalt nii tulude kui ka kulude osas Kohtla-Järve linnas, Väike-Maarja, Põltsamaa ja Hiiumaa rajoonis.

Käesoleva aasta esimesel poolel arenes kohalike eelarvete täitmine rahuldavalt Pärnu, Haapsalu, Põltsamaa ja Paide rajoonis.

Selle kõrval esines kohalike eelarvete täitmisel ka olulisi puudusi. Tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed ja rahandusorganid Harju, Abja, Suure-Jaani, Tõrva, Otepää, Põlva, Elva ja teistes rajoonides ei kindlustanud plaani täitmist kohalike eelarvete põhiliste tululiikide alal. Ebarahuldavalt on täidetud eelarvet tulude osas käesoleva aasta esimesel poolel Orissaare, Harju, Põlva, Märjamaa ja Otepää rajoonis.

Tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed peavad tarvitusele võtma kõik abinõud selleks, et kindlustada 1953. aastal eelarvete täitmine kõigi tuluallikate järgi.

Meie vabariigi rajoonide ja linnade majanduse ja kultuuri arendamisel omab eriti suurt tähtsust kohalikes eelarvetes ettenähtud summade täielik ja ratsionaalne kasutamine. Rapla, Jõgeva, Loksa, Kose, Suure-Jaani, Lihula, Kallaste, Antsla, Valga ja teistes rajoonides täideti 1952. aasta eelarve kulude osa ebarahuldavalt, mille tagajärjel rida majanduslikke ja kultuurilisi üritusi jäi läbi viimata.

Külanõukogude eelarvete juures tuleb peatuda eraldi.

Külanõukogude poolt läbiviidavate majanduslike ja kultuuriliste ürituste rõhuv osa peegeldub külanõukogude eelarvetes, sellepärast osutab Nõukogude valitsus tõsist tähelepanu külanõukogude eelarvete arendamisele ja kindlustamisele. Külanõukogude eelarved peavad mitte üksnes täielikumalt ja põhjalikumalt teenindama ühiskondlikke vajadusi külas, vaid peavad peale selle tõstma ka külanõukogude kui riigivõimuorganite autoriteeti.

Meie vabariigis on külanõukogude eelarvete olemasolu kestel juba omandatud küllaldasi kogemusi eelarvealase töö organiseerimisel külas. Külanõukogude eelarved kasvavad aastast aastasse, finantseerimine külanõukogude eelarvetest laieneb. Eesti NSV külanõukogude eelarvete kulude maht 1953. aastal moodustab üle 40 miljoni rubla.

Külanõukogude eelarveid täidetakse aastast aastasse järjest edukamalt, kusjuures suureneb külanõukogude arv, kes täidavad ja ületavad oma eelarve tulude ja kulude osa.

Külanõukogude eelarvealase töö edukus sõltub suurel määral nende juhtimisest ja abistamisest rajoonide täitevkomiteede ja rahandusosakondade poolt. Viimastel aastatel on paljud rajoonide täitevkomiteed hakanud rohkem tähelepanu pöörama külanõukogude eelarvetele.

Kuid mitte igal pool ei pöörata sellele tööle vajalikku tähelepanu. 1953. aasta esimesel poolel täideti külanõukogude eelarveid nõrgalt Tõrva, Põlva, Lihula, Viljandi ja Kallaste rajoonis.

Rajoonide täitevkomiteed ja rahandusosakonnad peavad pöörama suuremat tähelepanu külanõukogude eelarvetele, kontrollima nende täitmise käiku ja osutama selles töös külanõukogudele tarvilikku abi.

Seltsimehed rahvasaadikud!

Meie võimas sotsialistlik kodumaa sammub kindlalt edasi kommunistliku ühiskonna ülesehitamise teed. Töölised, talupojad ja nõukogude intelligents viivad kommunistliku partei juhtimisel edu-

kalt ellu majanduse võimsa arendamise, kultuuri õitsengu ja rahva heaolu edasise tõstmise grandioosseid plaane.

Partei ja valitsuse poliitika on suunatud sellele, et nõukogude rahva ainelise heaolu ja kultuuritaseme kiirema tõusu huvides igati kiirendada tööstuse ja põllumajanduse arendamist.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kindlustab vajalike summadega kõigi ürituste läbiviimise vabariigi rahvamajanduse edasiarendamiseks, töötajate materiaalse ja kultuurilise elutaseme tõstmiseks.

Ei ole kahtlust, et Eesti vabariigi töötajad teevad kõik selleks, et edukalt täita 1953. aasta riigieelarve, saavutada uusi märkimisväärsed võite Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse poolt kavandatud suurejoonelise programmi elluviimisel. (Kestvad kiiduvad.)

Juhataja: Kaasaruandeks on sõna Eesti NSV Ülemnõukogu Eelarvekomisjoni esimehel rahvasaadik Viskil.

E. Visk (Häädemeeste valimisringkond nr. 55): Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu neljas istungjärk toimub olukorras, kus nõukogude rahvas kommunistliku partei juhtimisel sammub kindlalt ja vankumatult kommunismi ülesehitamise teed. Tihedalt koondununa kommunistliku partei ja tema Keskkomitee ümber töötab nõukogude rahvas ennastsalgavalt sotsialistliku kodumaa hüvanguks, meie suure ja õilsa ürituse võidu nimel.

Nõukogude rahva maailmaajaloolised edusammud, meie kodumaa võimsuse vääramatu kasv on töölisklassi ja kolhoositalurahva vankumatu liidu kindlustamise, NSV Liidu rahvaste sõpruse, meie ühiskonna poliitilise ja moraalse ühtsuse, kommunistliku partei õige poliitika tulemuseks.

Nõukogude rahvas on oma kogemuste najal veendunud, et kommunistlik partei juhib teda õiget teed mööda, et parteil ei ole teisi huvisid peale rahva huvide.

Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse väsimatut hoolitsust nõukogude inimeste eest näitab kujukalt 1953. aasta 1. aprillil avaldatud NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee määrus uue, arvult kuuenda laiatarbekaupade jaehindade alandamise kohta.

Nõukogude valitsus võttis vastu otsuse põllumajandusmaksu tunduva vähendamise kohta, kohustuslike müüginormide alandamise kohta kolhoosnikute isiklikult majapidamiselt, varumishindade tõstmise kohta loomakasvatussaadustele, kartulile ja juurviljale.

Partei ja valitsuse poolt tarvitusele võetud abinõud annavad kolhoositalurahvale täiendavaid sissetulekuallikaid, suurendavad nende materiaalselt ja kultuurilist heaolu ning loovad olukorra, kus kolhoosnikud isiklikult on huvitatud ühismajapidamise arendamisest.

NLKP XIX kongress relvastas partei ja nõukogude rahva Nõukogude kodumaa võimsuse, majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö edasise kindlustamise konkreetse võitlusprogrammiga.

XIX kongressi otsuseid ellu viies on Nõukogude Eesti töörahvas Nõukogude Liidu vennasrahvaste, eeskätt suure vene rahva abiga teinud märkimisväärseid edusamme kõigil rahvamajanduse ja kultuurilise ülesehitustöö aladel.

Vabariigi tööstus täitis 1952. aasta kogutoodangu plaani 102-protsendilisel. 1951. aastaga võrreldes suurenes tööstuse kogutoodang 14 protsendi võrra.

Vabariigi 1952. aasta eelarve on täidetud tulude osas 102,6-protsendilisel ja kulude osas 102,3-protsendilisel. Tulud ületasid kulud 32 417 000 rubla võrra.

1952. aastal tuli enamik vabariigi rajoone edukalt toime oma kohustustega kohaliku eelarve täitmise alal. Käesoleva aasta esimesel poolel töötasid selles osas teistest paremini Kohtla-Järve linna ja Väike-Maarja, Hiiumaa ja Põltsamaa rajooni täitevkomiteed.

Kuid vaatamata Eesti NSV riigieelarve tulude osa rahuldavale täitmisele ei ole terve rida ministere ja keskasutusi ning samuti rajoone täitnud oma kohustusi eelarve alal.

Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministerium ei ole arvestanud Eesti NSV Ülemnõukogu teisel istungjärgul tema aadressil tehtud kriitikat ega ole kõrvaldanud üksikute ettevõtete töös esinenud tõsiseid puudusi.

Selle ministere ülle-, margariini- ja lihatööstuse osas jäi realiseerimisplaanide täitmatajätmise tõttu 1952. aasta eelarvesse laekumata 26 838 000 rubla käibemaksu.

Äärmiselt halvasti toimub realiseerimisplaanide täitmine ja käibemaksu laekumine ülle-, parfümeeria- ja tubakatööstuses ka käesoleval aastal.

Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeriumi õlletootmise ettevõtete poolt toodetud õlle realiseerimine on raskendatud seetõttu, et õlu on halvakvaliteediline ega vasta standardi nõuetele.

Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeriumi juhtkonnal ei tule ülle realiseerimisplaanide halva täitmise põhjusi otsida mitte selles, et rahvas on lakanud õlut joomast, vaid selles, et rahvas on muutunud nõudlikumaks ja tahab juua ainult kõrgekvaliteedilisi jooke.

Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministerium ei ole tarvitusele võtnud abinõusid ettevõtete maksedistsipliini tugevdamiseks.

Mitmete aastate jooksul on naha- ja jalatsikombinaat «Kommunaar», Pärnu ja Tartu Nahakombinaat ja Tallinna, Rakvere ja Tartu Lihakombinaat süstemaatiliselt võlglased käibemaksu alal.

Vaatamata Eesti NSV Ülemnõukogu teisel istungjärgul endise Eesti NSV Kergetööstuse Ministeriumi ja Metsatööstuse Ministeriumi aadressil avaldatud tõsisele kriitikale töötavad need ministereid kuni seni ajani kahjumiga. Selle asemel, et täita oma kohustusi eelarve osas, on need ministereid saanud eelarvest aastast aastasse suuri summasid käibevahendite täiendamiseks.

Nii näiteks ei täitnud endine Eesti NSV Kergetööstuse Ministeerium 1952. aastal kasumiplaani 9,3 miljoni rubla ulatuses ning jäi riigieelarvele võlgu 3,6 miljonit rubla. Samal ajal eraldati selle ministeeriumi ettevõtete käibevahendite täiendamiseks eelarvest 8 miljonit rubla. Endine Eesti NSV Metsatööstuse Ministeerium jäi 1952. aastal eelarvele võlgu 7,2 miljonit rubla, sai aga eelarvest käibevahendite täiendamiseks 4,3 miljonit rubla.

Endiselt suureks võlglasteks eelarve osas on Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeerium.

Ministeeriumid võitlevad ikka veel nõrgalt range kokkuhoiu-režiimi eest ega kindlusta toodangu omahinna alandamist ettevõtetele.

Eesti NSV Ülemnõukogu teisel istungjärgul märgiti rida ministeeriume, kes 1951. aastal planeerisid üksikute toodanguliikide omahinna kõrgemana tegelikult saavutatud omahinnašt. Sellele vaatamata oli endine Eesti NSV Liha- ja Piimatööstuse Ministeerium planeerinud ettevõtete 1952. aasta tootmis-finantsplaanidesse jällegi niisuguse omahinna, mis oli kõrgem juba saavutatud tasemest.

Piima- ja Võitööstuse Trusti ning samuti terve rea võitööstuste juhtkonnad ei selgitanud välja tööstuste sisemisi reserve toodangu omahinna alandamiseks, lubasid ülekulutusi ning andsid kulude planeerimisel allasutustele 1952. a. tootmisfinantsplaanide koostamiseks sellised kontrollarvud, mis võimaldasid omahinda planeerida tegelikust kõrgemana.

Piima- ja Võitööstuse Trusti 25-st ettevõttest oli 15-s ettevõttes 1952. aastal ühe tsentneri või plaaniline omahind kõrgem eelmise aasta tegelikust omahinnast, näiteks Harju rajooni võitööstuses 88 rubla võrra, Rapla võitööstuses 91 rubla võrra, Tartu võitööstuses 80 rubla võrra.

21-st kaseiini tootvast ettevõttest oli 19-s ettevõttes 1952. aastal planeeritud ühe tsentneri kaseiini omahind kuni 229 rubla võrra kõrgemana tegelikust omahinnast. Sellega moodustas ministeerium «reservid» igasuguste ebamajanduslike kulutuste katmiseks.

Endine Eesti NSV Liha- ja Piimatööstuse Ministeerium pidas võimalikuks lubada isegi niisuguseid ebaratsionaalseid kulusid, et vedas kõigist vabariigi punktidest võikastid veoautodega Tallinna selleks, et neid siin markeerida ja vedas siis jälle tagasi. Sellise ebatavalise operatsiooni tulemusena kulutati 1952. aastal 82 tuhat rubla.

Partei ja valitsus pööravad suurt tähelepanu elamuehitusele, kuid paljud ministeeriumid ja keskasutused jätavad aastast aastasse kapitaalvahetuste plaanid täitmata.

Eesti NSV Ehitusministeeriumi ehitusorganisatsioonid ehitavad ikka veel aeglaselt, kallilt ja halvasti.

1952. aastal täideti ehitus-montaažitööde plaanist 72 protsenti, 1953. aasta esimesel poolel on tehtud töid 1 900 000 rubla eest vähem kui 1952. aastal samal ajavahemikul. Ühe töölise kohta teh-

tud tööde maht on keskmiselt 6,7 protsenti vähem möödunud aastal tehtud tööst.

Plaanis ettenähtud 3-protsendilise alandamise asemel on ehitustööde maksumus tõusnud 16,9 protsenti.

Kulutused tööde ümbertegemiseks ja töödeks, mis 1952. aastal olid näidatud lõpetatutena, kuid tegelikult olid lõpetamata, moodustasid 1953. aasta esimesel poolel 444 000 rubla.

Selle tulemusena töötavad ehitusorganisatsioonid kahjumiga, valitsus on sunnitud iga aasta kulutama suuri summasid ehitusorganisatsioonide kahjumite katteks ja vabariigi töötav rahvas jääb ilma tuhandetest ruutmeetritest elamispiinast.

1953. aasta esimese poole jooksul ettenähtud 57 objektist on Eesti NSV Ehitusministeerium eksploatatsiooni andnud kõigest 4.

Täiesti ebarahuldav on eelkooliealiste laste teenindamine nii Eesti NSV Haridusministeeriumi, Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi kui ka teiste ministeeriumide ja keskasutuste poolt.

Tallinnas, Kohtla-Järvel, Tartus ja Pärnus on tekkinud järjekorrad laste paigutamiseks eelkooliealistele lastele ettenähtud lasteasutustesse. Samal ajal jäi aga lasteadeade ülalpidamiseks ettenähtud eelarvelistest assigneeringutest üksnes Tallinna linnas kasutamata 182 000 rubla. Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumil on Tallinnas palju töölisi ja teenistujaid, kuid ministeerium pole senini avanud Tallinnas ühtki lasteasutust, Kiviõlis on aga 1952. aastal lasteasutuste ehitamiseks ette nähtud 650 000 rublast kasutatud ainult 57 000 rubla.

Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeerium ning samuti rajoonide täitevkomiteed abistavad kolhoose väga vähe lasteadeade ja -sõimede organiseerimisel. 1952. aastal ei organiseeritud eelkooliealiste laste asutusi Jõhvi, Rapla, Loksa ja paljude teiste rajoonide kolhoosides; Räpina, Otepää ja Pärnu-Jaagupi rajoonis aga organiseeriti lasteasutusi ainult 1—2 kolhoosis. Selletõttu, et paljudes kolhoosides pole organiseeritud lasteasutusi, ei võtnud 1952. aastal põllumajanduslikest töödest osa umbes 1600 kolhoosinaist-ema.

Tuleb märkida, et ka Eesti NSV Ministrite Nõukogu ei pööra sellele küllaltki tähtsale tööloigule küllaldast tähelepanu. Kuidas muidu on seletatav asjaolu, et Eesti NSV Ministrite Nõukogu, kuulunud oma istungil 29. mail eelkooliealiste laste asutuste arendamise plaani ebarahuldava täitmise küsimust, nõudis, et haridusminister ja tervishoiuminister esitaksid ettekande nimetatud määruse täitmisest alles 30. detsembriks 1953. aastal, jättes selle tähtsa tööloigu terveks aastaks ilma kontrollita.

Vaatamata Eesti NSV Ülemnõukogu istungjärkudel 1951. ja 1952. aastal tehtud kriitilistele märkustele Eesti Vabariikliku Tööstuskooperatsiooni Nõukogu, ETKVL-i ja Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi aadressil ei ole EVTK Nõukogu esimees sm. Menkov, ETKVL-i juhatuse esimees sm. Vaino ja kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse minister sm. Saar nendest

vajalikke järeldusi teinud ega ole veel loonud vajalikku korda elanikkonna elutarbelise teenindamise ettevõtteis.

Esineb veel juhtumeid, et linnade ja rajoonikeskuste töötajatel pole võimalust lasta endale õmmelda heakvaliteedilisi riietusesemeid. Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeerium ja mõnede rajoonide tööstuskombinaadid on asunud väärale teele, püüdes täita õmblustoodete plaane massiliste õmblustoodete (kottide ja vattjoppide) valmistamisega, pööramata tähelepanu individuaal-õmblustoodete kvaliteedi tõstmisele.

Oigustatud nurina osalisteks, eriti rajoonikeskustes, on saanud jalatsite remonditöökojad, mis on küll remonditöökodadeks ette nähtud, kuid tegelikult parandustöid ei tee, sest puudub vastav materjal — nahk. Eesti NSV Ministrite Nõukogu Plaanikomisjon peab tegema oma ettepanekud valitsusele töörahva teenindamise parandamiseks, eriti rajoonikeskustes.

Eesti NSV Rahandusministeerium tegeleb ikka veel vähe ettevõtete majanduse tundmaõppimisega ning ettevõtete ja majandusorganisatsioonide finants-majandusliku tegevuse kontrollimisega.

Tuleb märkida ka Eesti NSV Ülemnõukogu Eelarvekomisjoni mitteküllaldast tööd, kelle töö piirdus eelarve läbivaatamisega enne Ülemnõukogu istungjärku, ilma et oleks kogu aasta jooksul süvenenud mahajäävate ministeeriumide ja keskasutuste rahanduslikku tegevusse. Eelarvekomisjon ei tegelnud nende harude ja rajoonide tegevuse analüüsimisega, kes süstemaatiliselt ei täida oma kohustusi eelarve alal, ei juhtinud õigeaegselt rahandusorganite tähelepanu mahajäävatele tööloikudele.

Eesti NSV Ülemnõukogu neljandale istungjärgule läbivaatamiseks ja kinnitamiseks esitatud Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve on koostatud kooskõlas rahvamajandusplaaniga ja kindlustab täielikult vabariigi rahvamajanduse arendamiseks vajalike ürituste finantseerimise 1953. aastal, viienda viisaastaku kolmandal aastal.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve üldmaht on ette nähtud tulude osas 1 115 783 000 rubla ja kulude osas 1 101 250 000 rubla suuruses summas, kusjuures tulud ületavad kulud 14 533 000 rubla võrra.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve tulude peamiseks allikaks on laekumised sotsialistlikelt ettevõtetelt, mis moodustab 848 327 000 rubla ehk 76 protsenti kõigist eelarve tuludest.

Vabariigi rahvamajanduse arendamiseks on ette nähtud kulutusi 376 388 000 rubla ulatuses ehk 34,2 protsenti ning sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks 595 463 000 rubla ehk 54 protsenti eelarve kuludest.

Vabariigi eelarves ettenähtud assigneeringud rahvamajanduse edasiseks arendamiseks ning sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks kindlustavad töötava rahva heaolu edasise tõusu, eesti rahva vormilt rahvusliku ja sisult sotsialistliku kultuuri edasiarenemise. Selle eest oleme tänu võlgu meie kallile kommunistlikule parteile — nõukogude ühiskonna organiseerivale ja suunavale jõule.

Seltsimehed rahvasaadikud!

Eesti NSV riigieelarve edukas täitmine oleneb eelkõige sellest, kuidas täidavad oma tootmis- ja realiseerimisplaane kõik majandusorganisatsioonid ja tööstusettevõtted.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsuste ja nende lähemate ülesannete täitmiseks, mis püstitas oma kõnes NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees sm. G. M. Malenkov meie rahva pidevalt kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise alal, peavad ministriumid ja keskasutused kindlustama iga ettevõtte poolt tootmisplaanide tingimusteta täitmise nii kogutoodangus kui ka nomenklatuuri osas, pöörates erilist tähelepanu toodangu kvaliteedile. On vaja maksimaalselt ära kasutada tööstuse sisemised reservid, tugevdada võitlust toodangu omahinna alandamise ja kasumite plaani täitmise eest.

On tarvis pidada otsustavat võitlust ebatootlike kulutuste vastu tootmises, kõrvaldada kõik võimalused kadude ja kahjumite tekkimiseks.

Riiklike summade, tooraine, materjalide, elektrienergia kulutamisel on asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide juhatajad kohustatud rangelt kinni pidama kokkuhoiurežiimist ja otsustavalt lõpu tegema igasugusele pillamisele ja ebamajanduslikkusele.

Ettevõtete ja majandusorganisatsioonide juhid peavad erilist tähelepanu pöörama sotsialistliku võistluse laiaulatuslikumale organiseerimisele, tootmisnovaatorite eesrindlike töömeetodite juurutamisele, nõukogude eesrindliku tehnika maksimaalsele ja efektiivsemale ärakasutamisele. On tarvis saavutada tööviljakuse edasine tõus.

Tunduvat erikaalu omavad Eesti NSV riigieelarves kohalikud eelarved. Need eelarved esitatakse kinnitamiseks 468 938 tuhande rubla ulatuses.

Kohalike töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede tähelepanu peab 1953. aastal olema pööratud eelarvelise töö tunduvale parandamisele. Nad peavad kindlustama eelarve tulude osa täitmise ja rahvamajandusplaanis ettenähtud ürituste täieliku finantseerimise.

Seltsimehed rahvasaadikud! Nõukogude rahva pidevalt kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalne rahuldamine on kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse peamiseks hooleks. Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve vastab täielikult neile nõuetele. Rahvamajandusplaani ja eelarve edukas täitmine tõstab eesti rahva materiaalse heaolu ja kultuuritaseme veelgi kõrgemale.

Pole kahtlust, et eesti töötav rahvas, tihedalt koondununa kommunistliku partei ja tema Keskkomitee ümber, töötab veelgi ennastalgavamalt oma sotsialistliku kodumaa hüvanguks, meie suure ürituse võidu nimel. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud! Palun kõiki neid, kes soovivad sõna võtta, end registreerida minu juures.

Kuulutan lõunavaheaja kuni kella 16-ni.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU NELJAS ISTUNGJÄRK

★

TEINE ISTUNG

(20. augustil 1953)

Juhatab Eesti NSV Ülemnõukogu juhataja rahvasaadik
O. Merimaa.

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud, jätkame tööd. Alustame läbirääkimisi Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve ning 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise kohta. Sõna on rahvasaadik Apfelbaumil. Ette valmistada rahvasaadik Naanil.

J. Apfelbaum (Rakvere maavalimisringkond nr. 87): Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogule läbivaatamiseks esitatud Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve peegeldab nagu NSV Liidu riigieelarvegi Nõukogude riigi kasvavat jõudu ja võimsust, meie rahva grandioosseid võite, mis on saavutatud kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel.

NSV Liidu riigieelarve, samuti ka meie vabariigi eelarve on rahu eelarve.

Suurem osa riigieelarve summadest kulutatakse meil rahuliku ülesehitustöö otstarbeks, rahvamajanduse finantseerimiseks, töötajate heaolu ja kultuurilise taseme edasiseks tõstmiseks.

Nõukogude ühiskondlik ja riiklik kord avas piiramatud võimalused rahvamajanduse kõigi alade edukaks arendamiseks meie maal. Meie riigis saavutatud edusammud annavad tunnistust sotsialismi üleolekust kapitalistlikust korrast. Suured edusammud Eesti NSV rahvamajanduse ja kultuuri arendamise alal on saavutatud eesti rahva ennastsalgava töö ja teiste NSV Liidu rahvaste, eeskätt suure vene rahva abi tulemusena.

Eesti NSV tööstustoodangu väljalase on käesoleval ajal mitu korda suurem kui kodanlikus Eestis. Võin tuua rohkesti näiteid meie rajooni ettevõtete aastast aastasse suureneva tööstustoodangu kohta.

Tarbijate Kooperatiivide Rakvere Rajooniliidu Tööstuskombinaadi 1952. aasta kogutoodangu plaan tõusis võrreldes 1951. aastaga 18,9 protsenti, omahinda aga alandati 9,5 protsenti võrra, selle tulemusena saavutas tööstuskombinaat 226 300 rubla kokkuhoidu; üldse sai kombinaat 1 300 000 rubla kasumit, koos karusloomakasvandusega aga 5 961 000 rubla.

Rakvere Rajooni TSN Täitevkomitee Tööstuskombinaadi kogu-

toodang kasvas 1952. aastal võrreldes 1951. aastaga 9,5 protsendi võrra. Käesoleva aasta esimesel poolel on kogutoodang kasvanud 17,5 protsendi võrra, omahinda aga alandati 1953. a. esimesel poolel 9,7 protsendi võrra, millest saadi 211 400 rubla kasumit. Jalatsite väljalase oli 1952. aastal keskmiselt 29 paari päevas, 1953. aasta juulikuus kasvas see 96 paarini. Käesoleva aasta IV kvartalis suureneb jalatsite väljalase kombinaadis kaks korda. Selliseid näiteid võib tuua ka teiste rajooni ettevõtete kohta.

Rajooni kolhoositalurahvas on samuti teinud märkimisväärseid edusamme kõigi kolhoosi tootmisharude arendamisel ja kolhooside organisatsioonilisel ning majanduslikul kindlustamisel. Kolhooside rahalised sissetulekud suurenesid 1952. aastal 1951. aastaga võrreldes 13,4 protsenti, sealjuures Kirovi-nimelises kolhoosis 90 protsendi, Põhja Tähe kolhoosis 61,2 protsendi, Rahu Tee kolhoosis 44,1 protsendi, Kalevi kolhoosis 31,7 protsendi võrra. Kolhooside jagamatu fond suurenes 1952. aastal 1951. aastaga võrreldes 15,2 protsenti. Kui rajooni kolhoosid 1951. aastal kasutasid ehituseks omavahendeid kokku 719 000 rubla, siis 1952. aastal kasutasid nad ehituseks juba 1 352 000 rubla.

Seoses töö organiseerimise paranemisega on kolhoosides tugevnenud ka töödistsipliin. 1952. aastal töötati rajooni kolhoosides välja iga töövõimelise kolhoosniku kohta keskmiselt 354 normipäeva ning normipäevade miinimumi mittetäitnud kolhoosnike arv vähenes 1951. aastaga võrreldes.

NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul vastuvõetud põllumajandusmaksu seadus tõstab kolhoosnike huvi ühismajandi arendamise vastu, aitab tugevdada kolhoosnike töödistsipliini, mille tulemusena suureneb normipäevade eest saadava raha, vilja ja teiste saaduste hulk.

Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse suurt hoolitsust rahva materiaalse heaolu ning kultuuriliste vajaduste rahuldamise eest tõendab kujukalt meie rajooni 1953. aasta eelarve projekt. Rajooni 1953. aasta eelarve mahust läheb 80 protsenti sotsiaalsete ja kultuuriliste ürituste finantseerimiseks.

Kõik see paneb meie peale suure vastutuse eelarve täitmise kindlustamise eest.

1952. aasta eelarve täitmisel saavutas Rakvere rajoon mõningat edu. Nii täideti 1952. aasta eelarve tulude osas 101,2-protsendiliselt, kusjuures elanikkonnalt laekuvate maksude plaan ületati. Selle tulemusena kindlustasime täielikult 1952. aasta rahvamajandusplaanis ettenähtud ürituste finantseerimise.

Seltsimehed rahvasaadikud! Tahaksin öelda mõne sõna Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeeriumi aadressil Rakvere linnas ehitamisele tuleva leivatööstuse küsimuses. Selle küsimuse kohta ma võtan sõna juba kolmandat korda. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega anti juba 1948. aastal endise «Sakala» tehase müürid leivatööstuse ehitamiseks. Leivatööstuse ehitustööd pidi ministeerium lõpetama juba 1949. aastal, kuid aastast aastasse

lõkkab ministeerium selle objekti valmimise tähtaja edasi. 1953. aastal alustati ehitusplatsi piiramisega, milleks kulutati umbes 20 000 rubla. Käesoleval ajal on igasugused tööd sellel objektil lõpetatud ning vastavad summad ära võetud seetõttu, et ehitustehniline dokumentatsioon polevat korras. Olemasolev vana leivatehas on remondiks kõlbmatu ja ebasanitaarses seisukorras, mis raskendab elanikkonna leivaga varustamist. Hiljuti muutus üks leivaahi tarvitamiskõlbmatuks ning selle remondiks kulub 100 000 rubla. On tekkinud olukord, kus elanikkonna varustamiseks ei jätku leiba, vaatamata sellele et jahu on küllalt.

Ma palun Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeeriumi lubada jätkata leivatehase ehitamist Rakvere linnas üheaegselt tehnilise dokumentatsiooni lõpliku vormistamise ning ehituse finantseerimise küsimuste lahendamisega.

Samuti on mul pretensioon Eesti NSV Tervishoiuministeeriumile Rakvere linna nakkushaiguste haigla ehitamise osas. 1952. aasta rahvamajandusplaani kinnitamisel eraldati summad ehituse tehnilise dokumentatsiooni vormistamiseks ning 1953. aastal pidi algama haigla ehitustöö. Selle tõttu, et tehniline dokumentatsioon jäi ministeeriumi poolt vormistamata, võeti nakkushaiguste haigla ehitus 1953. aasta rahvamajandusplaanist ära. Haigla ehitamine Rakvere linna on aga hädavajalik, kuna linnas on praegu ainult kümne voodikohaga nakkushaiguste osakond, mis kaugeltki ei rahulda meie vajadusi.

Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve, mis on esitatud kinnitamiseks Eesti NSV Ülemnõukogule, kindlustab täielikult meie rahva heaolu tõusu ning viib meie noore vabariigi edasisele õitsengule ning üleminekule sotsialismilt kommunismile.

Rakvere rajooni töötajad teevad kõik selleks, et valmistada rohkem tööstustooteid ja toota enam põllumajandussaadusi ning et kindlustada 1953. aasta rahvamajandusplaani ja riigieelarve tingimusteta täitmine. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Naanil. Ette valmistada rahvasaadik Mälgul.

G. Naan (K u n d a v a l i m i s r i n g k o n d nr. 88): Seltsimehed rahvasaadikud! NSV Liidu Ülemnõukogu viies istungjärk võttis vastu seadused ja otsused, mis on suunatud meie kodumaa võimsuse ja nõukogude rahva heaolu edasisele kiirele tõusule.

Nõukogude ühiskond areneb sotsialismi põhilise majandusseaduse järgi, mille olulisteks joonteks ja nõueteks on kogu ühiskonna järjest kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlustamine sotsialistliku tootmise pideva suurendamise ja täiustamisega kõrgema tehnika baasil. Esinedes NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul, rõhutas NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees seltsimees G. M. Malenkov, et nüüd, kus meie maal on võimas, tehniliselt täiuslik rasketööstus, on võimalik rasketööstuse edasise arendamise kõrval organiseerida rahva

tarbeesemete tootmise järsk tõus. Tarbeesemete tootmiseks vajalike toorainete baasi kindlustamiseks võttis valitsus tarvitusele rea abinõusid põllumajanduse arendamise alal.

Tänu partei ja valitsuse hoolitsusele kasvab nõukogude rahva materiaalne ja kultuuriline tase kiires tempos.

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 1953. aasta riigieelarve, mis on esitatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt Ülemnõukogu käesolevale istungjärgule läbivaatamiseks ja kinnitamiseks, vastab täielikult neile ülesannetele. 54 protsenti vabariigi eelarve kuludest moodustavad sotsiaalsete ja kultuuriliste ürituste finantseerimiseks määratud summad. Võib rahuldustundega märkida, et käesoleval aastal suurenevad veelgi summad, mis on ette nähtud teadusliku uurimistöö arendamiseks vabariigis.

Vabariigi ministriumide, asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide ülesanne seisab selles, et luua tingimused kõigi neile eraldatud summade täielikuks ja otstarbekohasemaks kasutamiseks. Suurt tähtsust omab siin teaduse saavutuste ja eesrindlaste kogemuste laialdane rakendamine tootmises, eriti põllumajanduses. Vabariigi teadlased on viimastel aastatel teostanud ulatuslikke uurimusi, mille rakendamine annab võimaluse kiiresti ja oluliselt tõsta taime- ja loomakasvatuse toodangut kolhoosides ja sovhoosides. Kahjuks aga need uurimused ei ole andnud veel seda praktilist efekti, mida nad peaksid andma. Uurimuste tulemuste juurutamisel on olulisi puudusi. Süüdi on siin nii teaduslikud uurimisasutused kui ka Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministreeriumi organid. Teaduslikud töötajad ei taha veel iga kord aru saada sellest lihtsast asjast, et ainult omaenda jõududega suudavad nad juurutada väga vähe. Näiteks Teaduste Akadeemia instituutides töötab igal erialal väike rühm teadlasi, tavaliselt kolm-neli inimest, kolhoose on aga meil tuhande ümber. Järelikult saab teaduse saavutusi vähegi tunduvas ulatuses juurutada ainult Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministreeriumi organite kaudu ja nende kaasabil. Näiteks võiks tuua Eesti NSV Teaduste Akadeemia Maaparanduse ja Sookultuuride Instituudi, kus töötajad loodavad täita oma ülesanded peamiselt katsetustega instituudi katsepunkti enda piirides. Teiselt poolt aga tuleb öelda, et Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministreeriumi organid ise pööravad teaduse saavutuste juurutamisele vähe tähelepanu; nad on seotud jooksvate kampaaniatega ja tihti ei mõtle ette vähegi pikemale perioodile. Isegi neis küsimustes, kus on olemas Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu vastavad määrused (happeliste muldade lupjamine jt.), ei ole märgata Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministreeriumi erilist huvi asja vastu, mille tõttu näiteks muldade lupjamise plaanid aastast aastasse täidetakse väga puudulikult. Seoses uute suurte ülesannetega, mis kerkivad põllumajanduse ette, on vaja, et ministreeriumi organid pööraksid senisest palju suuremat tähelepanu teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste laialdasele juurutamisele.

Suured ülesanded seisavad uurimisasutuste ja kõrgemate koolide ees seoses üldise koolikohustuse laiendamisega. Opetamise tase sõltub väga suurel määral õpperaamatute olemasolust ja nende kvaliteedist. Eesti NSV Teaduste Akadeemia instituutidele ja kõrgematele õppeasutustele on heidetud rea aastate jooksul õigustatult ette koolitöös vajalike raamatute puudumist. Nüüd hakkab asi paranema. Möödunud aastal andis Teaduste Akadeemia välja «Eesti NSV ajaloo»; käesoleva aasta algul läks trüki õigekeelsuse sõnaraamat. Neil päevil läks trüki ka kauaoodatud «Eesti kirjan-duse ajalugu» neljas osas. Loodusteaduse õpetamise taseme tõusule ja selle lähendamisele vabariigi ees seisvatele ülesannetele peaksid kaasa aitama neil päevil ilmunud «Eesti NSV floora» I köide ja teised sellelaadsed teosed.

Koolinoorsoo kasvatamise ja kogu elanikkonna kultuuritaseme tõstmise huvides oleks aga vaja senisest suuremat tähelepanu pö-rata ka teistele üritustele.

Käesoleval aastal eraldas Eesti NSV Ministrite Nõukogu spet-siaalsed summad arheoloogiliste uurimistööde laiendamiseks, eriti Tallinnas. Kaevamistöe tulemustel on tähelepanuvääriv kasvatus-lik tähtsus. Nüüd ei ole enam mingit kahtlust, et vabariigi pealinn Tallinn on asutatud mitte vööramaiste sissetungijate poolt XIII sajandil, nagu väitsid Lääne ees kummardavad kodanlikud ajaloolased, vaid hiljemalt XI sajandil ning eestlaste endi poolt; on samuti täiesti selge, et linnade tekkimisele Eestis aitasid oluli-selt kaasa tihedad majanduslikud ja kultuurilised sidemed vene rahvaga. Arheoloogiliste kaevamiste tulemused räägivad samuti käsitöö ja üldse materiaalse kultuuri oma aja kohta küllalt kõrge-st tasemest XI—XII sajandil Eestis. See kinnitab veel kord, et läänest tulnud vallutajad ei saanud olla mingeiks «kultuuritoojaiks». On vaja ka järgmistel aastatel jätkata kaevamistöid Tallinnas ja temaga seoses olnud linnustes.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu andis teatavat abi ka muuseumi-dele. Kuid vabariigi muuseumid vajaksid palju suuremat abi, et oleks võimalik muuta neid sotsialismi ajastule vastavateks kultuur-hariduslikeks asutusteks.

Oleks aeg astuda tõsiseid samme botaanika-aia asutamiseks Tallinnas. Ei ole vaja rääkida sellest, milline tähtsus on botaanika-aial looduslooliste teadmiste propageerimisel ja noorte mitšuurin-laste kasvatamisel. Loodan, et Eesti NSV Ministrite Nõukogu, Eesti NSV Haridusministeerium ja Eesti NSV Kultuuriministee-rium toetavad Teaduste Akadeemiat selles küsimuses.

Ühinen varem esitatud ettepanekuga kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Mälgul. Ette valmistada rahva-saadik Ansbergil.

L. Mälk (S i n d i v a l i m i s r i n g k o n d n r. 84): Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogu istungjärk toimub ajal, mil kogu meie suure Nõukogude Liidu rahvad, juhindudes kommu-

nistliku partei XIX kongressi otsustest, viivad edasi oma rahvamajandust ja kultuuri.

Täna, arutades meie vabariigi 1951. ja 1952. aasta riigieelarve täitmist ja 1953. aasta riigieelarvet, võime märkida, et koos teiste vabariigi töötajatega on oma majanduse ja kultuuri arendamisel teinud edusamme ka Pärnu rajooni töötav rahvas. Pärnu rajooni töötajad, töötades kolhoosipõldudel ja merel, annavad oma panuse meie rahvamajanduse edasise kasvu ja õitsengu heaks.

Suure vaimustusega võttis meie kolhoositalurahvas vastu NSV Liidu Ülemnõukogu hiljuti lõppenud istungjärgu poolt vastuvõetud otsused. Samuti on leidnud väga sooja vastuvõtu Pärnu rajooni kalurite poolt Nõukogude valitsuse hiljutine otsus kalamajanduse kohta, mis seab uued ülesanded ka Nõukogude Eesti kalamajanduse edasisele arendamisele ning sealjuures annab meie kaluritele suuri soodustusi. See suur ajalooline otsus on uute edusammude aluseks ka Pärnu rajooni kaluritele.

Kuid peab märkima, et 1953. aasta I poolaasta kalapüügiplaani täitmisel on Pärnu rajooni kalurid jäänud siiski suurteks võlglasteks riigi ees. Siinjuures tahaksin märkida neid asjaolusid, mis on takistanud kaluritel plaani täitmist.

Möödunud aastal organiseeriti meie vabariigis esimene mootorkalapüügijaam asukohaga Pärnu linnas. Kuigi see mootorkalapüügijaam alustas tööd juba möödunud aasta augustikuul, ei ole ta kuni tänaseni suutnud oma tööd viia sellisele tasemele, nagu seda tahaksid näha Pärnu kalurikolhooside kalurid.

Pärnu mootorkalapüügijaama abi kaluritele on seni seisnud ainult mõningate püügivahendite ja materjalidega varustamises. Kuid ka selles osas esineb suuri puudusi. Vajaliku abimaterjali puudumise tõttu ei saa tihti kasutada ka neid püügivahendeid ja materjale, mis jaamal on olemas. Nii näiteks, mis kasu on kaproonvõrgust, kui vajaliku võrgunööri puudumise tõttu ei saa teda kasutada.

Samuti tunnevad mootorkalapüügijaama töötajad — insenerid ja püügitehnikud — vähe huvi selle vastu, missuguses olukorras on kaluritel püünised, kalapaadid jne.

Suureks puuduseks on ka see, et mootorkalapüügijaamal ei ole vajalikku koostööd kohalike nõukogude ja parteiorganitega. Selle tulemusena saavad kalurikolhoosid sageli vastuolulisi korraldusi, ning ei tea enam, milliseid neist täita.

Üheks valusaks küsimuseks Pärnu basseini ja vabariigi kalamajanduses üldse on vastavate spetsialistide kaadri vähesus. Üha enam varustatakse meie kolhoose moodsa kalapüügitehnikaga, näiteks traallaevadega, kuid nende laevade kasutamiseks on raskusi, kuna meil puudub vastav kaader. Eesti NSV Kerge- ja Toiduainete-tööstuse Ministeerium organiseeris vastavad kursused, kuid noored kalurikolhoosidest ei saa nendest osa võtta, kuna kursustele vastuvõtmisel nõutakse, et laevajuhtidel oleks laevasõidu praktika, mehaanikutel töökojapraktika. Selliseid noori aga leidub meie kalurikolhoosides väga vähe. Meie ettepanek on, et kolhoosinoortel

lastaks omandada nõutavat praktikat riikliku kalapüügi laevadel, mis võimaldaks neil kursustele pääsemist.

Teiseks valusaks küsimuseks on see, et meil on praegu palju kolhoosinoori, kes oma igapäevase töö kõrval tahaksid tõsta oma erialaseid teadmisi, kuid neil puuduvad praegu selleks võimalused. Valijad pöördusid minu poole palvega, et ma tõstaksin üles küsimuse Eesti NSV Kultuuriministeeriumi ja Eesti NSV Haridusministeeriumi ees mittestatsionaarse osakonna avamise kohta Tallinna Merekalanduse Tehnikumi juures.

Mõne sõnaga tahaksin puudutada kolhoosnike teenindamise küsimust kultuurhariduslike asutuste poolt. Eriti tahaksin peatuda rändkinode töö küsimusel. Tõsi küll, meil on sel alal tehtud ära suur töö. Rändkinod külastavad kolhoose ja rahvamaju enam-vähem regulaarselt, viimasel ajal on paranenud ka nende tehniline töö, kuid jätab soovida asjaolu, et rändkinodes näidatakse vananenud filme. Meie maakinode külastajad tahaksid samuti näha häid ja uusi nõukogude kinofilme, mitte aga mingisuguseid aastate viisi kusagil ladudes seisnud trofeefilme. Vastavad ettepanekud ja nõudmised rajooniorganitele pole andnud tulemusi, kuna neile paremaid filme ei antavat.

Meie kalurite, kolhoosnike ja kõigi meie nõukogude inimeste edasiseks sooviks on Nõukogude riigi edasine tugevdamine, meie töötava rahva hea käekäik.

Meie, Pärnu rajooni töötajad, anname kogu oma jõu nende ülesannete täitmiseks. Tahame töötada endisest veelgi paremini ja oleme kindlad, et sel istungjärgul kinnitamisele tuleb Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve annab meile kõik võimalused meie rahvamajanduse edasiarendamiseks.

Ühinen eelkõnelejate poolt tehtud ettepanekuga kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt esitatud kujul. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Ansbergil. Ette valmistada rahvasaadik Rosentalil.

A. Ansberg (Tamsalu valimisringkond nr. 40): Seltsimehed rahvasaadikud! Nõukogude rahvas, täites Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsuseid, on saavutanud uue võimsa tõusu rahvamajanduse ja kultuuri kõigil aladel.

Koos NSV Liidu kõigi vennasrahvastega ehitab oma õnnelikku elu ka vaba eesti rahvas.

Vabariigi valitsuse poolt Eesti NSV Ülemnõukogu istungjärgule esitatud 1953. aasta riigieelarve projekt peegeldab meie vabariigi majanduse edasist tõusu ja kultuuri õitsengut.

Eelarve projekti järgi assigneeritakse sotsiaalsetele ja kultuurilistele üritustele 595 463 000 rubla ehk 54 protsenti kogu eelarvest, s. o. 21 485 000 rubla rohkem kui möödunud aastal.

Kultuurhariduslikele asutustele assigneeritakse 21 531 000 rubla, kunsti arendamiseks 9 168 000 rubla, teaduse arendamiseks 26 178 000 rubla ja kirjandusele 14 570 000 rubla. Sellised assigneeringud

neeringud sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks on võimalikud ainult nõukogude korra tingimustes. Kultuuriala töötajate ülesanne seisab nüüd selles, et otstarbekalt ja sihipäraselt kasutada neid summasid.

Partei XIX kongressi otsustes on pööratud erilist tähelepanu ideoloogilise töö küsimustele, meie nõukogude rahva sisult sotsialistliku ja vormilt rahvusliku kultuuri edasisele tõusule kui väga tähtsale tegurile üleminekul sotsialismilt kommunismile.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarvega sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks määratud summad vastavad täiesti partei XIX kongressi otsustega püstitatud ülesannetele ning väljendavad partei ja valitsuse alatist hoolitsust meie rahva kultuuritaseme igakülgse tõusu eest.

Seltsimehed rahvasaadikud! Tuginedes suure vene rahva ja teiste meie maa vennalike rahvaste üha kasvavale abile, saavutavad Eesti NSV töötajad kommunistliku partei juhtimisel järjest uusi edusamme kommunismi ülesehitustöös.

Piisab sellest, kui märkida, et 1952. aasta lõpul ületas vabariigi tööstustoodang sõjaeelse taseme 4,7-kordselt.

Kõrvuti edusammudega rahvamajanduse arendamisel oleme saavutanud suurt edu ka kultuuri alal.

Vabariigis on täielikult teostatud kohustuslik seitsmeklassiline üldharidus, tehakse ettevalmistusi üleminekuks üldisele kohustuslikule keskharidusele.

Meie vabariigis töötab 47 mitmesugust tehnikumi, kuna näiteks kodanlikus Eestis oli neid ainult kuus. Kõrgemate õppeasutuste arv on suurenenud võrreldes kodanliku ajaga kolmelt seitsmeni, kusjuures üliõpilaste arv on enam kui 3 korda suurem kui kodanlikul ajal. Ainult Tartu Riiklikus Ülikoolis õpib peaaegu 3000 üliõpilast.

Rõhutada tuleb ka seda, et praegu õpivad kõrgemates õppeasutustes tööliste, kolhoosnikute ja teiste töötajate lapsed, kuna kodanlikul ajal olid töörahva hulgast päritolevatel noortel ülikoolide uksed suletud.

Nõukogude võimu ajal on saavutanud täieliku õitsengu eesti kirjandus ja kunst. Elanikkonna kultuurilise arengu eredaks näitajaks on kunstiliste, poliitiliste ja teaduslike teoste suured tiraažid. Sõjajärgsetel aastatel on vabariigis kirjastatud üle 6500 mitmesuguse erinimelise kirjandusliku teose, üldtiraažiga rohkem kui 44 500 000 eksemplari.

Vabariigis töötab 850 riiklikku raamatukogu, peale selle veel ametiühingute ja kolhooside raamatukogud. Nõukogude korra kehtestamisel 1940. aastal oli aga meil kogu vabariigis ainult 700 raamatukogu. Raamatukogude fond ja laenutuste arv võrreldes sõjaeelsega on kasvanud enam kui kolm korda. Käesoleval ajal kuulub riiklike raamatukogude lugejaskonda üle 260 000 töötaja.

Vabariigi elanikkonda teenindab praegu 59 statsionaar- ja 118 rändkino, kusjuures 1940. aastal oli ainult 1 rändkino ja 50 paik kino.

Meie vabariigis ilmub 120 ajalehte ja 12 ajakirja. Laialdaselt levib rahvuslik luule-, näite- ja proosakirjandus. Suuri saavutusi on meil teatri ja muusika alal.

Riiklik Akadeemiline Ooperi- ja Balletiteater «Estonia», mis oli kodanliku Eesti ajal nelja eriala: ooperi, balleti, opereti ja draama hale kombinatsioon, on sõjajärgsetel aastatel kujunenud eesrindlikuks ooperi- ja balletiteatriks ning on kolm korda saanud valitsuse kõrge autasu — Stalini preemia.

Äsja ilmunud Nõukogude Liidu valitsuse otsusega viidi Tallinna V. Kingissepa nimeline Riiklik Draamateater üle esimesse kategooriasse, mis on järjekordseks partei ja valitsuse suureks tunnustuseks meie teatrikultuurile.

Vastuseks sellele kõrgele hinnangule annavad meie teatriala töötajad kogu oma jõu ja oskuse selleks, et õigustada seda suurt valitsuse ja partei hinnangut meie teatrikunstile.

Enam kui 50-le vabariigi kirjanduse, kunsti ja teaduse alal töötajale on omistatud Stalini preemia laureaadi austav nimetus. Nii sugust eesti rahva kultuuri tormilist õitsengut ei tunne eesti ajalugu.

Ma nimetasin ainult mõningaid edusamme eesti rahva kultuuri tõusu teel, mida on saavutanud Nõukogude Eesti tänu Nõukogude Liidu rahvaste ja eelkõige suure vene rahva vennalikule abile.

Kõigi meie majanduslike ja kultuuriliste edusammude aluseks on nõukogude rahvaste vankumatu sõprus. Meie peame alati hindama ja kõrgel hoidma nõukogude rahvaste sõpruse ideed, mis kindlustab eesti rahvale uute võitude saavutamist kommunismi ülesehitustöö kõikidel aladel.

Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse suur hoolitsus kõigi meie kultuurialade arengu eest ilmnes järjekordselt liidu-vabariikliku kultuuriministeeriumi loomisel.

Seoses nende organisatsiooniliste üritustega seisavad Eesti NSV Kultuuriministeeriumi ja kogu meie kultuuriala töötajate ees suured ja vastutusrikkad ülesanded kultuurilise ülesehitustöö alal vabariigis.

Kommunismi ülesehitamise ülesanded esitavad suuri nõudeid õppeasutustele, millised valmistavad ette kvalifitseeritud kaadreid rahvamajanduse kõigile aladele. Nende õppeasutuste ülesandeks on noori kaadreid varustada teadmistega kaasaegsest teadusest ja tehnikast, karastada neid ideeliselt.

Meil ei ole aga veel tänini saavutatud olukorda, kus kaadrite ettevalmistamine oleks kulgenud ranges kooskõlas rahvamajanduse vajadustega. Meie kõrgemad õppeasutused hoolitsevad veel vähe teadusliku kaadri ettevalmistamise eest.

On vaja tõsta meie spetsialistide ettevalmistamise kvaliteeti ja viia meie spetsialistide ettevalmistamise plaan kooskõlla meie rahvamajanduse arengu vajadustega, on vaja parandada kõigis meie õppeasutustes noorsoo kommunistlikku kasvatust.

Käesoleval ajal on pearõhk kultuurhariduslike asutuste töös suu-

natud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi ja NSV Liidu Ülemnõukogu V istungjärgu otsuste selgitamisele elanikkonna laiadele hulkadele ning elanikkonna mobiliseerimisele partei ja valitsuse poolt püstitatud majanduslike ja poliitiliste ülesannete täitmisele.

Klubiliste asutuste osas viidi läbi käesoleval aastal kunstilise isetegevuse ülevaatus, millest võttis osa üle 27 000 isetegevuslase, mis annab tunnistust kunstilise isetegevuse suurest tõusust vabariigis.

Kuid peab märkima, et kultuurhariduslike asutuste töö ei ole veel rahuldaval tasemel. Esineb veel rida halvasti töötavaid kultuurhariduslikke asutusi, eriti maal. Osa rajoonide täitevkomiteesid tegelevad väga vähe kultuuriala küsimustega, nagu Antsla, Põlva, Suure-Jaani rajoonis ja mujal. Selleks, et otsustavalt tõsta kultuurharidusliku töö taset rajoonides, oleks ka Eesti NSV Ministrite Nõukogul vaja tugevdada sellel alal nõudlikkust rajoonide täitevkomiteede suhtes. Mina ei mäleta, et Eesti NSV Ministrite Nõukogu oleks viimasel ajal kuulanud rajoonide täitevkomiteede aruandeid kultuurialase töö kohta, see oleks aga väga vajalik.

Seni kuni paljude rajoonide täitevkomiteed ei juhi vajalikul määral kultuurialast tööd rajoonis, ei ole võimalik saavutada sellist kultuuri tõusu maal nagu seda nõuavad partei XIX kongressi otsused.

Eesti NSV Kultuuriministerium peab otsustavalt parandama maaelanikkonna kinoalast teenindamist. Meie peame tõstma meie rahva kõige laiemate hulkade kinoalase teenindamise kvaliteeti, mees pidama, et nõukogude kino ei ole mitte passiivne rahva teenindaja, vaid rahva aktiivne kasvataja kommunismi vaimus. Selleks on vaja tõsta kõigi kultuurhariduslike asutuste ja rajoonide kultuuriosakondade töötajate aktiivsust, millele peavad kaasa aitama rajoonide täitevkomiteed. Kuid meil on rida täitevkomiteesid, kes alahindavad seda tööd ning suunavad kultuuriala juhtivaid töötajaid pikemaks ajaks kolhoosidesse, eemale oma otseste ülesannete täitmisest, nagu see toimub Keila, Kingissepa, Jõhvi jt. rajoonides. Meie peame saavutama kultuurimajade ja raamatukogude töökvaliteedi otsustavat paranemist, et nad saaksid mitmekülgse rahvaloomingu tõelisteks keskusteks ja organisatoriteks maal.

Üheks tähtsamaks ülesandeks meie rahva kultuurilise tõusu kindlustamisel on kultuuriasutuste ehitamine vabariigis. Sõjajärgseil aastail on meil ehitatud uusi ja põhiliselt rekonstrueeritud 18 kinoteatrit ning mitmeid kultuuri- ja rahvamaju. Ehitamisel on rida kinoteatreid, klubisid, kultuuri- ja rahvamaju. Ehitustööd aga kulgevad aeglaselt ja on tihtipeale halva kvaliteediga. On vaja otsustavalt parandada kultuuriasutuste ehitustööde käiku.

Meie peame põhiliselt parandama teatrite tööd, niihästi majanduslikul alal rentaabluuse mõttes, kui ka näidendite ideoloogilise sisu ning näitlejate meisterlikkuse otsustava tõstmise osas. Meie peame võitlema teatrikunsti kõrge ideelisuse ja kvaliteedi eest.

On vaja otsustavalt tõsta meie loominguliste liitude töö kvaliteeti; tõsta nõudlikkust kunstiala töötajate suhtes ja abistada neid loomingulise töö kvaliteedi parandamisel.

Tuleb likvideerida seisak kunstiliste filmide tootmises, asuda tõsiselt filmide tootmise ettevalmistamisele sihiga luua kunstiliste filmide tootmise baas 1955. aastaks. On vaja kaasa tõmmata eesti kunstiliste filmide stsenaariumide loomisele eesti nõukogude kirjanikke. Meie peame kasvatama ja abistama noori eesti kirjanikke stsenaariumide loomisel. See on meie praktiline ülesanne, kui meie tahame olla kunstiliste filmide tootjateks.

On vaja põhjalikult parandada eesti raadio saatekava, et paremini viia raadiokuulajate laia- ja hulkadesse nõukogude teaduse ja tootmise saavutusi, meie vabariigi ja vennasvabariikide kolhoosnike eesrindlikke saavutusi, eesrindliku nõukogude kultuuri paremaid tulemusi.

On vaja tõsta nõudlikkust kirjastatavate kirjanduslike teoste suhtes, suurendada nõukogude paremate kirjanike ja vene klassikute teoste kirjastamist eesti keeles sihiga viia laiadesse rahvahulkadesse kõik parim, mida omame nõukogude ja vene klassikaliste kirjandusteoste näol. Tuleb suurendada eestikeelse algupärase kirjanduse ja eesti klassikute teoste väljaandmist, välja anda senisest rohkem Nõukogude Eesti kaasaegsete kirjanike ja klassikute teoseid vene keeles, et tutvustada teistele nõukogude vennasrahvastele meie kirjandust ja kultuuri. On vaja kaasa tõmmata ikka enam ja enam Nõukogude Eesti kirjanikke ja kunstnikke loomingulisele tööle meie aja vääriliste teoste loomisele, säärase vajalike kunstiteoste loomisele, milliseid nõuab nõukogude kirjanikelt ja kunstnikelt meie rahvas, millest räägivad XIX kongressi otsused.

Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt Ülemnõukogule läbivaatamiseks esitatud riigieelarve võtab meie rahvas vastu suure heakskiiduga, sest see eelarve kajastab kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse poliitikat, on meie riigi majandusliku võimsuse edasise tõusu väljenduseks, meie rahva heaolu edasise tõstmise eelarveks, meie vormilt rahvusliku ja sisult sotsialistliku kultuuri edasise õitsengu eelarveks ja vastab täielikult meie rahva põhilistele huvidele.

Partei XIX kongress kutsus üles nõukogude kirjanikke, heliloojaid, kunstnikke, kinematograafiaala töötajaid sügavamalt tundma õppima nõukogude inimeste elu, looma suuri kunstiteoseid, mis on meie suure rahva väärilised.

Need kongressi juhendid on kõikide kirjanduse ja kunstialal töötajate, kultuuriorganisatsioonide ja -asutuste tegevuse aluseks. Ei ole kahtlust, et kultuuriala töötajad annavad kõik oma jõu partei poolt ülesseatud vastutusrikaste ülesannete täitmiseks. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Rosentalil. Ette valmistada rahvasaadik Nimmeril.

I. Rosental (Ülejõe valimisringkond nr. 96): Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV 1953. aasta riigieelarves peegeldub selgelt kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse poliitika, mis on suunatud sotsialistliku rahvamajanduse arendamisele ja pidevale tõusule. Vastavalt partei XIX kongressi direktiividele on käesoleval aastal tunduvalt suurenenud assigneeringud kapitalmahutustele. Nii näeme, et riiklikuks elamuehituseks on määratud tänava summasid üle 25% rohkem kui mullu.

Vaadeldes Eesti NSV linnade arengut pärastõjaaegsel perioodil, näeme, et üksi Tartu linnas on taastatud ja eksploatatsiooni antud 65 tuhat ruutmeetrit elamispinda. Ulatuslikud on investeeringud hariduse, tervishoiu ja kultuuri alal. Tartus on taastatud ja ehitatud 3 suurt keskkoolihoonet, mitu administratiivhoonet ja rida uusi tööstushooneid; ehitamisel on uus kinohoone ja palju elumaju. Tänu valitsuse kaasabile on sajad perekonnad ehitanud endale individuaalelamud. Praegu on ehitamisel rohkem kui 400 individuaalelamut, elamispinnaga kokku üle 20 000 ruutmeetri.

Vaatamata mõningatele saavutustele ei vasta praegune ehitustempo siiski veel vajadustele. Elamuid ja teisi hooneid ehitatakse ikka veel vähe ja halvasti. Paljud ministeeriumid, eriti Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeerium ja Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeerium on seni lubamatult passiivselt suhtunud oma töötajate varustamisse elamispinnaga. Samuti pole kasutatud kõiki ressursse tööstuste rekonstrueerimiseks ja nende toodangu tõstmiseks.

Eesti NSV Ehitusministeeriumi Tartu ehitustrusti võimsus on liialt väike ja ta on organisatsiooniliselt liiga nõrk selleks, et rahuldada Tartu linna kasvavaid vajadusi. Aastast aastasse on jäänud kasutamata suur protsent ehitusteks ettenähtud summasid. Ehitustempo on aeglane, ei peeta kinni ettenähtud tähtaegadest. Nii ehitatakse Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilastele ühiselamut juba neli aastat, kuid hoone valmimist pole veel näha.

Vajadus elamispinna järele Tartus on suur, kuna elanike arv linnas on tunduvalt kasvanud. Sõjaajal hävinenud elamispinnast on aga taastatud kuni käesoleva ajani ainult 17%.

Mitmed suured käitised ja ettevõtted pole senini ehitanud ainatki ruutmeetrit elamispinda ega ole üldse mõtelnud lasteasutuste ehitamisele (Tartu Kammivabrik, Tartu Lihakombinaat, Tartu Õlletehas, Tartu Riiklik Ülikool jt.). Mõned ministeeriumid ei täida valitsuse määrusi tööstuste väljaehitamise ja tööliste vajaliku elamispinnaga varustamise osas. Nii ei ole NSV Liidu Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeerium asunud Tartusse ehitama suure võimsusega nahatööstust, kuigi Tartu Linna TSN Täitevkomitee eraldas selleks otstarbeks vastava maa-ala.

Vajadust elamispinna järele teravdab veel asjaolu, et hulk elamispinda on ikka veel asutuste ja käitiste all. Üksi Nahakombinaadi jalatsite tööstuse üleviimisega kesklinnas asuvast elumajast endise viinavabriku ruumesse oleks võimalik pärast kapitalre-

mondi tegemist juurde saada üle 1000 ruutmeetri elamispinda. Samal ajal on võimalik uutes ruumides, pärast nende vastavat rekonstrueerimist, tunduvalt tõsta tööstuse toodangut — praeguselt 1400 paarilt jalatsilt kuni 5000 paari jalatsini päevas.

Kõik näidatud puudused, eriti elamispinna nappus, on tõsiseks takistuseks tööstuste vajalikul väljaarendamisel. See omakorda takistab töötajate kasvavate nõudmiste rahuldamist laiatarbe-kaupadega.

Et ellu viia partei XIX kongressi direktiive Tartu linna osas, peame ehitama senisest vähemalt kaks korda rohkem. See tähendab seda, et Tartus tuleb iga aasta eksploatatsiooni anda vähemalt 15 000 ruutmeetrit uut elamispinda ja teostada kapitaalremonti vähemalt 15 000 ruutmeetri ulatuses.

Linna kasvava ehitustegevuse nõuete rahuldamiseks ja määratud summade ärakasutamise kindlustamiseks on vaja tunduvalt tõsta Tartu linnas asuvate ehitusorganisatsioonide võimsust. On vaja Tartu ehitustrust reorganiseerida Tartu linna ehitustrustiks ja tõsta trusti võimsus 15 miljoni rublani aastas. Praeguse Tartu ehitustrusti nõrga töö põhjuseks on just trusti tegevuse killustumine paljudel objektidel, milledest mõned asuvad isegi väljaspool Tartut. Trusti praegune võimsus ei taga Tartu linna kapitaalrahastuste plaani täitmist.

Tingituna ehitusorganisatsioonide nõrgast tööst on Tartu linna elamuehituste plaan jäänud täitmata ning kahe viimase aasta jooksul üle 3000 ruutmeetri elamispinda eksploatatsiooni andmata.

Ministeeriumidel tuleb tõsiselt mõtelda Tartus asuvate tööstuste rekonstrueerimisele, oma töötajate varustamisele elamispinnaga ning laste-, tervishoiu- ja kultuurhariduslike asutuste võrgu väljaehitamisele.

Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeeriumil tuleb kindlustada Tartu nahatööstuste väljaehitamine vastavalt kapitaal-ehituste plaanile, samuti kindlustada Tartus asuvate tööstuste (Nahakombinaat, Lihakombinaat, Tartu Õlletehas jt.) töötajate varustamine elamispinnaga, andes lähemate aastate jooksul eksploatatsiooni vähemalt 2000 ruutmeetrit elamispinda igal aastal.

Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumil tuleb veel käesoleval viisaastakul lahendada lõplikult oma Tartus asuvate käitiste (Tartu Tööstuskombinaat, Tartu Metallikombinaat jt.) ruumide probleem ning vabastada praegu tööstuste all olevad elumajad ning samuti tuleb ministeeriumil tulevikus rohkem tähelepanu pöörata oma töötajate varustamisele elamispinnaga.

Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumil tuleb mõtelda Tartu linna tervishoiuasutuste varustamisele ajakohaste raviruumidega. Hulk raviasutusi: Tartu polikliinik, onkoloogia ja teised dispanserid, laste luu- ja liigestetuberkuloosi haigla ja kõik lastesõimed asuvad praegu elumajades ning nad ei vasta oma asukoha ega ruumide seisukorra poolest vajalikele nõudeile. Linna kliinilise haigla sise-

haiguste ja haavaosakonna ruumid, samuti nakkushaiguste haigla ruumid on viletsas seisukorras. Eesti NSV Tervishoiu Ministeerium kulutab igal aastal suuri summasid raviasutuste ruumide remondiks, kuid samal ajal ei ole ta midagi ette võtnud olukorra parandamiseks uute hoonete ehitamise kaudu. On vajalik veel käesoleval viisaastakul alustada linna kliinilise haigla ehitamist Maarjamõisa väljakul ning asuda vastavate projekteerimistööde teostamisele käesoleval aastal.

Olemasoleva elamispinna säilitamiseks ja korrashoiuks on vaja suurendada kulutusi elamute kapitaalremondiks, sealhulgas Tartu linna osas vähemalt 50 protsendi võrra.

Peale selle on Tartu linna, eriti äärelinna tänavate väljaehitamiseks vaja 1954. aastal 500 000 rubla, rahvapargi väljaehitamiseks Tähtveres umbes 400 000 rubla. Samuti tuleb Tartu linnas teostada kollektori ehitustööd, millele peab Eesti NSV Kommunaalmajanduse Ministeerium pöörama tõsist tähelepanu ning võtma need tööd 1954. aasta plaani.

Viimastel aastatel on Tartu linnal olnud tõsiseid raskusi elektrienergia saamisega. On vajalik kindlustada Tartu linnale elektrienergia saamine.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kindlustab kõigi rahvamajanduse ülesannete täitmise. Meie kohuseks on võidelda viienda viie aasta plaani tingimusteta täitmise ja ületamise eest ning otsustavalt kõrvaldada kõik meie töös esinevad puudused.

Lähtudes sm. G. M. Malenkovi kõnest NSV Liidu Ülemnõukogu V istungjärgul peame rakendama kogu oma jõu selleks, et kõige lühema ajaga parandada otsustavalt elanikkonna elutarbete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamist.

Lenini-Stalini lipu all kommunistliku partei juhtimisel edasi kommunismi võidu poole. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Nimmeril. Ette valmistada rahvasaadik Rootsil.

R. Nimmer (Kohila valimisringkond nr. 90): Seltsimehed rahvasaadikud! Rapla rajooni töölisel, kolhoosnikud ja intelligents kiidavad palavalt heaks NSV Liidu Ülemnõukogu viienda istungjärgu otsused, mis on suunatud meie kodumaa rahvamajanduse edasiarendamisele ja elanike ainelise elujärje ja kultuuritaseme tõstmisele.

Partei ja valitsuse sise- ja välispoliitika võimaldavad meie majanduse ja kultuuri kiire arengu. Vastuseks partei ja valitsuse hoolitsusele asuvad Rapla rajooni kolhoosnikud veelgi aktiivsemalt tööle. Nad tahavad rikkad olla, nagu sm. G. M. Malenkov ütles NSV Liidu Ülemnõukogu 5. istungjärgul, selle viljaga, mis on kogutud aitadesse, mitte aga selle viljaga, mis kasvab põllul. Sellest tuleneb meie ülesanne lõpetada viljakoristustööd kiiresti ja kadudeta.

On arenenud rajooni karjamajandus. Võrreldes 1953. aasta andmeid 1951. aasta esimese jaanuari andmetega, näeme, et veiste arv on suurenenud 33,4 protsenti, sellest lehmade arv 15,5 protsenti,

sigade arv on suurenenud 41,2 protsenti, sellest emiste arv 58 protsenti, lammaste arv on suurenenud 24,2 protsenti.

Rikkalik nõukogude tehnika on võimaldanud põllumajanduse edasist arengut. Uudismaid on rajoonis 1953. aasta 1. jaanuariks ligi 2 korda rohkem üles haritud kui samaks ajaks 1951. aastal. Kuivendamist vajavaist maadest on rajoonis juba üle poole kuivendatud. Rajoonil on kultuurrohumaid 82% rohkem kui 1951. aastal. Uudismaade edasiseks laiendamiseks on tarvis süvendada ja korradada eelvoold.

Täites eesrindliku nõukogude agrotehnika nõudeid saime käesolevaks kevadeks suure idanemisvõimega viljaseemne.

Kõige selle kõrval ei saa aga märkimata jätta mõningaid puudusi rajooni majandusel. Rapla alevi elanike arv on tõusnud võrreldes 1947. aastaga üle 60 protsendi. Elamuehitus ei ole aga järele jõudnud kasvavatele vajadustele. Elamispinna on vähe. Samuti on tungivalt vaja ehitada rajooni administratiivhoone ja elamud haigla personaalile.

Koolimajade küttega varustamist on tarvis parandada ja suurendada summasid kütte ostmiseks. Kuimetsa, Vahastusse ja Lohule tuleks ehitada uued koolimajad, sest vanadele majadele ei tasu enam kapitaalremonti teha. Rapla keskkooli hoonele on tarvis teostada juurdeehitus.

Rapla alevi elanike soov on, et uuesti avataks omnibussi liikumine liinil: Rapla raudteejaam — Rapla—Kuusiku—Kehtna.

Ühinenud eelkõnelejate ettepanekutega kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul.

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Rootsil. Ette valmistada rahvasaadik Lutsul.

L. Roots (Keskklinna valimisringkond nr. 97): Seltsimehed rahvasaadikud!

Tartu linna töötajad võtsid sügava tänutundega vastu NSV Liidu Ülemnõukogu viienda istungjärgu otsused. Need otsused ning seltsimees G. M. Malenkovi kõne näitavad, kuidas kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus teevad kõik selleks, et maksimaalselt rahuldada rahva järjest kasvavaid materiaalseid ja kultuurilisi vajadusi.

Eesti NSV Ülemnõukogule kinnitamiseks esitatud Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kõneleb meie vabariigi majanduse ja kultuuri pidevast tõusust. Iga aastaga suureneb õpilaste arv meie vabariigis, mis omakorda nõuab uute koolihoonete ehitamist. Nii näiteks on tarvis ka Tartu linnas, nimelt Tähe tänava rajoonis ning pidevalt kasvavas ja laienevas Tammelinna osas ehitada uued koolimajad.

Tartu linna lasteaiad ja lastesõimed on väikesed ja ülekoormatud. On tarvis asuda uue lasteaia ehitamisele 125 lapse jaoks ning ajakohase lastesõime ehitamisele Tartu linnas.

Spordiorganisatsioonide baasid Tartus ei vasta pidevalt kasvavaile nõuetele. Et luua võimalused kehakultuuri ja spordi massili-

seks harrastamiseks ning spordimeisterlikkuse tõstmiseks, on meil tarvis ehitada võimla ja ujula.

Tartus puudub korralik suveaed ja estraadi-kõlakoda, mis võimaldaks korraldada vabaõhuettekandeid, kontserte, kinoetendusi jne. Tähtvere rahvapargi väljaehitamisele on pööratud tähelepanu. See küsimus tõsteti üles rahvasaadikute poolt Tartu Linna Tööraha Saadikute Nõukogu 3. koosseisu 2. istungjärgul 1953. aasta aprillikuus, kuid on seniajani lahendamata.

Palun arvestada neid Tartu linna töötajate soove ja taotlusi.

Toetan tehtud ettepanekut kinnitada 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul.

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Lutsul. Ette valmistada sm. Goldbergil.

I. Luts (Kaarma valimisringkond nr. 62): Seltsimehed rahvasaadikud! Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi ajaloolised otsused relvastasid nõukogude rahva, meie maa majanduse ja kultuuri uue võimsa tõusu suurejoonelise programiga. Viies ellu Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsuseid on Nõukogude Eesti töötav rahvas partei ja valitsuse juhtimisel teinud ära suure töö meie rahvamajanduse edasisel arendamisel. Partei ja valitsuse poolt ülesseatud ülesanded meie rahvamajanduse edasiarendamise alal leiavad kujuka väljenduse 1953. aasta riigieelarves. Sealjuures on eelarve tulude põhilisteks allikateks nagu ennegi laekumised sotsialistlikelt ettevõtetelt ja organisatsioonidelt, kusjuures käesoleval aastal vähenevad tunduvalt laekumised eelarvesse elanikkonna hulgas realiseeritavatest riigilaenudest ja põllumajandusmaksust. See näitab, et kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus peavad üheks oma tähtsamaks ülesandeks hoolitseda ka edaspidi väsimatult nõukogude rahva pidevalt kasvavate tarviduste maksimaalse rahuldamise eest. See on omakorda tõendiks sellest, et nõukogude rahvas on eluliselt huvitatud rahu säilitamisest kogu maailmas ning võitleb selle eest.

Suure heameelega võtsid minu valijad vastu NSV Liidu Ülemnõukogu V istungjärgu otsused. Kaarma valimisringkonna valijad kiitsid üksmeelselt heaks uue põllumajandusmaksu seaduse, samuti tarvitusele võetavad abinõud loomakasvatuse kiiremaks arendamiseks, masina-traktorijaamade töö parandamiseks ja alalise mehhaniseerimise kaadri loomiseks, mis toovad kindlasti kaasa põllumajanduse kiire tõusu. Valijad avaldasid oma rahulolu ning vaimustust ka valitsuse otsusele suurendada tunduvalt rahvatarbekaupade tootmist.

Samal ajal aga kritiseerisid ka valijad mõningaid vabariigi ministeeriume ja keskasutusi halva töö pärast ning tegid mulle ülesandeks need kriitilised märkused ette kanda Ülemnõukogule.

Valijad märkisid täiesti õigesti, et palju on juba räägitud naftabaasi loomisest Saaremaal, kuid seniajani on see küsimus lahendamata. Palju puudusi esineb veel Saare masina-traktorijaama ja maaparandusjaama töös. Nendes puudustes on süüdi peale kohalike

organite ka Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeerium, kes ebarahuldavalt varustab masina-traktori jaama ja maaparandus- jaama vajalike materjalidega. Nii seisavad Saare masina-traktori- jaamas traktorid adraterade ja -hõlmade puudumise tõttu. Ministeeriumi varustuskontoris neid ei ole ning millal neid saadakse, pole teada. Samuti puuduvad traktorite õlifiltrid, sordiraud jne. Samuti tõstsid valijad üles küsimuse, et ehituskontor, mis ehitab Saare masina-traktori jaama töökoda, lõpetaks tööd õigeaegselt.

Edasi paluvad valijad, et Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeerium planeeriks külvipinnad nii, et kogu talivilja külvipind saaks täielikult planeeritud mustale kesale, kuna praegune kord, kus tunduv osa talivilja külvist teostatakse kultuuride alt äsja vabanevad maale, mõjub halvasti saagile.

Edasi on valijail ka pretensioone kaubandusorganisatsioonide vastu. Valijad ei ole rahul sellega, et Kingissepa rajooni elanikke ei varustata vajalikul määral kalaga, kuna kala müüakse kaubandusvõrgus, eriti aga maakauplustes, äärmiselt vähe. Tehti ettepanek, et vastavate organite poolt suurendataks fonde elanikkonnale kala müümiseks. Samuti ei ole viimasel ajal kauplustes vajalikul määral meeste ja kooliealiste laste ülikondi.

Loen ülaltoodud valijate soovid põhjendatuks ning loodan, et vastavad ministeeriumid ja keskasutused, kellest oleneb nimetatud küsimuste lahendamine, lahendavad need lähemas tulevikus.

Seltsimehed rahvasaadikud!

Kuna Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve vastab täielikult meie rahvamajanduse edasiarendamise vajadustele, siis ühinen eelkõnelejate ettepanekutega kinnitada 1953. aasta riigieelarve Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt esitatud kujul. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse targal juhtimisel anname kogu oma jõu kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks Nõukogude Liidus. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud! Vastavalt kodukorrale koolitan välja vaheaja 15 minutiks.

(V a h e a e g)

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud, jätkame tööd. Sõna on Eesti NSV tervishoiuministril sm. Goldbergil. Ette valmistada rahvasaadik Kaarusel.

A. Goldberg: Seltsimehed rahvasaadikud! Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus hoolitsevad pidevalt nõukogude rahva materiaalse olukorra ja kultuuri edasiarendamise eest. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi direktiivid viienda viie aasta plaani kohta kindlustavad rahvamajanduse kõigi harude võimsa tõusu ning töötajate materiaalse heaolu kasvu.

Nõukogude võimu ajal on Eesti NSV-s ehitatud palju sotsiaalkultuurilisi ehitusi, nagu koole, lasteaedu ja -sõimi, haiglaid, polikliinikuid, dispansereid, sünnitusmaju ja teisi tervishoiuasutusi. Kujukaks näiteks partei ja valitsuse suurest hoolitsusest eesti rahva eest on tervishoiuvõrgu kasv alates 1940. aastast. Tervishoiuasutusi

tuste arv on suurenenud üle 3 korra, võrreldes 1940. aastaga. On ehitatud ja avatud palju tervishoiuasutusi, milliseid kodanlikus Eestis ei olnud. Nii näiteks on avatud 122 meditsiinipunkti tööstusettevõtetes, 102 velskri-ämmaemandapunkti maal, 45 sanitaar-epidemioloogilist jaama, 85 lastesõime 2800 voodikohaga, lastekodusid ja terve rida teisi meditsiinasutusi. Maal on asutatud ja avatud rajoonihaiglad ja maajaoskonnahaiglad kokku 1000 voodikohaga. Aasta-aastalt täienevad raviasutuste sisseseaded. Nii on ainult viimase kahe aasta jooksul saadud 35 röntgeniaparaati, 55 autoklaavi, üle 100 mitmesugust tüüpi auto jne. Ainuüksi 1953. aastal on tervishoiuasutustele eraldatud 59 autot ja palju muid meditsiinilisi ning majandusalaseid sisseseadeid.

NSV Liidu valitsus, nagu sellest rääkis juba Eesti NSV rahandusminister rahvasaadik Tihane, määras 1953. aastal täiendavad assigneeringud tervishoiu vajadusteks 6 miljoni rubla suuruses summas, sellest 2,5 miljonit rubla pehme inventari soetamiseks, 2 miljonit rubla kõva inventari soetamiseks ja 1,5 miljonit rubla täiendavaks kapitaalremondiks. 1953. aasta eelarvelised assigneeringud tervishoiule, mis on esitatud Eesti NSV Ülemnõukogu neljandale istungjärgule kinnitamiseks, võimaldavad 1953. aastal juurde luua 425 uut voodikohta linnahaiglais ning 105 voodikohta maal, avada linnades asuvates lastesõimedes täiendavalt 150 kohta ning maal 50 kohta; avada maal 10 uut velskri-ämmaemandapunkti ning 5 meditsiinipunkti tööstusettevõtetes ning samuti teostada terve rea teisi tervishoiualaseid üritusi.

Kõik see annab meie vabariigi tervishoiuorganitele laialdased võimalused läbi viia suures ulatuses profülaktilist tööd ning osutada tasuta arstiabi elanikkonnale. Vabariigis on välja kujunenud meditsiinitöötajate suurepärase kaader, kes tõstavad süstemaatiliselt oma kvalifikatsiooni ning ideelis-poliitilist taset. Ainult kahe viimase aasta jooksul on lõpetanud kvalifikatsiooni tõstmise kursused vabariiklikes baasides ning Leningradi ja Moskva arstide täiendamise instituutides 340 arsti. Keskmehitsiinilisele personaalile organiseeritud kursustel tõstsid oma kvalifikatsiooni 950 inimest. Vabariigi raviasutustes töötavate noorte arstide seas on juba palju häid spetsialiste. Noored arstid seltsimehed Dubas, Heiman, Riim, Hanioti, Berman ja rida teisi omavad teenitud austust elanikkonna poolt, kuna nad osutavad kõrgesti kvalifitseeritud meditsiinilist abi töötajatele.

Elanikkonna üldise heaolu paranemise ning läbiviidud laialdaste tervishoiualaste ürituste tulemusena on saavutatud suuri edusamme Eesti NSV elanikkonna tervise kaitsel. On likvideeritud parasiit-taarne tüüfus, süüfilis ja rida teisi haigusi kui masshaigused.

Nõukogude arstiteaduse uusimate saavutuste laialdase rakendamise alusel on paranenud tuberkuloosi diagnostika ning tuberkuloosahaigete ravi. Pidevalt väheneb esmane haigestumine tuberkuloosi ning eriti langeb surevus tuberkuloosi.

Kuid oleks täiesti ebaõige näha ainult saavutusi ning mitte mär-

gata suuri puudusi elanikkonnale arstiabi andmise alal. Üksikud arstid teevad vigu diagnoosi määramisel ning haigete ravimisel ega osuta vajalikku tähelepanu haigete suhtes. Paljudes kohtades viiakse veel liiga väikeses ulatuses läbi sanitaarhariduslikku ja profülaktilist tööd elanikkonna hulgas.

Väga aeglaselt ning tihti ka mittekvaliteetselt ehitatakse mõnesid raviasutusi meie vabariigis. Nii näiteks pidi lõpetatama Rapla rajooni haigla ehitustööd juba 1951. aasta novembris, kuid tegelikult toimub selle haigla ehitamine veel praegugi. Harju rajooni ehituskontor täidab väga halvasti oma kohustusi selle ehituse suhtes. Eesti NSV Kommunaalmajanduse Ministerium aga pole tarvitusele võtnud mõjuvaid abinõusid ehituskontori töö parandamiseks.

Samuti väga aeglaselt ning suurte defektidega ehitab Eesti NSV Ehitusministerium. Nii näiteks lõpetati möödunud aasta detsembrikuus Tallinna linna Nõmme rajooni haigla ehitamine, kuid riiklik komisjon pole kuni seniajani võtnud ehitust vastu, kuna ta omab rea tõsiseid defekte. Mõned neist, tõsi küll, on tekkinud ka projekterimisorganisatsiooni «Estonprojekt» süü tõttu. 1951. aastast alates ekspluateeritakse juba Narva linna haiglat, kuid riiklik komisjon pole teda veel vastu võtnud, kuna haigla ehitusel on väga tõsiseid puudusi.

Eriti halvasti ehitatakse raviasutusi kombinaadi «Eesti Põlevkivi» süsteemis. Jõhvis ehitab kombinaat haigla asulat põlevkivitööstuse kaevurite ja tööliste teenindamiseks. 1952. aastal lõpetati nakkushaiguste osakonna hoone ja keskkütte katlamaja ehitus ning käesoleval aastal, kuu aega tagasi, lõpetati polikliiniku ehitus, praegu ehitatakse peahoonet. Tuleb märkida, et lõpetatud ehituste kvaliteet on väga madal. Nakkushaiguste osakonna hoone katus laseb vett niivõrd läbi, et elektrijuhtmed on riknenud ning on tekkinud lühiühendus. Toorest materjalist valmistatud ukсед on kuivanud pragulisteks. Kiviparkettpõrandad on konarlikud, seinte värv on mittekvaliteetne ning plekkidega, ukсед ja aknad on halvasti suletavad. Keskkütte süsteem on ehitatud valesti ning on avariiohus.

Ma arvan, et kombinaadi direktor sm. Hrustaljov peaks viivitamatult teostama vastava kontrolli, praagitegijad võtma kriminaalvastutusele ning esinevad puudused kohe kõrvaldama. Muidu pole mingit võimalust korraldada neis äsja ehitatud hoonetes kaevurite normaalset meditsiinilist teenindamist. Seltsimees Hrustaljovil tuleb viivitamata anda elamispind arstidele ja keskmeditsiinilisele personalile, kuna Jõhvis on praegu 16 arsti ja 25 keskmeditsiinilist töötajat ilma elamispinnata. Säärastes tingimustes aga Eesti NSV Tervishoiu Ministerium ei suuda parandada kaevurite ja põlevkivitöötajate teenindamist.

Eesti NSV Tervishoiu Ministerium võtab omalt poolt tarvitusele kõik abinõud raviasutuste töös esinevate puuduste kõrvaldamiseks.

Seltsimehed rahvasaadikud! Viie aasta plaan näeb ette suurendada meie vabariigis voodikohtade arvu 30 protsendi võrra. See suurenemine peab toimuma põhiliselt uute haiglate, sanatooriumide,

tuberkuloosidisperserite, lastesõimede ja teiste raviprofülaktiliste asutuste ehitamise arvel. Praegu ehitatakse haiglaid Tallinna linna Kalinini rajoonis, Kärkla, Rapla jt. rajoonides. 1954. aasta ehituste plaani on võetud laste nakkushaiguste haigla, tuberkuloosidisperser, luutuberkuloosisanatoorium Tallinnas, haigla Paldiskis jne. 1954. aastal tuleb lõpetada staadioni ehitamine Valga ja Kingissepa linnas ning samuti rea teiste spordibaaside ehitustööd. See kõik loob reaalsed tingimused tervishoiu- ja kehakultuurialase töö parandamiseks meie vabariigis.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongress rõhutas seda erilist tähtsust, mis on elanikkonnale osutatava arstiabi kvaliteedi edasisel tõstmisel arstiteaduse saavutuste praktikasse juurutamise kaudu ning profülaktilisel tööl. Need ülesanded täidetakse Eesti NSV meditsiinitöötajate poolt auga. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Kaarusel. Ette valmistada sm. Saarel.

E. Kaarus (Elva valimisringkond nr. 114): Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogule kinnitamiseks esitatud Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kõneleb veenvalt sotsialistliku korra suurtest paremustest kapitalistliku korraga võrreldes. Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kindlustab täielikult meie rahvamajanduse arendamise ülesannetes ettenähtud ürituste finantseerimise ning on tähtsaks vahendiks viienda viie aasta plaani täitmisel meie vabariigis.

Seltsimehed rahvasaadikud! Kogu nõukogude rahvas võttis palava heakskiiduga vastu partei ja valitsuse sammud põllumajanduse mõningase mahajäämuse likvideerimiseks ning kolhooside tugevdamiseks, loomakasvatuse kiiremaks arendamiseks, samuti kartuli ja köögivilja tootmise suurendamiseks.

Võitlus põllumajanduse edasise tõusu eest on kogu nõukogude rahva üheks edasilükkamatuks ülesandeks.

Elva rajooni kolhoosid ja sovhoosid lõpetasid kevadkülvi käesoleval aastal tunduvalt varem kui 1952. aastal. Ennetähtaegselt lõpetasid heinatöö meie rajooni Kambja ja Kureküla sovhoos. Vili on koristatud käesoleval ajal Kambja ja Kõbilo sovhoosis juba üle 70% ulatuses. Võrreldes 1952. aasta esimese poolega, tõstsid käesoleva aasta esimesel poolel piimatoodangut ühe lehma kohta Kureküla sovhoos 284 kg ja Kambja sovhoos 46 kg võrra. Kõik see on olnud võimalik tänu suurele ja pidevale abile, mida osutas sovhoosidele Nõukogude valitsus.

Kuid rajoonis on veel rida sovhoose, kes ei kasuta kõiki nende käsutuses olevaid võimalusi, ja kelle tootmisnäitajad võrreldes möödunud aasta esimese poolega on käesoleval aastal halvenenud, seda eriti piimatoodangu osas (näiteks Nõo, Teedla ja Uula sovhoos). Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi Sovhooside Peavalitsus koos rajooniorganitega peab selgitama välja toodangu langemise põhjused neis sovhoosides ning aitama välja töötada konkreetset abinõud olukorra parandamiseks. Rajooni täitevkomitee

ja tema põllumajandusosakonna, samuti partei rajoonikomitee töötajad peavad tihedamini käima sovhoosides, tundma õppima olukorda kohapeal ning abistama ja kontrollima nende tööd.

Seoses Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi moodustamisega ning Eesti NSV Sovhooside Ministeeriumi kaotamisega on sovhooside varustamine, eriti masina tagavaraosade, elektritarvete ja ehitusmaterjalidega, halvenenud. Halvasti ja plaanitult varustatakse sovhoose ka teiste kaupadega. Nii näiteks on puudus sordirauast, adrahõlmadest, viljakottidest, kotiriidest, milledest viimased on praegu eriti vajalikud. Suuri raskusi on sovhoosidel, kes ehitavad majanduslikul teel, ehitusmaterjalide saamisega, Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi Ehitusmaterjalide Peavalitsus ei ole kuni tänaseni suutnud sovhoose nendega varustada vähegi rahuldaval määral. Näiteks Sootaga sovhoosis on ette nähtud käesoleval aastal uusehitusi, samuti kapitaalse ning jooksva remondi teostamist 690 000 rubla ulatuses, selleks aga pole sovhoos saanud veel ühtegi kilogrammi tsementi, samuti mitte ümarrauda, ning naelu on saanud ainult 200 kg, ehkki sovhoos on nõudnud korduvalt nende materjalide saamist.

Samasugune olukord ehitusmaterjalide saamisega on ka teistes sovhoosides, kes ehitavad majanduslikul teel.

Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi Ehitusmaterjalide Peavalitsus peab otsustavalt parandama oma tööd ning varustama 3. kvartali jooksul sovhoose vajalike ehitusmaterjalidega, et viimased suudaksid täita oma 1953. aasta ehitustööde plaani.

Seltsimehed rahvasaadikud! Toetan täielikult ettepanekut kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul, sest see eelarve on meie tööstuse ja põllumajanduse edasise arenemise eelarve, nõukogude rahva ainelise heaolu ja kultuuritaseme tõusu eelarve.

Juhataja: Sõna on Eesti NSV kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse ministril sm. Saarel. Ette valmistada rahvasaadik Reinol.

O. Saar: Täna kuulas Eesti NSV Ülemnõukogu Eesti NSV rahandusministri rahvasaadik Tihase ettekande Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 1953. aasta riigieelarvest ning 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmisest.

Aruandest nähtub, et Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi rahvamajandus on möödunud aastatel teinud suuri edusamme.

Riigieelarve tulude plaan on täidetud ja tunduvalt ületatud, mis kindlustas rahvamajanduse kõigi harude häireteta finantseerimise.

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi riigieelarve peegeldab Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse poliitikat, mis on suunatud sotsialistliku rahvamajanduse edasiarendamisele ning nõukogude rahva ainelise heaolu ja kultuurilise taseme tõusule.

Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi ettevõttele ja tööstuskombinaatidel on suur tähtsus rahva tarbeesemete tootmisel ja elanikkonna teenindamisel. 1952. aastal kasvas

meie vabariikliku alluvusega ettevõtete ja tööstuskombinaatide toodang enam kui 17,5 protsendi võrra võrreldes 1951. aastaga, kusjuures nad ületasid omahinna alandamise plaani.

Partei ja valitsuse süstemaatilise hoolitsuse tulemusena on kohaliku tööstuse toodang pidevalt tõusnud. Nii on 1953. aastal meie ministeeriumi ettevõtete kogutoodang üle 60 protsendi suurem, sealhulgas laiatarbekaupade väljalase 80 protsendi võrra suurem kui 1950. aastal. Säärane kohaliku tööstuse areng oli võimalik tänu meie töötajate loovale initsiatiivile, sotsialistlikule võistlusele ja vennasvabariikide, eelkõige suure vene rahva pidevale abile.

Meie saame vennasvabariikidest mitmesuguseid seadmeid, tööpinke, masinaid, toorainet ja materjale. Ainuüksi möödunud aasta ja käesoleva aasta esimese poolaasta jooksul on Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeerium saanud vennasvabariikidest 76 metallitöötlemise pinki, 30 puidutöötlemise pinki, mitusada elektrimootorit, 18 lokomobiili, 6 tellisepressi, üle 120 spetsiaalse õmblusmasina, veoautosid, vedureid, ekskavaatoreid ja palju teisi seadmeid.

Kuid sealjuures pean mainima, et meie töös on veel tõsiseid puudusi. Ministeerium ei täitnud 1952. aastal kogutoodangu plaani ja jäi riigile võlgu toodangut rohkem kui 3 miljoni rubla eest. Veel suurem võlg on meil riigile 1953. aastal. Samuti ei täitnud meie ministeerium ja eriti tööstuskombinaadid oma kohustusi maksude alal. Tõsi küll, meie ettevõtted ei saanud I poolaastal mõningaid tooraineid ja kõigepealt kaseiini, mille tagajärjel ainult kahe ettevõtte võlg ületab 11 miljonit rubla.

Meie oma süü tõttu jäid õigel ajal käiku laskmata pintsgeneraatorid, mis põhjustas kiviõli- ja bensiinitoodangu plaani mittetäitmist. Samuti pole õigeaks ajaks käiku lastud Tartu portselanitehas ja Tallinna hapnikutehas.

Tõsiseid puudusi esineb ka plaanide täitmisel nomenklatuuri osas ning toodangu kvaliteet on veel tihti lubamatult madal.

Meie ettevõtted ja tööstuskombinaadid jätsid riigile andmata tuhandeid tonne põlevkivi, mitu miljonit tellist, sadasid tuhandeid katusekive ja palju muud toodangut, mida ei põhjustanud tooraine puudus, vaid ainult organisierimatus ja halb töö.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees sm. G. M. Malenkov ütles oma kõnes NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul, et elanikkonna kasvava ostuvõime rahuldamiseks võttis valitsus viimasel kuudel tarvitusele täiendavaid abinõusid ja suurendas kaubakäibe arendamiseks laiatarbekaupade tootmist.

Nõukogude Liidu Ministrite Nõukogu poolt on ka meie ministeeriumile antud kaks täiendavat ülesannet rahvatarbeesemete tootmiseks.

Selleks, et likvideerida oma võlad riikliku plaani täitmisel, maksimaalselt katta esimese poolaasta võlg akumulatsiooni osas ja tingimata täita meile NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt antud täiendavad ülesanded rahvatarbekaupade tootmisel, peavad Eesti NSV

Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi ettevõtted ja ministeerium ise otsustavalt parandama oma tööd.

Meil on rida mahajäänud ettevõtteid ja eriti palju tööstuskombinaate, kes kuust kuusse ei tule toime plaani täitmiselega.

Me peame koos kohalike nõukogude täitevkomiteedega abistama mahajäänud tööstuskombinaate. Pean märkima, et tööstuskombinaatide töö sõltub just suurel määral nende õigest juhtimisest kohalike organite poolt. Seal, kus kohalike nõukogude täitevkomiteed kontrollivad tööstuskombinaatide tööd ja osutavad neile vajalikku abi, on märgata tööstuskombinaatide töö paranemist.

Rööbiti rahvatarbekaupade tootmisega on meie tööstuskombinaatidel vastutusrikkad ülesanded elutarbelise teenindamise töökodade organiseerimisel. Reas linnades ja alevites on elutarbelise teenindamise töökodade võrk mitteküllaldane. Meie ning tööndusliku kooperasiiooni ülesandeks on laiendada seda võrku nii, et ta vastaks elanikkonna kasvavatele vajadustele. Samuti tuleb parandada elanikkonna teenindamise kvaliteeti.

Senini ei ole ka lõplikult lahendatud meie poolt ülesanne, mille seadis meie ette partei XIX kongress — kindlustada kolhooside ja sovhooside varustamine ehitusmaterjalidega ning teiste tööstuskau-padega.

Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeerium arvestab käesoleval istungjärgul tema kohta tehtud kriitikat. Ministeeriumi süsteemis töötajad annavad kogu oma jõu selleks, et täita meie ees seisvad ülesanded, toota rahvale veel rohkem tarbeesemeid ja veelgi paremini teenindada elanikkonda. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Reinol. Ette valmistada sm. Mettel.

M. Reino (Tallinna valimisringkond nr. 1): Seltsimehed rahvasaadikud! Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi ja hiljuti lõppenud Nõukogude Liidu Ülemnõukogu viienda istungjärgu otsused seavad meie ette suured ülesanded. Täites neid otsuseid on masinaehitustehase «Ilmarine» töölised, teenistujad ja insener-tehnilised töötajad 1953. aastal täitnud tootmisplaani, kusjuures viimase viie kuu jooksul on plaan täidetud ka nomenklatuur-selt. Üldse on poolaasta plaan kogutoodangu väljalaske osas täidetud 100,6 protsendiliselt. Järjekindlalt on alandatud toodangu omahinda, mille tulemusena anti riigile käesoleval aastal üleplaanilist kasumit 740 000 rubla.

Nende tulemuste saavutamiseks andis oma osa iga tööline, iga insener. Nii on tehase töölised kiirtreial Paul Pajula ja lukksepp-monteerija Vambola Sauks järjekindlalt võidelnud tööviljakuse tõstmise eest ja rakendanud tootmisse eesrindlikke töömeetodeid. Selle eest anti neile käesoleva aasta I ja II kvartalis vabariigi kutseala parima nimetus. Tehases on selline tubli ratsionaliseerija nagu sm. Hammer, kelle ettepanekud tootmise tehnoloogia parandamiseks annavad aastas ligi 100 000 rubla kokkuhoidu.

Juurutades eesrindlike tööliste kogemusi ja läbi viies stahhaanovlikke koole, on paljudes tööloikudes organiseeritud kollektiivne stahhaanovlik töö. Tehases on kolm tsehhi, viis jaoskonda ja 20 brigaadi nimetatud stahhaanovlikeks.

Otsustavaks jõuks tootmises on inimesed, kes juhivad masinaid ja seadmeid. Seetõttu omab suurt tähtsust hoolitsus nende elutingimuste eest. Kuid mõnede organisatsioonide ja asutuste juhtivad töötajad ei ole veel seda endale selgeks teinud ning pööravad sellele küsimusele vähe tähelepanu.

Sm. G. M. Malenkov oma kõnes NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul juhtis tähelepanu elamuehituse tähtsusele.

Masinaehitustehasele «Ilmarine» ehitab alates 1950. aasta juunikuust kuuteist-korterilist elumaja Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi Ehitus-montaažikontor. Ehituse eelarveline maksumus on 999 700 rubla. Selle aja jooksul on ehitus-montaažikontor elamuehituseks ettenähtud riiklikke plaane täitnud järgmiselt: 1950. aastal 29,1 protsenti, 1951. aastal 60 protsenti, 1952. aastal 13,1 protsenti ja 1953. aasta seitsme kuu jooksul 26,7 protsenti. Selle tulemusena on hoone kogumahust valmis ainult 65 protsenti.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu, vaatamata sellele, et hoone tuleb III kvartalis anda eksploatatsiooni, andis ehitus-montaažikontorile 1953. aastaks hoone lõpetamiseks vajaliku 475 000 rubla asemel 300 000 rubla. See tähendab, et hoone valmimine, mida ehitatakse juba neljandat aastat, lükatakse edasi veel üheks aastaks. Samale teele on asunud ka ehitus-montaažikontor. Selle asemel, et hoone juures töid lõpetada ja hoone eksploatatsiooni anda, töötab seal ainult 4—5 töolist, kes töötavad ainult niipalju, et ehitus-montaažikontor saaks oma ühiselamu sinna üksikutesse tubadesse paigutada.

Selle tulemuseks on, et hoones, kus puuduvad trepid, kus kanalisatsioon ja vesivarustus on linna võrguga ühendamata, ja mille katus on lõpetamata, elavad täiesti ebasanitaarses olukorras ühiselamu elanikud.

Tekkinud olukorras on süüdi ka masinaehitustehas «Ilmarine», kes üleminekul riiklikuks liidutehaseks ei andnud õigeaegselt üle ehituseks vajalikke materjale.

Käesoleval ajal on aga kõik põhilised materjalid olemas ning hoone ehitamise lõpuleviimine veel käesoleval aastal on täiesti reaalne.

Palun Eesti NSV Ministrite Nõukogu suurendada Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi ehitus-montaažikontori tööde plaani masinaehitustehase «Ilmarine» elumaja juures Koidu t. nr. 75/77 300 000 rublalt 475 000 rublale. Ühtlasi palun, et Eesti NSV Ministrite Nõukogu kohustaks kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse ministrit sm. Saart kõiki võimalusi kasutusele võtma, et hoone juba käesoleval aastal eksploatatsiooni antaks

ja ruumid masinaehitustehase töölistele vabastataks. Masinaehitustehas «Ilmarine», kelle töölised pikisilmi hoone valmimist ootavad, annab selleks kõike vajalikku abi.

Seltsimehed rahvasaadikud! 1953. aasta läheb meie sotsialistliku kodumaa ajalukku kui aasta, mille jooksul Nõukogudemaa rahvad saavutasid kuulsusrikka kommunistliku partei juhtimisel kommunismi ülesehitamise eest peetavas võitluses uusi väljapaistvaid edusamme kõigil rahvamajanduse ja kultuuri aladel. NSV Liidu 1953. aasta riigieelarve kindlustab rahaliste vahenditega kommunistliku ülesehitustöö suurejoonelise programmi edasist teostamist käesoleval aastal. Ühtlasi väljendab meie riigieelarve kommunistliku partei ning Nõukogude valitsuse määratu suurt hoolitsust nõukogude inimeste eest. Meie riigieelarve loob kõik võimalused rahulikuks loovaks tööks, kindlustab töörahva hulkade ainelise ja kultuurilise taseme edasise tõusu, tugevdab Nõukogude Liidu kui rahvusvahelise rahurinde eelväe võimsust ja tugevust.

Seltsimehed rahvasaadikud! Toetan täielikult ettepanekut kinditada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul. Uus eelarve, mis võimaldab käesoleval aastal jõudsalt edasi arendada vabariigi rahvamajandust ja järjekindlalt tõsta töötajate heaolu, leiab kahtlemata kogu elanikkonna poolt vaimustatud heakskiitu. Nõukogude Eesti töötajad, olles tihedalt koondunud kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse ümber, annavad kogu jõu selleks, et koos teiste nõukogude rahvastega üha kiiremini edasi liikuda kommunismi hiilgavate kõrguste poole, kuhu juhivad meid maailma töötava rahva poolt armastatud kommunistlik partei. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on Eesti NSV põllumajanduse ja varumise ministril sm. Mettel. Ette valmistada rahvasaadik Seppol.

A. Mette: Vabariigi rahvamajanduse tähtsaks haruks on põllumajandus, mis peab rahuldama põllumajandussaadustega vabariigi vajadusi ja andma suure koguse kaubatoodangut riigi tööstuskustele varustamiseks. Tänu pidevale abile, mida osutab põllumajandusele Nõukogude riik ja Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei, on vabariigi sotsialistlik põllumajandus teinud viimaste aastate jooksul suuri edusamme. Aastast aastasse kasvab ja tugevneb kolhooside ühismajapidamine ja suureneb põllumajandussaaduste tootmine. Tunduvalt on suurenenud põllumajanduslike tööde mehhaniseerimise ulatus.

Kuid meie vabariigi põllumajanduses esineb ka rida tõsiseid puudusi. Loomakasvatuse produktiivsus on ikka veel madal. Nii oli 1952. aastal keskmine väljalüps ühe söödolehma kohta vabariigis 1699 kg, 1953. aasta I poolel oli see aga veelgi väiksem. See on mitteküllaldase söödabaasi tagajärg. Kolhoosidel ja sovhoosidel on küllaldaselt maad söödakultuuride kasvatamiseks, kuid meie põllumajandusorganid võitlevad nõrgalt söötade varumise plaanide täitmise eest.

Paljud looduslikud heina- ja karjamaad on jäetud hooletusse,

nende parandustöödeks eraldatud vahendeid ei kasutata täielikult ära.

Loomakasvatushoonete ehitamine areneb loiult. Suur osa loomadest on ikka veel korrastamata ruumides, mis omakorda mõjub halvasti loomade produktiivsusele.

Meie vabariigi üheks tähtsamaks nii toidu- kui ka söödakultuuriks on kartul, kuid selle harimine ei vasta kaasaegse agrotehnika nõuetele, mille tõttu saame madala kartulisaagi, ja kogutud saagist ei jätku vajaduste rahuldamiseks.

Riik on eraldanud ja eraldab suurel arvul masinaid ja tehnikat põllumajanduse mehhaniseerimiseks, kuid Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi ning kohalike põllumajandusorganite nõrga töö tõttu kasutatakse seda tehnikat halvasti, eriti söötade varumisel, heina- ja karjamaade parandamisel.

Senini on peaaegu täielikult mehhaniseerimata rühvelkultuuride harimine. Peaaegu kõik tööd teostatakse siin käsitsi, mis nõuab suurt inimtööjõu kulu. Tööjõu puuduse tõttu toimuvad rühvelkultuuride külvide hooldustööd hilinemisega. Agrotehniliste abinõude läbiviimisele mõjub halvasti ka see, et põllumajanduse spetsialistid ei ole kinnistatud üksikute kolhooside juurde ega kanna isiklikku vastutust tööde seisukorra eest kolhoosis. Kõik see pidurdab põllumajanduskultuuride, eriti kartuli, köögivilja ja silokultuuride saakide tõstmist.

Loomade madala produktiivsuse ja põllumajanduskultuuride madalate saakide tõttu ei olnud kolhoosidel võimalik saada küllaldasi rahalisi ja naturaaltulusid, mis nõrgendab nende huvi loomakasvatuse ja köögiviljakasvatuse arendamise vastu ning need harud jäid reas kolhoosides laokile.

Seetõttu, et oleme puudulikult juhtinud masina-traktorijaamade tööd ega ole lahendanud nende juhtiva kaadri küsimust, pole masina-traktorijaamad veel muutunud tõelisteks kolhoosi tootmise organisaatoreiks; nad võitlevad veel puudulikult kolhoosipõldude saakide ja loomakasvatuse produktiivsuse tõstmise eest. Tihti juhtub nii, et masina-traktorijaamad esinevad ainult masinate laenusjaamade osas ega pea küllaldast võitlust põllumajanduse ees seisvate põhiülesannete täitmise eest. Kolhooside kõikide tootmisharude edasiarendamiseks on vaja eriti oskuslikku ja kvalifitseeritud juhtimist. Käesoleval ajal on aga ainult 10 protsenti kolhoosi esimeestest põllumajandusliku eriharidusega.

Assigneeringute suurendamine põllumajandusele ja põllumajandusmaksu seadus kindlustavad meie põllumajanduse edasist kiiret arenemist, kolhooside ja kolhoosnikute ainelise heaolu pidevat tõusu ning võimaldavad suurendada abi mahajäänud kolhoosidele põllumajandustööde mehhaniseerimisel, saakide suurendamisel ja loomakasvatuse arendamisel. Kolhoositootmise eduka arendamise peattingimuseks on eelkõige kolhooside kasutuses olevate suurte sisemiste võimaluste maksimaalne ära kasutamine. Selleks tuleb läbi viia suur organisatsiooniline töö ja teostada järjekindlalt kolhooside komplek-

teerimist põllumajanduse spetsialistide ning praktikutega, kes omavad põllumajandustööde juhtimise kogemusi. Ei tohi usaldada kolhooside saatust juhuslikele inimestele, kel ei ole eriteadmisi ja kogemusi suurte põllumajandusettevõtete juhtimisel.

Põllumajanduskultuuride saakide tõstmine ja loomakasvatuse plaanide täitmine sõltub nüüd suurel määral masina-traktorijaamade tööst ning traktorite ja põllumajandusmasinate õigest ja efektiivselt kasutamisest. Seepärast on meie esmajärguliseks ülesandeks tugevdada organisatsiooniliselt meie masina-traktorijaamu, tugevdada nende juhtimist ja saavutada seda, et nad oleksid võimelised edukalt lahendama nende ees seisvaid ülesandeid. Selleks tuleb tugevdada masina-traktorijaamade juhtkonda kaadritega, kes täidavad kohusetruult nendele usaldatud ülesandeid, kes oskavad maksimaalselt ära kasutada tehnikat ja hästi organiseerida kolhoosi tootmistegevust. Tuleb osutada masina-traktorijaamade juhtkonnale abi jaamade komplekteerimisel alalise mehhanisaatorite kaadriga ning luua igas masina-traktorijaamas vajalik remondibaas traktorite ja teiste põllumajandusmasinate õigeaegseks ja kõrgekvaliteetseks remondiks.

Meil tuleb veel palju pingutada jõudu selleks, et tõsta kõigi põllumajandusorganite töökultuuri, teha nende juhtimine operatiivsemaks ja konkreetsemaks. Peame senisest suuremat abi osutama mahajäänud rajoonidele ja masina-traktorijaamadele. Tuleb vähendada paberlikku asjaajamist, et põllumajanduse spetsialistidel jääks rohkem aega oma otseks tööks.

Võimalikult kiiremas korras tuleb likvideerida Ehituse Peavalitsuse ja Maaparanduse Peavalitsuse mahajäämus töös. Need peavalitsused juhivad ikka veel nõrgalt vastavaid tööloike, mille tulemusena on ehitusplaanist käesoleva aasta 7 kuu jooksul täidetud ainult 43 protsenti ning maaparandustööde plaanist 42 protsenti.

Ehitus- ja maaparandustööde küsimustes vajab ministeerium Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja rajoonide täitevkomiteede abi tööjõu värbamisel ja ehituste varustamisel ehitusmaterjalidega.

Meie peame tarvitusele võtma vajalikud abinõud heina- ja karjamaade parandamiseks ning muutma madala saagiga maa-alad kõrge produktiivsusega heina- ja karjamaadeks. Tuleb maksimaalselt mehhaniseerida põllumajanduse töömahukad tööd ja esmajoones läbi viia rühvelkultuuride harimise täielik mehhaniseerimine, laiaulatuslikumalt juurutada kolhoosides tootmispraktikasse kartuli ruut-pesiti mahapaneku meetodit ning parandada söötade varumist, mis on hädavajalikuks tingimuseks loomakasvatuse arendamisel.

Põllumajandustöötajate peamiseks ülesandeks praegu on viljakoristustööde õigeaegne läbiviimine, riikliku viljamüügi kohustuse täitmine, kolhooside seemnefondi õigeaegne salvestamine ja loomade kindlustamine küllaldase söödaga.

Kuid viljakoristustööde tempo meie vabariigis ei ole küllaldane. Kombine ja teisi viljakoristusmasinaid kasutatakse nõrgalt. Seisuga 15. augustiks oli vabariigi kolhoosides koristatud teravilja

ainult 24 protsenti ning lina 8 protsenti. Kombainidega on koristatud 28 000 hektaari ehk 19 protsenti plaanist. Meil tuleb erilist tähelepanu pöörata kombainide pargi paremale ärakasutamisele.

Tuleb kindlustada taliviljade külvi läbiviimist kõrgel agrotehnilisel tasemel Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kindlaks määratud tähtjaks, s. o. 5. septembriks. Samuti tuleb võtta tarvitusele abinõud selleks, et käesoleva aasta sügisel kõikidel maa-aladel, mis lähevad 1954. aastal külvi alla, oleks läbi viidud sügiskünd koos eelneva kõrrekoorimisega, et sellega luua alus kõrgete saakide saamiseks tuleval aastal. Kriitika, mis tehti Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeriumi töö kohta, on õige ja aitab meid parandada oma tööd.

Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel teevad põllumajandustöötajad kõik selleks, et edukalt täita nende ees seisvad ülesanded. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Seppol. Ette valmistada rahvasaadik Reimeril.

L. Seppo (Põltsamaa valimisringkond nr. 78): Seltsimehed rahvasaadikud!

Põltsamaa rajooni töötajad, innustatuna Nõukogude Liidu Kommunistliku partei XIX kongressi otsusest, on teinud suuri edusamme oma töös. Nii on hästi töötanud Mitsurini-nimeline, Rahva Hääle, Punalipu jt. kolhoosid.

Kuid saavutuste kõrval esineb meil ka rida puudusi. Esineb veel kolhoose, kus töö on halvasti organiseeritud ning toodang on väike. Olukorra parandamiseks tuleb võtta tarvitusele otsustavad abinõud, et parandada töö organiseerimist kolhoosides ja suurendada normipäevade eest saadavat tasu. Samuti tuleb võidelda põllumajandusliku artelli põhikirjast range kinnipidamise eest.

Rajoonikeskuses areneb ehitustegevus halvasti. Põltsamaa linnas on suur puudus elamispinnast, kuna 52 protsenti elamispinnast hävines sõjatules. Praegu aga teostatakse linnas ehitustöid nõrgalt. Sõjajärgseil aastail pole ehitatud Põltsamaal ühtegi suuremat eluhoonet. Ka käesoleval aastal pole asutud elumajade ehitamisele. Universaalkaupluse projekti koostatakse juba kolm aastat ning ehitustöid pole veel alustatudki. Olemasoleva kaupluse ruumid on halvavad ega vasta sanitaarnõudeile. Raamatukoguhoonet ehitatakse juba kolmandat aastat, kuid praeguse ehitustempo juures ei suudeta teda ka käesoleval aastal lõpetada. Ruumide puudumise tõttu on meil ka raskusi kultuurhariduslike ja teiste ürituste läbiviimisega. Ruumide kitsikuse osaliseks kõrvaldamiseks on ettepanek taastada Põltsamaa lossi hoone.

Minu valijate sooviks on, et kõrgemalseisvad asutused tunneksid rohkem huvi ehitustegevuse vastu Põltsamaal ja pööraksid tähelepanu ehitusorganisatsioonide tegevusele.

Seltsimehed rahvasaadikud, need oleksid mõned kriitilised märkused puuduste kohta, mis takistavad praegu meie tööd, ning millele

ma palun pöörata vajalikkude tähelepanu vastavate asutuste ja organisatsioonide poolt.

Toetan ettepanekut kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Reimeril.

I. Reimer (Rannu valimisringkond nr. 115): Seltsimehed rahvasaadikud! Meie Nõukogude kodumaa 1953. aasta riigieelarve arvudest peegeldub sotsialistliku riigi võimas arenemine, kus töötav rahvas lahendab grandioosseid ülesandeid meie rahvamajanduse ja kultuuri õitsengu alal, meie rahva heaolu pideva tõstmise alal. Seda näitavad kujukalt NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul vastuvõetud otsused ning sealhulgas uus põllumajandusmaksu seadus, kus on ette nähtud selle maksu alandamine 43 protsenti käesoleval aastal ja rohkem kui 2,5 korda tuleval aastal.

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit teostab järjekindlalt rahu ja rahvaste sõbraliku koostöö poliitikat ning võtab kõik abinõud tarvitusele meie kodumaa julgeoleku kindlustamiseks.

Eesti ei ole enam saagiahnete imperialistlike riikide kasumiobjekt, vaid ta on muutunud nõukogude rahvaste vennaliku abiga rahu, demokraatia ja sotsialismi kantsiks Läänemere rannikul.

Hoolimata rasketest sõjakatsumustest Suures Isamaasõjas on Nõukogude Eesti kiiresti muutunud võimsaks tööstuse ja eesrindliku, pidevalt täieneva tehnikaga põllumajandusmaaks.

Tänu nõukogude rahva pingerikkale tööle muutuvad meie linnad ja asulad üha kaunimaks ning seoses sellega ka töötajate elamistingimused paremaks, mis vastab sotsialismi põhilisele majandusseadusele.

Ka Elva linn ja rajoon sammub kindlalt tõusuteed, ka seal pulbitseb tööküllane ja rõõmus tänapäev.

Kuid meie suurte saavutuste ja edusammude kõrval on meil veel ka puudusi, millede kõrvaldamine kindlustab meie veelgi kiirema edasiliikumise.

Nimelt on Elva linnas väga suur puudus elamispinnast. Rahvaarv kasvab, kuid elamuid juurde ei ehitata. Praegu on Elva Linna TSN Täitevkomitees ligi 70 rahuldamata avaldust korteri saamiseks. Aasta jooksul suudetakse rahuldada vaid 10—12 avaldust. Sellest nähtub, et praegu esitatud avaldusi suudab Elva linna kommunaal-osakond mainitud küsimuses rahuldada alles 5—6 aasta pärast. Lisaks sellele on Elva looduslikult kaunis suvituskoht, kus paljud töötajad soovivad veeta oma puhkust ning seda isegi talvel. See suurendab veelgi elamukitsikust.

Suureks puuduseks Elva linnas on see, et linnas puudub kinohoone, kuna kultuurimaja on kitsas ega vasta meie aja nõuetele.

Kiiresti on tarvis laiendada Elva haiglat, kuna ta praegusel kujul ei suuda kõiki abivajajaid rahuldada. Samuti peaks alustama leivatööstuse ehitamist, mille projekt on juba valmis. Praegu valmistata-

takse leiba neljas eri kohas, mis raskendab sanitaarsete eeskirjade täitmist ja kontrolli töö üle.

Ka 22 klassikomplektiga koolimaja projekt on valmis. Selle ehitamist tuleb alustada 1954. aasta algul ning ehitus peab valmima 1955.—1956. aastal. Elva noorsugu õpib praegu väga kitsastes oludes, puudub internaat, samuti pioneeridemaja. Kuna igal aastal viib Elvas laagris hulgaliselt pioneere, on tekkinud vajadus pioneeride palee järele.

Elva linna administratiivasutused asuvad kõik endistes elamutes. Kui oleks võimalik Elvasse ehitada üks suur administratiivhoone, vabaneks elanikkonnale suurel hulgal elamispiinda.

Elva rajooni territooriumil asub Ulila turbatööstus, kus toodetakse hooaja jooksul üle 60 tuhande tonni turvast. Kuna töö on hooajaline ja küllaltki pingeline, juhin vastavate organisatsioonide, eriti just Eesti NSV Kaubandusministeeriumi tähelepanu mainitud tööstuse toiduainetega varustamise küsimusele, kuna valijad on mulle selles küsimuses saatnud arvukalt avaldusi ja kaebusi. Eriti suuri raskusi on Ulila lasteaia ja lastesõime varustamisel piimaga. Piim tuuakse iga päev 25 km kaugusel asuvast kolhoosist ning transpordikulud teevad piima kalliks. Peale selle pole alati saada vajalikku transporti.

Seltsimehed rahvasaadikud! Et kindlustada meie ees seisvate ülesannete täitmise takistamatut finantseerimist, on vaja, et meie riigieelarve tulud õigeaegselt ja täielikult laekuksid. On tarvis, et iga ettevõtte tingimata täidaks oma tootmisplaani, teostaks igal sammul ranget kokkuhoiurežiimi, mobiliseeriks kõik oma sisemised ressursid.

Seltsimehed rahvasaadikud! Eelarve edukas täitmine viib meid uutele edusammudele kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel.

Ühinen ettepanekuga kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul.

Juhataja: Kuulutan Eesti NSV Ülemnõukogu 4. istungjärgu 2. istungi lõppenuks. Homme alustab Eesti NSV Ülemnõukogu tööd kell 11 hommikul.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU NELJAS ISTUNGJÄRK

★

KOLMAS ISTUNG

(21. augustil 1953)

Juhatab Eesti NSV Ülemnõukogu juhataja rahvasaadik O. Merimaa.

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud! Kuulutan Eesti NSV Ülemnõukogu 4. istungjärgu 3. istungi avatuks. Jätkame läbirääkimisi Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve ning 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise kohta. Sõna on rahvasaadik Ristmäel. Ette valmistada rahvasaadik Abelsil.

E. Ristmägi (Tallinna valimisringkond nr. 20): Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogule kinnitamiseks esitatud Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kindlustab kõigis rahvamajandusharudes ettenähtud ürituste finantseerimist. Esitatud eelarves kajastub Nõukogude Liidu valitsuse ja kommunistliku partei hoolitsus meie vabariigi tööstuse, põllumajanduse ja kultuuri edasise arengu ja õitsengu eest.

Need määratu suured assigneeringud rahvamajanduse arendamiseks annavad kujukalt tunnistust meie maal toimuva rahuliku üles-ehitustöö hiiglasuurest ulatusest.

Kuid vaatamata saavutustele ei saa jätta märkimata puudusi. Ka Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeriumi 1953. aasta töös on esinenud terve rida tõsiseid puudusi. Meil on maha jäänud tööstusharu — kalatööstus, kus ei täideta riiklikke ülesandeid. Praegu on tarvitusele võetud rida abinõusid olukorra parandamiseks selles tööstusharus.

Ebarahuldava piima- ja lihavarumisplaanide täitmise tõttu jääb maha ka piima- ja lihatööstus.

Esineb juhtumeid, kus plaaniorganid ei arvesta toodangu plaanimis- küllaldaselt elanikkonna nõudmisi ühe või teise toote äärele. On tarvis mitte ainult operatiivselt töötada, vaid ka operatiivselt plaane koostada, kuid seniajani puudub operatiivsus meie plaaniorganite töös.

Kujuka näitena võiks siin tuua vürtskala tootmise kalatööstuses. Käesoleval aastal on vürtskala tootmise plaan põhjendamatult kõrge ning ei vasta elanikkonna nõudmise tasemele, mistõttu kaubandusorganisatsioonid ei suuda neid realiseerida. Seega on

kalatööstus pandud raskesse olukorda. Kui täita plaan, siis vürtskala jääb realiseerimata ja rikneb ning kaubandusorganisatsioonid ei võta teda vastu, kuna vürtskalu pole võimalik nii suurel hulgal turustada.

Oleme pöördunud plaani vähendamise küsimuses mitmel korral Eesti NSV Ministrite Nõukogu poole ja Eesti NSV Plaanikomisjoni poole, samuti NSV Liidu Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeeriumi poole, kuid see kõik pole andnud tulemusi. Keegi ei taha tunnistada, et plaanimisel on tehtud viga. Sääraste asjaolude tõttu jätsid meie kalatööstused kasumiplaanid täitmata, esines raskusi palgafondiga ja ei täidetud riiklikku plaani.

Samasugune on olukord õlle ja karastusjookide plaanimisel. Senini ei suutnud me kahe suvekuu jooksul täielikult rahuldada õllega elanikkonna vajadusi. Sel aastal tarvituselevõetud abinõude tulemusena me saame sellest raskusest üle ja tuleval aastal kindlustame õllega varustamise ka palavatel suvekuudel. Ülejäänud kümne kuu jooksul on aga õlle tarvitamine tunduvalt väiksem. Sellest hoolimata tõstetakse aga õlle tootmise plaan neil kuudel niivõrd kõrgele, et kaubandusorganisatsioonid ei suuda kogu toodetud õlut turustada. Selle tagajärjel maksavad kaubandusorganisatsioonid 9—10 kuu jooksul aastas õlletööstusele trahvi ja asjata raiskavad riigi raha, õlu aga seisab ladudes. Pikaajalise laos, samuti kauplustes seismise tõttu jõuab õlu tarbijani madalakvaliteedilisena. Kokkuvõttes viib säärane väär praktika plaanimiselleni, et õlletööstused ei täida plaani, eelarvesse jäävad laekumata ettenähtud summad ning tarbija saab madalakvaliteedilist õlut. Meie plaanimisorganid peavad koostama plaanid vastavalt elu nõuetele, mitte aga plaanima plaanamise pärast.

Seltsimehed rahvasaadikud! Nagu NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees sm. G. M. Malenkov NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul peetud kõnes ütles, seisab ülesanne praegu selles, et lähema 2—3 aasta jooksul tunduvalt suurendada elanikkonna varustamist toidu- ja tööstuskaupadega. Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse töötajad saavad aru sellest suurest vastutusest, mis langeb neile seoses selle suure ülesandega. Laiatarbekaupade väljalaske suurendamise kõrval pööravad Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse ettevõtted ühtlasi erilist tähelepanu toodangu kvaliteedi tõstmisele. Nii suureneb täisvillase riide väljalase käesoleva aasta 2. poolaastal võrreldes 1. poolaastaga 4,5 korda. Praegu on väljatöötamisel ja tootmisse juurutamisel rida suurema villasisaldavusega palitu-, ülikonna- ja kleidiriiete artikleid. Sealjuures osutatakse erilist tähelepanu villase riide viimistlemise parandamisele. Selleks võetakse kasutamisele uued kemikaalide retseptid. Meie ootame, et keemiatööstus varustab tekstiilitööstusi heade ja vastupidavate värvidega.

Tekstiilikäitis «1. Detsember» alustas juba kõrgekvaliteedilise täisvillase naiste palituriide tootmist mitmesugustes eri värvitoonides ja toodab seda riidet aasta lõpuks 40 000 meetrit.

Alustatakse täisvillaste mustriliste tekkide tootmist seniste puuvillaste baikatekkide asemel.

Kunstiidi osas suureneb aasta teisel poolel, võrreldes esimese poolega, kreppriide toodang 38 protsendi võrra, kusjuures mustriliste žakkardkreppriiete toodang suureneb kolm korda. Tekstiilikäitis «1. Detsember» hakkab tootma kirjukoelist tsellvillast kleidiriidet. Väljatöötamisel on abinõud trükitud kunstiidriiete valmistamiseks. Linatööstuses suureneb 25 protsendi võrra laiade mustriliste žakkardriiete väljalase, sealjuures suureneb mööbliriiete toodang 20 protsendi ja vooditekkide toodang 63 protsendi võrra.

Trikoosesemeid toodetakse 1953. aastal 165 tuhat tükki üle plaani, kusjuures käesoleva aasta teisel poolel võetakse täiendavalt tootmisele 8 uut mudelit trikoopesu ja 6 uut liiki trikookangast.

Võrreldes esimese poolaastaga suureneb teisel poolaastal tikan-diga ja motiividega trikoosesemete väljalase 2,5 korda ja kunstiidi-st pesu väljalase 28 protsenti.

Täis- ja poolvillaseid pealistrikooesemeid toodetakse käesoleva aasta teisel poolaastal 21 protsenti enam kui esimesel poolaastal.

Käesoleva aasta teisel poolel peab suurenema kaproonsukkade väljalase 29 protsendi võrra, tunduvalt suureneb esimese sordi toodangu väljalase. Suureneb mustriliste sokkide ja värvilise kannaga kaproonsukkade tootmine.

Õmblustoodete alal lastakse käesoleva aasta teisel poolaastal täiendavalt välja 47 uut tegumoodi õmblustooteid, samuti suureneb kvaliteetsest villasest riidest ülikondade ja palitute toodang. Kleitide ja naistepesu valmistamisel võetakse senisest suuremal määral kasutamisele tikandeid ja muid kaunistusi.

Jalatsitevabrikud lasevad välja käesoleva aasta teisel poolaastal 52 uut mudelit jalatseid. Valge mikropoorilise tallaga jalatseid toodetakse teisel poolaastal 11 korda ja karusnahkse voodriga tütarlaste jalatseid 8 korda rohkem kui käesoleva aasta 1. poolaastal. Laknahast mudeljalatsite toodang suureneb 33 protsendi võrra.

Klaastoodete alal toodetakse käesoleva aasta 2. poolaastal 12 uut tüüpi puhutud ja pressitud klaastooteid. Kristalltooteid lastakse 2. poolaastal välja 4000 eset, värvilisest klaasist esemete väljalase suureneb 3,5 korda.

Kummijalatsite osas suureneb märgatavalt tenniskingade väljalase ning alustatakse värviliste kummijalatsite massilist tootmist.

Paralleelselt tööstuskaupade toodangu järsu suurenemisega ja sortimendi laiendamisega suureneb käesoleva aasta 2. poolel ka toidukaupade toodang ning laieneb nende sortiment.

Nii hakkab piima- ja võitööstus täiendavalt tootma pakendis võid, pastöriseeritud pudelipiima, kakaopiima, šokolaadivõid, hapukoort 200-grammilises klaastaaras, rasvast kohupiima tsellofaanpakendis, kohupiima juustu, täispiimast keefiri ja šveitsi juustu.

Ühtlasi kindlustatakse kõrgemasordilise juustu tootmist vähemalt 60 protsendi ulatuses toodetava juustu üldkogusest.

Liha- ja konservitööstus laiendab väljalastava toodangu sortimenti: vorstitoodete osas kuni 160 erisordini, lihakonserve kuni 16 sordini, liha pooltooteid kuni 17 sordini, kotlette 5 sordini ja pirukaid 5 sordini. Pelmeenide tootmise automaadi käikulaskmisega septembrikuus suureneb tunduvalt pelmeenide toodang. Oktoobrikuu lõpul lastakse Tallinnas käiku vesikringlite tsehh, mis täielikult rahuldab elanikkonna vajaduse selle kauba järele.

Kalatööstus toodab käesoleva aasta teisel poolaastal täiendavalt kolme eri sorti soolakala konserve, sellest kaks sorti uudistootena. Lastakse välja kuni 10 tuhat korvikest pakitud suitsukala. Suurendatakse litograafilistesse karpidesse konserveeritud kalade toodangut.

Leivatööstuses laiendatakse toodangut saiatoodangu alal 35 sordilt 45 sordile, küpsiste alal 12 sordilt 16 sordile, praänikute alal 3 sordilt 6 sordile. Suurendatakse eriliselt pakitud küpsiste väljalaset.

Tubakatööstus toodab aasta lõpuks täiendavalt 50 miljonit paberossi ja sigaretti.

Lasta välja rohkem kõrgekvaliteedilist toodangut — see on Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse alal töötajate tähtsamaks ülesandeks. Kerge- ja toiduainetetööstuse ees seisavad lähema 2—3 aasta jooksul suured ülesanded tootmisbaasi edasiseks laiendamiseks.

Eriti kiire tempoga hakkab eelolevatel aastatel arenema meie vabariigi kalatööstus. 1954.—1955. aastatel rakendatakse käiku uued võimsad konservitehased Pärnus ja Kõrgesaares, mis võimaldavad tunduvalt tõsta kalakonservide toodangut. Juba 1954. aastal suureneb kalakonservide toodang ligi 40 protsendi võrra.

1954. aastal suureneb tunduvalt ka või ja piimatoodete ning liha ja lihatoodete hulk. Nii suureneb võitoodang 1954. aastal ligi 30 protsendi võrra, võrreldes käesoleva aastaga.

Eeloleva 2—3 aasta jooksul laieneb tunduvalt ka Eesti NSV tekstiili- ja kergetööstus, mis võimaldab järsult suurendada tööstuskaupade toodangut. Ehitamisele tuleb Tallinnas uus õmblusvabrik 300 õmblusmasinaga, uus naha- ja jalatsitekombinaat, nahavabrik Tartus ja uus klaasivabrik Tallinna lähistel.

Rekonstrueeritakse tekstiilikäitis «1. Detsember» Sindis, mis võimaldab suurendada villase riide väljalaset 3—3,5 korda. Samuti rekonstrueeritakse trikootööstus «Marat», mis suurendab kõrgekvaliteediliste trikooesemete tootmist 2,5 korda.

Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse töötajad, innustatuna partei ja valitsuse hoolest töötajate materiaalse heaolu edasise parandamise eest, rakendavad kõik selleks, et auga täita meie ette seatud ülesanded tööstus- ja toidukaupade tootmise suurendamise ja väljalastava toodangu kvaliteedi tõstmise alal. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Abelsil. Ette valmistada rahvasaadik Visnapuul.

G. Abels (Järva-Jaani valimisringkond nr. 75):
Seltsimehed rahvasaadikud! Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse hoolitsuse ja targa poliitika tulemusena on nõukogude rahvas saavutanud ja saavutab suuri edusamme meie sotsialistliku rahvamajanduse ja kultuuri edasiarendamisel ning töötajate heaolu tõstmisel. Tähtis osa selles on täita meie riigieelarvel.

Samal ajal kui näiteks Põhja-Ameerika Ühendriikides kulutatakse 83 protsenti eelarvesummadest relvastumisele ning teisteks sõjalisteks eesmärkideks, ning haridusele ja kultuurilisteks vajadusteks nähakse ette ainult kõige tühisemad summad, on meile kinnitamiseks esitatud Eesti NSV 1953. aasta riigieelarves ette nähtud sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks 595 463 000 rubla, mis moodustab 54 protsenti kogu eelarvest.

Igal aastal kulutame me järjest suuremaid summasid laste eest hoolitsemiseks. Kui näiteks 1946. aastal kulutati lastesõimede, lasteadeade ja -kodude ülalpidamiseks ning nende võrgu laiendamiseks 21,5 miljonit rubla, siis 1953. aastal on selleks otstarbeks eelarves ette nähtud 41 miljonit rubla, s. o. ligi kaks korda rohkem.

Ainult nõukogude võim kindlustab eesti rahvale majandusliku ja kultuurilise õitsengu. Kodanlik klikivalitsus tegi suurt lärmi eesti rahva hariduse, kultuuri ja sotsiaalse olustiku arendamise tähtsusest, kuid riigieelarves olid selleks ette nähtud alati väga väikesed summad. Nii kulutati 1939. aastal hariduse, kultuuri ja sotsiaalkindlustuse peale kokku 14 protsenti eelarve summadest. Samal ajal aga läks sõjaväe ülalpidamiseks 40 protsenti kogu eelarvest.

Seltsimehed rahvasaadikud, eesti rahvas läheb koos NSV Liidu vennasrahvastega suurte ja kiirete sammudega kommunismi võidule. Töötasin Eesti NSV Ülemnõukogu Eelarvekomisjoni sotsiaalkultuuriliste kulutuste alamkomisjonis, kus ministriumide ja asutuste pretensioonide arutamisel selgus terve rida puudusi kui ka raskusi ministriumide töös. Eesti NSV Teaduste Akadeemia asepresident rahvasaadik Naan, esinedes eilsel istungil, märkis õieti, et Teaduste Akadeemia poolt on ära tehtud suur töö, sealhulgas ka põllumajanduse alal. Peab aga märkima, et Teaduste Akadeemia töö nõrgemaks kohaks on Soouurimise Instituudi töö. Praegu, kus meil iga aastaga tõuseb maaparandustööde tähtsus, ei ole Soouurimise Instituut siin peaaegu midagi tunduvalt teinud. Soouurimise Instituut peab maaparanduse-alaste probleemide uurimisel töötama tihedas kontaktis asutuste ja organisatsioonidega, kes neid praktiliselt läbi viivad. Rohkem uurimisi tuleb läbi viia maaparanduse teostamiseks savi- ja liivamaadel. Oma nõrka tööd nimetatud tööloigis põhjendab Teaduste Akadeemia kaadri puudusega, kuid vastava kaadri komplekteerimine on juba veninud lubamatult pikale.

Eesti NSV Haridusministeeriumi töös on samuti rida puudusi,

mida siin ka juba puudutati. Möödunud aastal jäi näiteks avamata 8 pioneeride maja. Üheks asjaoluks, mis raskendab koolide tööd, on see, et koolidel on puudus õppevahenditest ning eriti kõvast inventarist. Selle soetamiseks palus Haridusministeerium miljon rubla. Eesti NSV Ministrite Nõukogu peaks siin osutama Haridusministeeriumile abi.

Eesti NSV tervishoiu minister sm. Goldberg rääkis eile edusamudest, mis ministeerium on saavutanud meditsiiniliste töötajate kaadri kasvatamisel. Kuid siin on ka ministeeriumil üks tõsine raskus, mida sm. Goldberg ka puudutas. Nimelt on raskendatud keskmehitsiinilise personaali ettevalmistamine, kuna puudub meditsiinilise keskkooli hoone.

Eesti NSV Tervishoiu Ministeerium ei ole seda küsimust täie teravusega üles tõstnud, seda enam, et NSV Liidu Tervishoiu Ministeerium pooldab koolihoone ehitamist. On vaja taotleda vastavad summad ning asuda koolihoone projekti koostamisele.

Tuleb märkida, et Eesti NSV Tervishoiu Ministeerium suhtub vahel lubamatult ükskõikselt rajoonide vajadustesse. Näiteks vajab Vändra rajoon rajoonihaigla kanalisatsiooni ehitamiseks 10 000 rubla. Ministeerium keeldus seda summat andmast. Alles Eesti NSV Ülemnõukogu Eelarvekomisjoni istungil lubas ministeeriumi esindaja selle summa Vändra rajoonile eraldada.

Eesti NSV Sotsiaalkindlustuse Ministeerium peab võtma tarvitusele abinõud, et parandada Tartu proteesitöökoja tööd. Invaliidid kaebavad, et proteesid on halva kvaliteediga, hõõruvad ja on raskest kanda. Ministeerium põhjendab esinevaid puudusi sellega, et materjal on halb ja ruumide puudus takistab töö organiseerimist. Eesti NSV Sotsiaalkindlustuse Ministeerium peab Eesti NSV Ministrite Nõukogu abiga kindlustama proteesitöökoja varustamise kvaliteetse materjaliga nii, et valmistatavad proteesid vastaksid täiesti nõuetele.

Palju puudusi esineb ka Eesti NSV Kultuuriministeeriumi töös. Teatrid töötasid möödunud aastal ning töötavad ka käesoleval aastal puudujäägiga.

Kinovõrk, eriti maal rändkinod töötavad halvasti, nagu rahvasaadik Ansberg ise eile oma sõnavõtus märkis.

Kultuurialases töös on raskest küsimuseks kaadrite küsimus. Täitevkomiteede kultuuriosakondade juhatajad on enamikus noored töötajad, kel puuduvad vastavad kogemused. Neid tuleb pidevalt kasvatada. Meil on küll olemas kultuuri alal töötajate tehnikum, kuid sealt saab kaadrit alles mõne aasta pärast.

Rajoonides omistatakse liiga vähe tähelepanu kultuuritööle. Rajoonide täitevkomiteed ja parteikomiteed ei abista vajalikult kultuuriosakondade juhatajaid, tehakse vigu kaadri valikul. Rajoonides tuleb senisest tõsisemalt suhtuda kultuurharidusliku töö taseme tõstmisse ja kaadrite kasvatamisse.

Seltsimehed rahvasaadikud! Ma toetan täielikult tehtud ettepanekut kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul.

Meie riigieelarve vastab täiesti Eesti NSV rahvamajanduse ja kultuurielu edasiarendamise nõuetele ning meie maal kommunistliku ühiskonna ülesehitamise ülesannetele. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Visnapuu. Ette valmistada rahvasaadik Gutvesel.

S. Visnapuu (Jõhvi valimisringkond nr. 45): Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt Eesti NSV Ülemnõukogu käesolevale istungjärgule läbivaatamiseks esitatud 1953. aasta riigieelarve projekt peegeldab kujukalt pidevat arengut kõigis meie rahvamajandusharudes. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi direktiivid uue viie aasta plaani kohta ning samuti NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees sm. G. M. Malenkov oma kõnes NSV Liidu Ülemnõukogu 5. istungjärgul seadsid suured ja vastutusrikkad ülesanded metsatööstuse ette. Meie ülesandeks on metsatööstuse kui ühe tähtsaima rahvamajandusharu senise mahajäävuse likvideerimine ja tema edasiarendamine uue kõrge nõukogude tehnika baasil. Vajab ju iga tööstusharu üha enam kvaliteetset tarbepuitu. Meie ülesanne on säästlikult ja kadudeta töötada, anda rohkem kvaliteetset tarbematerjali, mehhaniseerida metsatööstust, suurendada tööviljakust, alandada omahinda, minna üle hooajaliselt töölt pidevale aastaringi tööle.

Tänu partei ja valitsuse hoolitsusele ning teiste vennasvabariikide omakasupüüdmatale abile on meie vabariigis metsatöö, mida kodanlikul ajal võis võrrelda oma raskuselt sunnitööga, muutunud tundmatuseeni. Praegu töötavad metsas kvalifitseeritud töölised mehhanismidega, metsatöoline pole enam lihtne kirve ja käsisaega töötaja. Endisest raskest füüsilisest tööst on jäänud vaid kurb mälestus.

1949. aastal alustati ka meie vabariigis teiste vennasvabariikide eeskujul ja abiga metsatööde kompleksset mehhaniseerimist. Praegu kasutatakse meie vabariigi metsatööstuses metsa ülestöötamisel 36 võimsat kõrgesagedus-elektriijaama, millised saime naabervabariigist Lätist.

Meil on ligi 300 moodsat kergesti käsitatavat elektrisaagi. Kokkuveol töötavad spetsiaalsed metsaveotraktorid, mis saadeti meile Leningradi tööstusest, lähemal päevil saabub täiendavalt 25 kokkuveotraktorit Valgevene NSV-st.

Vennasvabariikidest oleme saanud ka hulgaliselt mitmetüübilisi laadimiskraanasid, kokkuveovintse ning osaliselt on kasutamisel kitsarööpmeline raudtee mootorveduritega. Metsaväljaveol töötab 200 veoautot, Pärnu Metsatööstuskeskuses on hakatud teostama puude pika-tüvedena väljavedu.

Eesti NSV Metsa- ja Paberitööstuse Ministeerium täitis möödunud aasta kogutoodangu plaani 100,6-protsendilisel ja kaubatoodangu plaani 101-protsendilisel. Kokku- ja väljaveoplaanid ületati. Mehhaniseeritud tööde plaani täitsime raie alal 141 protsenti,

kokkuveo alal 114,6 protsenti, väljaveo alal 100,8 protsenti ning mehhaniseeritud laadimise alal 191 protsenti.

Mehhanismide kasutamise alal on kasvanud stahhaanovlaste kaader, nagu sm-d Peldes, Lohu ja paljud teised, kellede eeskuju ja kogemuste baasil üha kasvab eesrindlike kaadritöölise hulk.

Eelpoolloetletud keskmiste näitajate taga esineb aga ka palju puudusi.

1952. aastal jäi raieplaani täitmisest puudu 12,5 protsenti, mis langes peamiselt IV kvartalisse, kus töötas hooaja tööjõud. Äärmiselt raskete ilmastikuolude tõttu jäi autode väljaveo plaanist täitmata 21,2 protsenti ja metsalaadimise plaanist ühe autokraana kohta 2,5 protsenti. Nagu juba seltsimeeste Tihase ja Viski ettekannetest nähtus, esinesid meil suured omahinna ülekulud.

Seoses omahinna ülekuluga ja kahjumitega realiseerimisel täitsime kasumi plaani ainult 27,4-protsendilisel. Ka tööviljakuse plaanist täitsime ainult 94,5 protsenti. Esines lubamatult suur tööjõu voolavus. Ka käesoleval aastal kulgeb metsatööstuskeskuste töö ebarahuldavalt. Nii täitsime esimese poolaasta plaani (arvesse võtmata juurdetulnud ettevõtteid) vaid 93,9-protsendilisel, täitmata jäid kokku- ja väljaveo plaanid. Tulenevalt kokkuveo plaani mitetäitmisest ei jätku materjale ka väljaveoks, mehhanismide töös tekivad seisakud, tööviljakus langeb, tekivad ülekulud ja kahjumid.

Igaüks on meilt õigustatud küsima, mis on siis selle ebarahuldava töö põhjuseks? Seda ma tahan oma lühikeses sõnavõtus istungjärgule ette kanda.

On selge, et metsatööstus ei saa ega või enam edasi töötada niisuguste näitajatega. Nii ta takistab ka teiste rahvamajandusharude edukat tööd. Oma mahajäämuse põhjusi oleme analüüsinud viimasel ajal põhjalikult toimunud tööliste, teenistujate ja insener-tehniliste töötajate tootmisnõupidamistel.

Peamiseks tööd takistavaks teguriks on kõigepealt see, et meil puudub kuni käesoleva ajani püsiv tootmisbaas. Raiefond nähakse ette väga lühikeseks ajaks. Perspektiivi puudumise tõttu jagati endise Eesti NSV Metsamajanduse Ministeeriumi ja jagatakse praeguse Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi Metsamajanduse Valitsuse poolt metsa raieks äärmiselt killustatult ja väikeste tükikestena. Nii me ei tea, kas järgmisel aastal töötame seal või hoopis kuskil mujal. Selle tõttu aga ei saa me töökohtadel teostada kapitaalehitust ning luua tööliste vajalikke elamistingimusi.

Oleme senini siiski ehitanud ja hankinud muul teel 28 000 ruutmeetrit elamispinda, mis muidugi kaugeltki ei rahulda meie vajadusi, kuid ka sellest piskust seisab, tulenevalt raiefondide kindlusetusest, kasutamata 25 protsenti. Samal ajal oleme sunnitud saatma oma töölisi autodel tööle 100 kuni 145 kilomeetri kaugusele. Sellega kisume töötaja oma perekonnast nädalateks eemale ja oleme sunnitud paigutama ta ajutistesse barakkmajadesse. Sama

küsimus on ka tööstushoonete ja metsapunkti hoonetega. Nii näiteks oleme tänavu sunnitud organiseerima terve rea metsapunkte, mis kunagi minevikus eksisteerisid, kuid seisid aastaid metsafondi puudusel (Elva, Risti, Saaremaa, Märjamaa jne.). Selline plaanitus on saanud võimalikuks seetõttu, et Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Riiklik Plaanikomisjon ei ole senini, vaatamata Eesti NSV Metsa- ja Paberitööstuse Ministeeriumi korduvatele taotlustele, korrale kutsunud metsamajanduse töötajaid.

Käesoleval aastal lõpetatakse vabariigis metsakorraldus. Kuid see on teostatud viisil, mis ei anna võimalusi mehhaniseeritud metsatööstuse arendamiseks, vaid on rajatud vana, iganenud käsitsi üksiktöötaja meetodile. Minu arvates see pole õige, kuna antud olukorras ei saa metsatööstus töötada kogu aasta ja see on vastuolus ka Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi direktiividega. Loodan, et Eesti NSV Ministrite Nõukogu võtab selle akuutse ja tähtsa küsimuse lähemal ajal arutamisele.

Teine tähtis tegur, mis pidurdab meie tööd, on halb toitlustamine metsarajoonides. Pidevalt tehakse meile etteheiteid, et hoolitsemise halvasti töötajate eest, ei korralda metsas sooja toidu valmistamist. See kõik on tõsi, kuid keegi ei anna nõu, kuidas olukorda lahendada. Korduvalt oleme pöördunud Eesti NSV Ministrite Nõukogu poole avaldusega, et eraldataks meie kaadritöölisele sihtfond, s. o. antaks võimalus kõige vajalikumate toidufondide saamiseks samadel alustel sovhooside ja kalatööstuse töötajatega. Tõsi küll, metsatööstuse hooajal, s. t. novembrist kuni aprillini, oli olukord parem, kuna eraldati vastav fond, kuid suveperioodil ei saa kooperatiivide kaudu tihtipeale isegi leiba, rääkimata muudest toiduainetest. Millega siis teostada toitlustamist? Vastavat sihtfondi aga suvel, kui töötavad ainult kaadritöölised, Eesti NSV Ministrite Nõukogu keeldub andmast.

Meile soovitatakse organiseerida tööliste toitlustamist ETKVL-i kaudu. Kuid on selge, et tarbijate kooperatiivide rajooniliidud ei oma fonde ja nõrk piirihindadega kokkuost ei kata ka nende endi ühiskondliku toitlustamise ettevõtete vajadusi.

Ma arvan, et ka siin tuleks Eesti NSV Ministrite Nõukogul küsimuse lahendamiseks tõsiselt kaasa aidata.

Lubadusi toitlustamis- ja elamistingimuste parandamiseks on antud paljude ministeeriumide poolt. Tagajärg on aga see, et tulevalt halvadest elamistingimustest ja toitlustamisest, samuti halvast kultuurilisest teenindamisest puhkeajal väheneb pidevalt meie kaadritöölise arv. Plaaniülesande täitmiseks, selleks, et maksimaalselt tööle rakendada mehhanismid, on tarvis suurendada tööliste arvu vähemalt 1500 inimese võrra. Praegu aga oleme sunnitud ka neid väheseid töölisi, kes meil tegelevad metsa ülestöötamisega, tihti ühest kohast teise paigutama. Sageli esineb juhtumeid, kus oleme sunnitud saatma töölisi, kes töötavad elektrisael, 10—15 km eemalasuvasse jaama laadimistöõdele, kuna seal on tekkinud tööjõu vähesuse tõttu ummik.

Töäjõu küsimust meie ükski lahendada ei suuda, vaid siin peab valitsus kaasabi osutama. Tuleb ka märkida, et kohalike nõukogude täitevkomiteed viivad väga halvasti ellu valitsuse määrusi hooajalistele metsatöödele töäjõu suunamise osas. On muutunud päris tavaliseks, et meie juhtivad insener-tehnilised töötajad sügis-talvisel perioodil, selle asemel, et organiseerida töid metsas, on sunnitud tegelema töäjõu hankimise probleemidega rajoonides.

Nii näiteks täideti käesoleval aastal 1. kvartalis metsamaterjali kokkuveo plaan hooajalise töäjõu poolt ainult 67,6-protsendiliselt, väljaveoplaan 79,8-protsendiliselt. Selle tulemusel jäi suveperioodil ligipääsmatuks kohtadesse riknemisohtu üle 125 000 tihumeetri tarbe- ja küttematerjali, mis tunduvalt pidurdab teiste rahvamajandusharude tööd. Selle põhjuseks on, et rajoonide täitevkomiteed ei suunanud vajalikul hulgal töäjõudu metsatöödele. Samasugune olukord on praegu ka metsaparvetuse töödel. Eesti NSV Ministrite Nõukogu eraldas oma määrusega käesoleva aasta aprillist kuni oktoobrini sada hooajatöölist parvetustöödele. Tänaeni aga pole kohale saabunud neist pooligi. Näiteks on Märjamaa rajoonist ettenähtud 15-st inimesest saabunud kohale ainult 2. Eesti NSV Ministrite Nõukogu peaks likvideerima säärase olukorra ning osutama rohkem nõudlikkust rajoonide täitevkomiteede suhtes.

Mul on veel üks ettepanek töö edasiseks parandamiseks. Senini töötatakse vabariigis suur hulk metsa üles isevarujate poolt. See on aga rahvamajandusele kahjulik, sest isevarustajad kasutavad tihti kõrgevaliteedilist tarbepuitu kütteks. Eesti NSV Ministrite Nõukogul ja Riiklikul Plaanikomisjonil tuleks metsa ülestöötamine anda 100-protsendiliselt ühele ministriumile, sellega saaks vabariik iga aasta täiendavalt juurde üle 100 000 tm kõrgevaliteedilist tarbematerjali.

Eesti NSV Metsa- ja Paberitööstuse Ministriumide süsteemi töötajate kollektiiv võtab tarvitusele kõik abinõud seniste puuduste likvideerimiseks oma töös ja võitleb väsimatult antud ülesannete täitmise eest. Sealjuures aga vajame Eesti NSV Ministrite Nõukogu abi minu poolt ettekantud küsimustes. Ilma selle abita ei saa metsatööstus kujuneda vabariigi eesrindlikuks mehhaniseeritud tööstusharuks.

Ühinen eelkõnelejate ettepanekuga kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul.

Selles eelarves peegeldub partei ja valitsuse suur hoolitsus rahvamajanduse edasise arengu ja meie töötajate elujärje pideva paranemise eest. Nõukogude inimeste patriootlik töösse suhtumine, kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse tark juhtimine ning teiste vennasrahvaste omakasupüüdmatu abi on tagatiseks meie käesoleva aasta tööülesannete ja eelarve edukaks täitmiseks.

Seega anname uue panuse Nõukogude kodumaa võimsuse tugevdamiseks — helge kommunistliku ühiskonna kiirema ülesehitamise eest. (K i i d u a v a l d u s e d).

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Gutvesel. Ette valmistada rahvasaadik Samoilikul.

I. Gutves (Võru maavalimisringkond nr. 88): Seltsimehed rahvasaadikud! Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi ajaloolised otsused seavad meie ette vastutusrikkad ülesanded. Need otsused on suunatud kommunistliku ühiskonna ülesehitamisele sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku teel. Nende otsuste valguses näeme me seda suurt ja kuulsusriikast teed, mille on läbi käinud nõukogude rahvas kommunistliku partei juhtimisel ja mis on aluseks kogu meie edasiliikumisele kommunismi poole.

Seltsimehed rahvasaadikud! Suured on ka eesti rahva saavutused nii majandusliku kui kultuurilise ülesehitustöö alal. Koos muudatustega majanduselus on muutunud ka meie inimesed, on tõusnud nende teadlikkus ning nad on veelgi tihedamini koondunud oma eesrindliku väesalga — kommunistliku partei ümber.

Kiire arenemise on läbi teinud vabariigi põllumajandus. Meie põllumajandus on praegu varustatud võimsa ning eesrindliku tehnikaga, mis võimaldab kõiki põllumajandustöid läbi viia õigeaegselt ja kvaliteetselt.

Kuid meie kolhooside elus esineb veel ka rida tõsiseid puudusi. Nende üheks põhjuseks on see, et rajooniorganid ei juhi kolhoose konkreetset ega reageeri õigeaegselt kolhoosides esinevatele puudustele. Nii näiteks teadis Võru Rajooni TSN Täitevkomitee ammu Kommunismi Tee kolhoosis esinevatest väärnähtustest, kuid jäi sealjuures pealtvaatajaks. Alles siis, kui olukord muutus väga tõsiseks, suudeti kõrgemalseisvate organite abiga tuua murrang kolhoosi arenemises.

Praegu toimuvad Võru rajoonis täie hooga viljakoristustööd. Kuid takistavalt mõjub töö halb organiseerimine reas kolhoosides ning osaliselt ka nõrk töödistsipliin. Tuleb tõsta nõudlikkust selles osas, kuid samal ajal tugevdada kasvatustööd kolhoosnikute hulgas.

Peab märkima, et kaubanduse alal esineb Võru rajoonis suuri puudusi. Rajooni töötajatel on selles osas suuri pretensioone vabariiklike organite vastu. Nii on rajoonil saamata suur hulk kaupu teise ja kolmanda kvartali fondist, 87 000 rubla eest teises kvartalis ja 760 000 rubla eest kolmandas kvartalis, sealhulgas siidriiet 546 000 rubla eest, suhkrut 25 tonni, taimetõli 3 tonni, lupja 130 tonni jne.

Selle tõttu, et kaubandusorganisatsioonid töötavad halvasti, on Riigipangal suuri raskusi kassaplaani täitmisega. See omakorda põhjustab häireid õigeaegsel palgamaksmisel.

ETKVL ning Eesti NSV Kaubandusministeerium peavad tõsiselt parandama oma tööd, muutma oma töö operatiivsemaks.

On tarvilik, et Võru linnas võetaks tarvitusele abinõud linna heakorrastamiseks seoses F. R. Kreutzwaldi 150-nda sünniaasta-

päevaga. Kogu vajaliku materjali selle kohta on rajooni täitevkomitee juba ammu saatnud Eesti NSV Kommunaalmajanduse Ministeriumile ja Eesti NSV Ministrite Nõukogule. Samuti puudub tänini juba paar aastat nõutud linna saun ja pesukombinaat, puudub ka veevärk, mille tõttu roiskvesi voolab järve.

Põllumajanduse alal on Võru rajoonil samuti pretensioone.

Maaviljakuse ja heinaväljasüsteemi külvikordade sisseadmise alal on Võru rajoonile antud plaan-projekt koos seemnefondi salvestamise plaaniga ebasealne, eriti üheaastaste heinte ja silokultuuride osas. Projektide järgi on ette nähtud külvata üheaastast heina 260 hektari ja silokultuure 29 hektari, mis aga ei kata ühiskarja söödavajadust. Nii on ette nähtud 7 kolhoosis sisseviidud külvikordade alusel külvata 1954. aastal üheaastast heina 457 hektari, seega 197 hektari rohkem plaan-projektis ettenähtud arvust.

Rajooni ülejäänud 11 kolhoosile pole aga seega üldse võimalik üheaastaste heinte külve planeerida.

Edasi palun eraldada Võru rajoonile 600 000 rubla ulatuses krediiti maaparandustööde läbiviimiseks, et oleks igal aastal kindlustatud soomaade ja heinamaade kuivatamine, võsast puhastamine ja harimine, millest saaks vajaduse korral juurde harida kultuurrohmaid.

Mul on palve, et eraldataks rajooni kolhoosidele ja masinatraktorijaamadele müügiks 18 isekallutatjat veomasinat ja varustataks masina-traktorijaamu vajaliku tehnikaga, et mehhaniseerida turbamulla vedu põldudele, kuna sõnnikuga saab katta vaevalt poole kogu orgaaniliste väetiste vajadusest.

Rohkem tähelepanu peaks pöörama ka kolhoosidevaheliste elektrijaamade ehitamisele.

Väga vajalik oleks saata Võru rajooni komisjon, kes põhjalikult uuriks ja aitaks kaasa Haanja, Rõuge ja Kasaritsa mägirajooni kolhoosides tootmise planeerimisele, kuna praegune tootmisplaan nendes kolhoosides ei ole kooskõlas tegelike tootmistingimustega. Tarvis oleks suunata Võru rajooni kõrgema haridusega spetsialiste, zootehnikuid, ehitustehnikuid, agronoome, insenere-melioraatoreid, maakorraldajaid, samuti vetarste ja vetvelskreid.

Tähtsaks ettepanekuks on efektiivse võitluse organiseerimine elektrienergia raiskamise vastu. Võru elektrijaama juhatus töötas välja elektrienergia müügikorra tarbijaile paušaaltariifi järgi ja esitas Võru Rajooni TSN Täitevkomiteele kinnitamiseks. Täitevkomitee saatis selle edasi Eesti NSV Ministrite Nõukogule otsustamiseks. Sealt tuli eitav vastus ning kästi juhendada NSV Liidu Elektriijaamade Ministeriumi poolt välja antud elektrienergia tarvitamise eeskirjadest. Nendes eeskirjades ei ole aga ette nähtud paušaaltarbijaid ega karistusmäärasid ebaseadusliku elektrienergia tarvitamise eest. Kuna karistusmäärad puuduvad ja ebaseadusliku tarbimise kontrollimine on raskendatud, siis on elektrienergia kaod aastast aastasse püsinud 40 protsendi piirides, mille tagajär-

jel kahjumid ulatuvad suurtesse summadesse. Voolulugejaid on juurde saadud kõigest 150, kuid oleks tarvis 500. Teen ettepaneku Eesti NSV Ministrite Nõukogule seda küsimust arutada ja selle kohta vastav otsus vastu võtta.

Põllumajanduse Materiaaltehnilise Varustuse Peavalitsuse Võru rajoonidevaheline osakond kaebab, et saadetakse kaupa, mis ei leia ostjaid, nagu suuri koorelahutajaid jne., kuid vankripusse, masinasi jm. pole. Veel puudub süsi, raud, vedruäkke otsad jne. Varustusvalitsusel tuleks seda arvestada ning parandada rajooni varustamist.

Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve on suureks sammuks edasi meie rahvamajanduse ja kultuuri arendamisel, töötajate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamisel. Toetan ettepanekut kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Samoilikul. Ette valmistada rahvasaadik Vesteril.

O. Samoilik (T a l l i n n a v a l i m i s r i n g k o n d nr. 23): Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt Eesti NSV Ülemnõukogu istungjärgule läbivaatamiseks esitatud Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve projekt kindlustab täielikult meie vabariigi kasvava rahvamajanduse finantseerimise ning rahva materiaalse ja kultuurilise taseme edasise tõusu. Rahvamajandusele, rahvaharidusele, tervishoiule ja sotsiaalkindlustusele ettenähtud assigneeringute suurenemises peegeldub partei ja valitsuse hoolitsus rahva heaolu eest, tema järjest kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise eest.

Partei ja valitsus osutavad suurt tähelepanu elamuehitusele, töötajate meditsiinilise teenindamise parandamisele, koolide, laste- ja raviasutustevõrgu laiendamisele. Selleks otstarbeks on käesoleva aasta riigieelarves ette nähtud suured summad.

Peab aga märkima, et laste- ja raviasutuste ehitamine Eesti NSV-s toimub veel aeglaselt. Halvasti täidavad lasteasutuste ehitamise plaani kerge- ja toiduainetetööstuse ettevõtted, laevaehitustööstuse ettevõtted ja teised.

Näiteks kombinaat «Balti Manufaktuur», kus töötab ligi 2000 naistöölist, ei ole veel seniajani alustanud projekteeritud lasteasutuste ehitamist. Kombinaat sai 1953. aastal kummivabrikult «Põhjala» poolelioleva lastesõime hoone, kuid ehitustöid sellel objektil ei ole jätkatud, kuigi plaani järgi pidi hoone valmima käesoleva aasta 1. jaanuariks. Ehitatavasse lastesõime hoonesse on kombinaadi direktsioon otsustanud paigutada aga ühiselamu.

Real suurtel ettevõtetel, nagu vabrikutel «Kommunaar» ja «Punane Koit», Tallinna Tööstuskombinaadil, Tallinna Vineeri- ja Mööblivabrikul ja real teistel, kus töötab sadu naistöölisi, puuduvad lasteasutused, vaatamata sellele need ettevõtted pole asunud ka nende ehitamisele, rikkudes sellega valitsuse sellekohaseid määrusi. Kuni käesoleva ajani ei ole läbi vaadatud ega otsustatud

Tallinna ööpäeva-lastesõimedes kohtade arvu suurendamise küsimus, kuigi see küsimus on Eesti NSV Ülemnõukogu istungjärkudel korduvalt üles tõstetud.

Puudusi esineb ka töötajate meditsiinilisel teenindamisel. Mitte üheski linna suurtest tööstusettevõtetest ei ole meditsiin-sanitaariosakonda. Voodikohtade arv Tallinna linna haiglates ei ole küllaldane.

Seoses sündivuse kiire kasvuga on käesoleval ajal kerkinud üles Kalinini rajoonis mitte vähema kui 100 voodikohaga sünnitushaigla ehitamise küsimus, kuna viimase kahe aasta jooksul töötavad linna haiglate sünnitusosakonnad suure koormatusega.

Ülekoormus sünnitushaiglates põhjustab ennetähtaegset väljakirjutamist sünnitusjärgsetest osakondadest ning rasedate mitteõigeaegset hospitaliseerimist.

Seltsimees G. M. Malenkov oma kõnes NSV Liidu Ülemnõukogu V istungjärkul näitas, et koolide, haiglate, lastesõimede ja lasteaedade võrgu laiendamine ning nende töö parandamine panevad suure vastutuse liiduvabariikide tervishoiu ministriumidele ja haridusministriumidele, samuti ka kohalikele partei- ja nõukogude organitele, kes peavad nendele küsimustele osutama rohkem tähelepanu.

Eesti NSV Tervishoiu Ministriumi tööd on korduvalt kritiseeritud Eesti NSV Ülemnõukogu istungjärkudel. Sellele vaatamata ei ole ministriumi tööstiiil kuni käesoleva ajani muutunud. Peetakse palju nõupidamisi ja istungeid, tehakse mitmesuguseid plaane, kuid peaaegu täiesti puudub praktiline abi kohalikele tervishoiuosakondadele ja oma otsuste täitmise kontroll.

Eesti NSV Tervishoiu Ministriumi tööstiiili ja -meetodit võib illustreerida järgmiste näidetega.

Käesoleva aasta algul Eesti NSV Tervishoiu Ministriumi Nakkushaiguste Vastu Võitlemise Valitsus töötas välja laiendatud kompleksplaani võitlemiseks nakkushaiguste vastu 1953. aastal. Need plaanid saadeti tervishoiuosakondadele ja seejärel unustati.

Plaanid meenusid alles siis, kui Tallinnas ja mõnes teises kohas ilmnnes mao ja soolte nakkushaigustesse haigestumiste arvu mõningane suurenemine. Ministriumis kutsuti kiiresti kokku mõned nõupidamised, kus algas vastastikune süüdistamine. Nõuti, et avataks täiendavalt voodikohti nakkushaigetele.

Kus ja kuidas need voodikohad avatakse, see ministriumi ei huvitanud. Linna tervishoiutöötajatele pandi puhkused ajutiselt seisma, kuid ministriumi nakkushaiguste vastu võitlemise valitsuse ülem sm. Vassiljeva ja pärast seda ka sm. Uiibo läksid ise korralisele puhkusele.

Teine näide. Haapsalu linnas, Jõhvi rajoonis ja mujal esines ja esineb praegugi tõsiseid puudusi sünnitus- ja günekoloogilise abi osutamisel elanikkonnale. Sellele vaatamata pole vabariigi peakušöör-günekoloog sm. Portnova nendes rajoonides käinud ega ole osutanud mingit praktilist abi nende puuduste kõrvaldamiseks. Väga harva viibivad rajoonides ka teised ministriumi töötajad, sealhul-

gas ka vabariigi peaterapeut sm. Gunter. Ministeeriumis valitseb põhimõte: «Aga kui asi ei lähe korda, on kõiges süüdi jänesekene», nagu öeldakse valmis.

Selleks, et edukalt täita riigieelarvet tervishoiu alal, on vaja parandada tervishoiuasutuste tööd. See aga nõuab esmajoones Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumi enda töö tunduvat parandamist.

Ka kohalikud partei- ja nõukogude organid peavad rohkem tähelepanu osutama meditsiiniala töötajate vajadustele, looma neile normaalsed töö- ja elutingimused. Senini on paljudes vabariigi rajoonides, samuti ka Tallinnas arste ja keskmehitsiinilist personaali varustatud halvasti elamispinnaga ja paljud neist elavad haiglahoonetes.

Suuri pretensioone on valijatel miilitsatöötajatele, eriti jaoskonnavolinikele, kes halvasti valvavad korra järele oma jaoskonnas.

Seetõttu esineb juhtumeid, kus tänavaid ja majaõuesid Tallinnas ei puhastata korrapäraselt ning kus mõned kodanikud elavad linnas ilma sissekirjutamata poolteist aastat ja rohkemgi.

Eesti NSV Kultuuriministeerium, samuti ka vabariigi partei- ja ühiskondlikud organisatsioonid peavad osutama rohkem tähelepanu kasvatustööle noorte hulgas.

Tööstusettevõtete ja asutuste klubides, ülikoolides, kolhoosides, koolides ja ühiselamutes tuleb korraldada süstemaatiliselt loenguid, küsimuste ja vastuste õhtuid jne. kommunistliku moraali, nõukogude eetika, abielu ja perekonna ja nõukogude inimese moraalse palge küsimustes. See on eriti tarvilik seetõttu, et abielu, perekonna ja moraali küsimustes püsivad kodanikud igandid kõige visamalt.

Nõukogude seadused abielu ja perekonna kohta on suunatud sellele, et perekondlikud suhted oleksid kindlad ja tugevad, sest mida tugevam on nõukogude perekond, seda tugevam on kogu ühiskond.

Inimese isikliku elu õige korraldamine, tema käitumine armastuse, abielu ja perekonna küsimustes avaldavad mõju tema tootmis- ja ühiskondlikule tööle ja sellega kogu ühiskonna elule ja arengule. Sellepärast ei ole nõukogude inimese isiklik elu mitte ainult tema oma eraasi, vaid kogu ühiskonna asi.

Meie kohus on kasvatada noorsugu kõrge kommunistliku moraali põhimõtete järgi.

Praegu arutusel olevas 1953. aasta riigieelarves on ette nähtud suured assigneeringud sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks. Vabariigi vastavatel ministeeriumidel tuleb kindlustada riigieelarves ettenähtud summade õige ja ratsionaalne kasutamine.

Ma toetan ettepanekut kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul. Meie riigieelarve on uueks võimsaks löögiks imperialismi- ja sõjaleerile. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on rahvasaadik Vesteril. Ette valmistada rahvasaadik Tellingul.

R. Vester (Veriora valimisringkond nr. 92): Seltsimehed rahvasaadikud! Relvastatuna Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsustega läheb meie maa partei Kesk-

komitee ja Nõukogude valitsuse juhtimisel kõrgema tehnika baasil ühiskondliku tootmise pideva suurendamise teed mööda ja on saavutanud suure tõusu kõigil rahvamajanduse aladel.

Pidevalt suureneb toidu- ja tööstuskaupade tootmine elanikkonnale.

Meie maal suureneb aastast aastasse rahvatulu, süstemaatiliselt langevad jaehinnad, tõuseb elanikkonna ostujõud, kasvavad töölised ja teenistujate reaaltöötasu ning talupoegade sissetulekud — tõuseb kõigi töötajate heaolu. See peegeldub ka kaubaringluse suurenemises.

1953. aasta 1. poole jaekaubakäibe plaan täideti vabariigis 101,3-protsendilisel, akumulatsiooniplaan 111-protsendilisel.

Kuid sealjuures ei täitnud mõned kaubandusorganisatsioonid oma plaani. Nende hulka kuuluvad Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi kaubanduslikud ettevõtted, kes täitsid plaanist ainult 86 protsenti, ja Balti raudtee Tööliste Varustamise Valitsus, kes täitis plaanist 95 protsenti.

1953. aasta riigieelarve täitmine oleneb suurel määral kaubandusorganisatsioonide tööst, kelle ülesandeks on igati laiendada kaubakäivet ning parandada kaubanduse korraldust.

Partei ja valitsus pööravad väga suurt tähelepanu nõukogude kaubanduse arendamisele, nõukogude tarbija teenindamise parandamisele.

Iga aastaga suurenevad elanikkonnale müümiseks eraldatavate toidu- ja tööstuskaupade fondid. Käesoleval aastal organiseeriti Tallinnas sordijahu pidev müük.

Valitsuse poolt on tarvitusele võetud rida abinõusid kaupade kvaliteedi tõsiseks parandamiseks ja sortimendi laiendamiseks. Viiakse läbi suur töö kaupluste spetsialiseerimiseks Tallinnas — organiseeritakse spetsiaalkaubastu leivaga ja leivatoodetega kauplemiseks ning spetsiaalkaubastu jalanõudega kauplemiseks, millel saavad olema eeskujulikud jalanõude kauplused mitte ainult Tallinnas, vaid ka vabariigi teistes linnades.

Partei XIX kongressi direktiivid näevad ette suurendada viisaastaku jooksul jaekaubakäivet umbes 70 protsenti. See nõuab kaubandustöötajatelt oma töö põhjalikku parandamist.

Olemasolev jaekaubandusvõrk ei ole küllaldane ettenähtud kaubakäibe kasvu kindlustamiseks. Samal ajal kasutatakse kaupluse- ja laoruume muuks otstarbeks. Kohalike nõukogude täitevkomiteed peavad viivitamata andma need ruumid üle kaubandusorganisatsioonidele.

Kaubandustöötajad õpivad veel nõrgalt tundma elanikkonna nõudmisi. Selle tulemusena seisab kauplustes ja ladudes kümnete miljonite rublade eest mitmesugust mitteminevat kaupa. Balti raudtee Tööliste Varustamise Valitsus, mille ülemaks on sm. Kuznetsov, ei hoolitse küllaldaselt Tapa raudteesõlme tööliste vajaduste eest. Halvasti teenindab elanikkonda Narva Kaubastu.

On vaja, et kõik kaubandustöötajad mõistaksid neile pandud üles-

annete riiklikku tähtsust, püüaksid konkreetselt tundma õppida elanikkonna mitmekülgseid nõudmisi ja neid eeskujulikult rahuldada, omandada kultuurse nõukogude kaubanduse kõrge meisterlikkuse.

Tuleb aga märkida, et kaubandusettevõtete ja -organisatsioonide töö sõltub suurel määral laiatarbekaupu tootvate tööstusettevõtete tööst.

Pakiline ülesanne seisab selles, ütles NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees sm. G. M. Malenkov, et kahe-kolme aasta jooksul tunduvalt suurendada elanikkonna varustamist toidu- ja tööstuskaupadega — liha ja lihasaaduste, kala ja kalasaaduste, või, suhkru, kondiitrisaaduste, riide, valmisriiete, jalatsite, majapidamisnõude, mööbli ning teiste kultuuritarbeliste ja koduse majapidamise esemetega, tunduvalt suurendada elanikkonna varustamist kõigi rahvatarbekaupadega.

Viimaste aastate jooksul on kohalik tööstus oluliselt parandanud väljalastavate laiatarbekaupade kvaliteeti ning laiendanud nende sortimenti. Nii näiteks said 1953. aasta mais Riias toimunud näitusel kõrge hinnangu osaliseks Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeriumi Tallinna Õmbluskombinaadi poolt väljalastud ülikonnad ja palitüd.

Tarbijate üldise tunnustuse on endale võitnud vabriku «Marat» märki kandvad tooted, mis paistavad silma oma tugevuse, mitmekesise kuju, välimuse ja hea tööga. Oma tööd on parandanud ka Tartu Nahakombinaat, kes laskis käesoleval aastal välja uusi ilusaid suvijaletseid. Tähelepanelikult õpib tundma tarbijate maitset Rakvere rajooni tööstuskombinaat, kes valmistab ilusaid naiste jala-nõusid ning siid- ja villaseid kleite. Ilusa töötluste ja mitmekesiste fassongidega paistavad silma artelli «Soliid» jalatsid, artelli «Mood» kootud villased esemed ning artelli «Mako» villased naiste-esemed. Ilusaid kummist mänguasju toodab artell «Tegur».

Kvaliteetset šenillriiet ning šenillriidest rannamantleid laseb välja Haapsalu rajooni tööstuskombinaat.

Artell «Flora» ei lepi kunagi saavutatuga ning pakub igas kvartalis tarbijaile uudiskaupu parfümeeria ja naisgalanterii alal, mis paistavad silma oma originaalsuse, nägususe ja töötlustega.

Ülalloendatud vabrikute ja tööstusettevõtete toodete järele on elanikkonna hulgas suur nõudmine. On vaja, et kõik ettevõtted, kes toodavad kaupu elanikkonnale, laseksid välja ainult kõrge kvaliteediga esemeid.

Kuid vabariigis on veel üksikuid kohaliku tööstuse ja töönduskooperatsiooni ettevõtteid, kes lasevad ikka veel välja mitteküllaldase kvaliteediga toodangut, mis on näotu välimusega ning oma mahult ei vasta elanikkonna nõudmistele. Mõnede tööstusettevõtete juhid, ignoreerides tarbija vajadusi ja maitset, püüavad välja lasta ainult neid tarbeesemeid, millede tootmine nõuab vähemat tööjõu kulu ja millel on kõrge jaehind.

Nii on kadunud müügilt palju lihtsaid, kuid hädavajalikke kul-

tuuritarbelisi ja koduse majapidamise esemeid. Läheneb õppeaasta algus, kuid kauplustes ei ole õpilaste harilikke joonlaudu ja nurklaudu, mida peab tootma Tartu linna tööstuskombinaat. Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi tehas «Norma» ei rahulda nõudmist õpilaste metallist joonlaudade järele. Raske on osta ilusaid, tugevaid ning odavaid puust mänguasju.

Kaubandusvõrgust on kadunud puust majapidamisesemed, nagu puust nõud, labidad, rehad, kurikad, rullid, palid jne. On saabunud kurkide ja kapsa sissesoolamise ja hapendamise hooaeg, kuid kaubandusorganisatsioonidel pole võimalik rahuldada nõudmist tünnide ja püttide järele, kuna neid valmistatakse väga vähe.

Tartu linna tööstuskombinaat ei lase välja plaanis ettenähtud meeste sandalette, millede järele on suur nõudmine. Juba möödunud aastal lõpetas tööstuskombinaat villase ülikonnariide tootmise, mille järele oli samuti tarbijate poolt suur nõudmine.

Tallinna linna Kesklinna rajooni tööstuskombinaat jättis käesoleva aasta 7 kuu jooksul andmata villasest riidest meeste ülikondi 600 000 rubla eest, täites plaanist ainult 25 protsenti. Sama tööstuskombinaat valmistas laste madruseülikondi ainult 5000 rubla eest, ehkki plaani järgi pidi ta neid andma 250 000 rubla väärtuses. Mererajooni tööstuskombinaadi direktor ütles rajooninõukogu istungjärgul, et talle on kasulikum õmmelda voodilinu ja padjapüüre kui laste- ja meesteriieid.

«Mittekasulike» toodete hulka kuuluvad veel naiste puuvillasest riidest pluusid ja kleidid, laste siidtekid, imikuesemed (tanud, mähkmed), pioneeripluusid ning laste ja naiste põlled.

Kaupade kvaliteedist on korduvalt räägitud. Kuid sellest hoolimata ei ole üksikud tööstuse alal töötajad teinud endale vajalikke järeldusi.

Tartu rajooni tööstuskombinaat jätkab praakjalatsite väljalaskmist, mis ei vasta riiklikele standarditele.

Praagitootjad armastavad ennast õigustada tooraine puudusega ja igasuguste teiste objektiivsete põhjustega. Kuid tegelikult pole asi nii. Näiteks toodavad nahast galanteriiesemeid kaks tööstuskooperatsiooni artelli — «Toodang» ja «Jalats». On huvitav märkida, et kui artell «Jalats» laseb välja ilusaid naiste kandekotte ja pidevalt uuendab modelle, siis samal ajal artell «Toodang» pakub maitsetuid ning ühte ja sama fassongi kandekotte, mis on ilma kaunistusteta ja furnituurita.

Viljandi, Tartu, Keila ja teised tööstuskombinaadid toodavad juba kolm aastat ühte ja sedasama artiklit ja sama kalasabamustriga villast riidet. Tallinna linna Kesklinna rajooni tööstuskombinaat laseb välja ühte ja sama fassongi kalleid siidkleite, kaubandusorganisatsioonidega kooskõlastatud sortimendis ja modellides aga kleite ei anna.

Kunstsarvetehas ei tooda küllaldaselt hulgal meeste värvilisi

nööpe, samuti ka ilustustega nööpe. Sealjuures on aga tehased küllaldased tootmisvõimalused ja kaader ilustustega nööpide, sealhulgas ilusate kunstiliste naiste-palitinööpide tootmiseks.

Tartu Kammivabrik ei täida oma kohustusi kunstipäraste kamme tootmise alal. Kolm aastat tagasi laskis vabrik välja aga suurepäraseid kamme. Tööstusettevõtted, kes toodavad õmblus- ja trikootooteid, peavad viivitamata ümber korraldama valmistoodete suuruse skaala. Oma püüdes lihtsustada ja odavdada tootmisprotsessi püüavad tööstusettevõtted välja lasta suurtes partiides õmblus- ja trikootooteid ühes ja samas suuruses, ning sealjuures põhiliselt just väikesi numbreid. Hankida suuremõõdulist pesu või pealisriideid osutub praegu väga raskeks.

Nii näiteks andis tehas «Marat» spordiseltsile «Dünamo» käesoleva aasta juulis 1193 treeningülikonda, milledest ainult 10 ülikonda olid suuruses 52—54, kuna suurem osa neist olid väiksed, numbriga 40—46. Käesoleva aasta augustis andis «Marat» jällegi «Dünamole» üle 580 treeningülikonda, milledest ainult 10 ülikonda olid suuruses 50—54. Jääb arusaamatuks, mida peavad peale hakkama meie tublid kõrgekasvulised lihased ja laiaõlgised sportlased.

Oma kõnes NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul ütles sm. G. M. Malenkov: «Kaubandusorganisatsioonid kannavad suurt vastutust ka laiatarbekaupade kvaliteedi eest. Kaubandus peab laialdaselt kasutama temal olemasolevaid majanduslikke hoobasid tootmise aktiivseks mõjutamiseks, nende kaupade väljalaske suurendamise huvides, mille järele on elanikkonnas nõudmine, ja niisuguste kaupade tootmise vähendamiseks, mille järele ei ole elanikkonnas nõudmist.»

Tuleb märkida, et Riiklik Arbitraaž lükkab tihti ilma küllaldase aluseta tagasi kaubandusorganisatsioonide pretensioonid, kes nõuavad rahvatarbekaupade väljalaskmist nõutavas sortimendis, ning muutub hankijate kaitsjaks.

Vabariigi artellid lasevad aastas välja harju ja harjatooteid üle 5 miljoni rubla väärtuses. Samal ajal aga põrandaharju ei valmistata üldse. Riiklik Arbitraaž asus aga Eesti NSV Töõnduskooperatsioonide Nõukogu poolele sel põhjusel, nagu viimane poleks kindlustatud vajalike harjastefondidega. Põrandaharjade mittetootmise tegelikuks põhjuseks on aga see, et põrandaharjade valmistamine pole tulukas, kuna kulutatakse palju harjaseid, kuid valmistoodete hind on suhteliselt madal.

Vabariigi toiduainetetööstus on viimastel aastatel saavutanud tunduvalt edu toiduainete väljalaske suurendamise ja nende kvaliteedi parandamise alal. Kuid siiski on kaubandusorganisatsioonidel selles osas palju pretensioone.

Vabariigi vabrikute poolt väljalastavate kondiitrisaaduste sortiment on väike, halvaa kvaliteet madal. Kaugeltki ei rahulda veel elanikkonna nõudmisi toodetava marmelaadi, iirise, pastilaa ja see-firi hulk.

Kalavabrikud ei valmista kalakonserve tomatikastmes.

Lihakombinaadid annavad aasta kestel kuni 30 nimetust vorsti-tooteid, kuid sellele vaatamata toodavad nad üheaegselt vorsti ainult kuue nimetuse ulatuses. Seetõttu on kauplustes vorstitoodete sortiment alati piiratud.

Tuleb märkida pingelist olukorda lihaga varustamise alal. Isegi ühiskondliku toitlustamise ettevõtted ei saa alati kätte neile fondidega eraldatud liha, kuid Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeerium ei võta tarvitusele abinõusid, et vedada liha sisse teistest vabariikidest.

On tarvis lahendada limonaadi- ja õllepudelite hermeetiliste korkidega varustamise küsimus. Pudelite halb korkimine alandab praegu tunduvalt õlle ja limonaadi kvaliteeti. Tuleb organiseerida limonaadi villimist mitte ainult pooleliitrilistesse pudelitesse, nagu see toimub praegu, vaid ka 0,3-liitrilise mahuga pudelitesse.

Leivatööstuse ettevõtted peaksid tõsiselt parandama leiva- ja saiatoodete kvaliteeti, märgatavalt laiendama nende sortimenti. Meil ei saa osta rõngassaiu, kuna tööstus neid ei tooda.

Elanikkond nõuab toiduainetetööstuselt suures sortimendis kõrgekvaliteedilisi ja maitsvaid toidukaupu.

Partei ja valitsus on võtnud tarvitusele rea tähtsaid abinõusid, mis on suunatud võitluse tugevdamisele rahvatarbekaupade kvaliteedi tõstmise ja nende sortimendi laiendamise eest. Sel eesmärgil on nüüd koondatud tööstus- ja toidukaupade hulгимүүк NSV Liidu Sise- ja Väliskaubanduse Ministeeriumi kätte. Sellele ministeeriumile anti üle NSV Liidu Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeeriumi hulgiturustusorganisatsioonid ja kaubandus-turustusbaasid ning samuti NSV Liidu Keemiatööstuse Ministeeriumi kummijalatsite hulгимүүк. See võimaldab suuremal määral tugevdada nõukogude kaubanduse mõju tootmisele, suurendada kaubandusorganisatsioonide osa võitluses kauba kvaliteedi tõstmise ja sortimendi laiendamise eest, võimaldab parandada hulgi- ja jaekaubandust.

Kaubandusvõrku suunatavate kaupade kvaliteedi järjekindel tõus, elanikkonna heaolu ja ostuvõime kasv annavad kaubandustöölisele kõik võimalused kaubakäibeplaani edukaks täitmiseks, järelikult ka oma kohustuste täitmiseks riigieelarve ees.

1953. aasta riigieelarve väljendab Nõukogude riigi rahupoliitikat, meie partei ja valitsuse väsimatut hoolitsust nõukogude inimese eest, töötajate elutaseme ja materiaalsete tarviduste rahuldamise eest.

Seltsimehed rahvasaadikud! Ma toetan ettepanekut kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul.

Kaubandustöölised ei säästa oma jõudu, et täita neile pandud vastutusrikkad ülesanded ja anda oma väarikas panus viienda viie aasta plaani edukaks täitmiseks.

Relvastatult Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi ja Nõukogude valitsuse otsustega läheb meie maa vastu

uutele edusammudele kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel.
(K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud, kuulutan välja vaheaja 15 minutiks.

(V a h e a e g)

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud, jätkame tööd. Sõna on rahvasaadik Tellingul. Ette valmistada rahvasaadik Müürisepal.

V. Telling (V ä n d r a v a l i m i s r i n g k o n d n r. 42): Seltsimehed rahvasaadikud! Ministrite Nõukogu poolt Eesti NSV Ülemnõukogule kinnitamiseks esitatud Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve väljendab Eesti NSV rahvamajanduse ja kultuurielu järjekindlat kasvu. Selles kajastuvad ka partei XIX kongressi otsused, mille alusel on hariduse alal ette nähtud Eesti NSV pealinnas, vabariikliku alluvusega linnades ja tööstuskeskustes üleminek üldisele keskharidusele ja ettevalmistus üleminekuks järgmisel viisaastakul üldisele keskharidusele vabariigi ülejäanud osas. Eesti NSV Haridusministeeriumi eelarve on käesoleval aastal 7 miljoni rubla võrra suurem möödunud-aastasest, kusjuures tuleb märkida, et ministeeriumi kulud kogu möödunud aasta jooksul olid 14 miljonit rubla.

Üldisele keskharidusele üleminekuks on vaja palju uusi koolimaju. Perspektiivplaanis ongi ette nähtud uute koolimajade ja internaatide ehitamine. Tuleval aastal ehitatakse 10 uut keskkooli ja 4 seitsmeaastase kooli hoonet. Kui möödunud aastal oli meil 84 keskkooli, siis käesoleval aastal on neid 93.

Peab ütleva, et olukord koolide osas pole veel sugugi hea. Koolid töötavad kahes vahetuses, paljud koolid isegi kolmes vahetuses.

Siinjuures peab märkima, et üksnes Tallinnas on 14 üldharidusliku kooli maja, mille ruumid on teiste asutuste ja ministeeriumide käes. Nimetagem kas või Merekooli Pärnu maantee ja Estonia puiestee nurgal, mis on suurim koolihoone Tallinnas. Merelaevanduse Ministeerium lubas vabastada selle hoone juba 1950. aastal, kuid vaatamata lubadustele ei vabane see ka tänava aasta. Haridusministeerium palub, et Eesti NSV Ministrite Nõukogu leiaks võimalusi üldhariduslike koolide vabastamiseks ja Haridusministeeriumile tagasiandmiseks, millega tunduvalt paraneks üldhariduslike koolide olukord.

Koolide internaatide arv suureneb järjekindlalt. Kuid ka siin on veel palju puudusi. Nii kasutatakse paljusid internaatide elukortereina. Paljudel internaatidel puudub vajalik mööbel. Samuti pole küllaldaselt voodimadratsid, patju ja voodipesu. Kahtlemata on vaja eeloleval õppeaastal suuri summasid ette näha nii kõva kui ka pehme inventari soetamiseks.

Ma nimetasin, et tulevaks aastaks on meil ette näha ehitada hulk koolihooneid. Kuid koolide ehitamise senine käik ei ole kaugeltki rahuldav. Ükski ehitusorganisatsioon ei täida ehitustöid tähtjaks ning tehtud tööd on enamasti madala kvaliteediga.

Tänava on koolide ehitamine läinud eriti halvasti. Kõige pare-

mal ehitusajal täidetakse aasta ehitusplaanist kuus ainult 6—6,5 protsenti, mis kaugeltki ei kindlusta aastaplaani täitmist. Nõupidamistel lubatakse asuda graafiku järgi töötama, lubatakse isegi aasta lõpul raha juurde küsida, aga tegelik olukord ehitustel ei parane. Näib nagu oleks see kõigi ehitusorganisatsioonide üldine viga. Ühelt poolt on ehitustöölised suur puudus, teiselt poolt on aga näiteks Peipsi ääres terveid külasid, kus mehed on ühe või teise ehitusala töölised, kuid neid pole suudetud tööle organiseerida. Üldiselt mulle näib, et ehitusmaterjalist pole puudus, nii vähemalt kinnitavad seda need, kes tegelevad ehitusmaterjalide hankimisega. Teisest küljest aga seisab ehitustöö just materjali mittekohaloleku tõttu. Ei ole ette näha paranemist sel alal, kui ei võeta ette tõsisemad sammud ehitusorganisatsioonide kindlustamiseks ja tugevdamiseks. Sealjuures tuleb likvideerida olukord, kus paljud ehitusorganisatsioonid on maksuraskustes, mis tunduval määral takistab nende normaalset tööd.

Peab märkima, et ehitajail on kõigil üks ühine joon — püüda leida oma halva töö süüdlasi mujalt, aga mitte enda juurest. See püüe muutub mõnikord isegi ettekäänete otsimiseks, et töödega viivitada.

Nii näiteks organisatsioon, kes ehitab koolimaju Tallinna linna Mererajoonis, teatas, et temale pole esitatud ventilatsiooniaukude jooniseid. Sealjuures aga olid joonised talle ammu üle antud. Hiljem leiti joonised tema juurest. Samast organisatsioonist kurjustati pidevalt, et kooli transformaatori jaama ehitus nurjub, kuna neile pole sisseseadet üle antud. Kui aga temale taheti sisseseadeid üle anda, siis vastas ta, et tal pole kuhugi seda panna, temal ladu ei o'levat.

Mille muuga seletada ka seda, et Valga ehitusorganisatsiooni juhataja avaldas ajalehes artikli, milles süüdistas rajooni haridusosakonda, et see ei ole andnud remondiks vajalikku materjali, ent samal ajal on Valga Ehitusremontkontorile II kvartalis eraldatud kõik vastavad materjalid, sealhulgas ka aknaklaasi ja kipsi, mille puudumise üle ta kaebas. Analoogiliselt teatas Eesti NSV Kommunaalmajanduse Ministeeriumi Vabariiklik Sanitaartehtniline Kontor, et tema ei saa Tartus töid materjalide puudumisel teostada, ometi aga seisid materjalid Tartus Elvari varustuskontoris juba esimesest ja teisest kvartalist alates. Kahtlemata on see kõik takistanud koolide ehitamist ja remonti.

Tänavu oli rajoonidel rahalisi raskusi. Näiteks kurtsid Otepää, Kallaste, Põlva, Tartu, Põltsamaa ja terve rida teisi rajooni raha puudumise üle. Peab märkima, et sel aastal oli haridusosakondadel selle tõttu suuri võlgnevusi ehitus-remontkontoritele.

Eesti NSV Haridusministeerium palub Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Rahandusministeeriumi kindlustada kohe aasta algul remondiks tarvilike rahasummade kasutamise võimalus. Samuti palume Eesti NSV Riiklikku Plaanikomisjoni kindlustada vajalike materjalide fondide õigeaegne eraldamine, kusjuures tuleks

eraldada rohkem materjali katuste parandamiseks, s. o. plekki ja eterniiti.

Peatuksin tehnilise järelevalve küsimusel. Ehituse ja remondi halvas kvaliteedis on ka süüdi tehnilise järelevalve puudumine. Rajoonid ja linnad ei suuda kuidagi leida tehnilise järelevalve jaoks vastavaid inimesi. Ministeeriumil on küll 3 tehnilise haridusega inimest, kuid nad ei suuda ehituste ja remondi tehnilist kontrolli teostada. Summad selleks on olemas, puuduvad ainult koosseisus ettenähtud isikud. Tehnilise järelevalve puudumise tõttu aga tekib riigile kahju tuhandete rublade ulatuses.

Näitena võib tuua Kõrveküla koolimaja, mis valmis alles möödunud aastal, kuid tänavu on juba krohv sise- ja välisseintelt maha langenud ja maja vajab kapitaalset remonti.

Üheks tõsiseks puuduseks koolide remondi ja ehitustööde läbiviimisel on projekteerimisorganisatsioonide halb töö. Projektid koostatakse aeglaselt ja pole vist ühtki kooli, mille projekti ei ole tulnud ehitamise vältel ümber teha, sest projekteerijad on projektis ette näinud detaile ja materjale, mida meil ei valmistata või mida ei ole võimalik saada. Kuid projektide ümbertegemise tõttu viibib finantseerimine ja tekivad uued ehitustöid ja remonti takistavad põhjused.

Mul on palve Arhitektuurivalitsusele, et projekteerimisorganisatsioonid tõsiselt parandaksid koolide ehitus- ja kapitaalremondi tööde projekteerimist ja lahendaksid need esimeses järjekorras.

Polütehnilise õpetuse organiseerimine nõuab meilt korralikke füüsika-, keemia- ja bioloogiakabinette ja töötubasid, mille poolest olukord vabariigis praegu on halb. Töötubade sisseseadmiseks, samuti kooliinternaatide korralikuks varustamiseks kõva ja pehme inventariga tuleks meil lähema 2—3 aasta jooksul kulutada vähemalt 15 miljonit rubla.

On järgmine ettepanek tööstusalastele ministriumidele: Lenini- ja mõne vanema vennasvabariigi eeskujul anda oma tööstuste juba kulunud tööriistu koolide kabinetide töötubade sisustamiseks, et koolides edukalt läbi viia polütehnilist õppust.

Seltsimehed rahvasaadikud! Haridustöölised annavad kogu oma jõu selleks, et täita partei ja valitsuse poolt antud ülesannet rahvahariduse taseme tõstmiseks, milleks küllaldasid materiaalseid võimalusi annab arutatav riigieelarve.

Toetan täielikult ettepanekut kinnitada 1953. aasta riigieelarve esitatud kujul. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Juhataja: Sõna on Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehel rahvasaadik Müürisepal.

A. Müürisep: Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogu käesolev istungjärk toimub olukorras, kus Nõukogude Liidu rahvad on kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel saavutanud uusi suuri võite ning teinud uusi väljapaistvaid edusamme kõigil majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö aladel. Innustatuna Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi ajaloolistest otsustest meie paljurahvuseline kodumaa töötajad tee-

vad suurt loovat tööd kommunistliku ühiskonna ülesehitamise ülesannete edukaks täitmiseks meie maal.

Vaimustusega võttis Nõukogude Liidu rahvas vastu NSV Liidu 1953. aasta riigieelarve seaduse, mis kindlustab vajalike ressursidega Nõukogude Liidu rahvamajanduse ja kultuuri edasiarendamise alal 1953. aastaks ülesseatud ülesannete täitmise.

NSV Liidu 1953. aasta riigieelarve kindlustab finantseerimisega suuri üritusi NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe sm. G. M. Malenkovi kõnes püstitatud ülesannete täitmiseks — lähema kahe-kolme aasta jooksul tõsta tunduvalt elanikkonna varustamist toidu- ja tööstuskaupadega; eelarve näeb ette assigneerintugete tunduvalt suurendamist rahvamajanduse arendamiseks, hariduseks, tervishoiuks ja sotsiaalkindlustuseks.

Riigieelarve igas paragrahvis väljendub suur hool ja mure töötava rahva põhiliste huvide eest. See on võimalik ainult sotsialistlikus riigis, kus valitsuse ja kommunistliku partei mõtted ja teod on pidevalt suunatud rahva heaolu tõstmisele.

Eelarves peegelduvad säärased suurüritused, nagu sel aastal läbiviidud suur toidu- ja tööstuskaupade jaehindade alandamine, abinõud põllumajandussaaduste tootmise kiiremaks arendamiseks, kolhooside ja kolhoosnikute majandusliku huvi tõstmiseks põllumajanduse mahajäänud harude arendamise vastu, abinõud kolhooside tehnilise, agronoomilise ja zootehnilise abistamise tõhustamiseks ning elanikkonna hulgas realiseeritava riigilaenu summa vähendamine rohkem kui 2 korda. On ette nähtud kolhoosnikute isiklike majandite kohustuslike müüginormide tunduv alandamine ja loomakasvatussaaduste, kartuli ja köögivilja varumishindade tõstmine.

Sama eesmärki — järjekindlalt tõsta rahva materiaalsel ja kultuurilisel elutasel — taotleb NSV Liidu Ülemnõukogu poolt vastu võetud põllumajandusmaksu seadus, mis on väga tähtsaks abinõuks maaelanike materiaalse heaolu edasisele tunduval tõstmisele, ja mis vastab nii kolhoosnikute isiklikele huvidele kui ka kolhoosi ühismajapidamise arendamise huvidele. Ei ole kahtlust, et vastuseks kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse sellele hoolitsusele Eesti NSV kolhoositalurahvas suurendab oma pingutusi nende ülesannete teostamisel, mis on seatud põllumajanduse töötajate ette põllumajandussaaduste tootmise suurendamiseks.

Koos meie paljurahvuselise sotsialistliku kodumaa rahvastega on eesti rahvas kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel teinud suure vene rahva aktiivsel toetusel ja kaasabil lühikese ajaga suuri edusamme majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö kõigil aladel. Kiires tempos arenevad tööstus, põllumajandus ja kultuur. Kogutoodangu plaan tervikuna Eesti NSV tööstuse alal täideti 1952. aastal 102-protsendiliselt. 1952. aasta lõpuks ületas tööstuse kogutoodang 1940. aasta taseme 4,7-kordselt ja võrreldes 1950. aastaga suurenes 37 protsendi võrra. 1953. aasta esimesel poolaastal suurenes vabariigi tööstuse kogutoodang tervikuna 1952. aasta 1. poolaastaga võrreldes 9 protsenti.

On märkimisväärseid saavutusi ka põllumajanduse arendamisel. On laiendatud külvipinda, suureneb viljasaak, kasvab ja tugevneb kolhooside ühismajapidamine, paraneb töö organiseerimine, tõuseb kolhoosnikute aineeline heaolu. Kiiresti areneb eesti rahva kultuur, mis on nõukogude võimu ajal muutunud tõeliselt rahvalikuks, kättesaadavaks töötajate laiadele massidele.

Nõukogude Eesti majanduse ja kultuuri arendamisel ja töötajate ainelise heaolu tõstmisel on sõjajärgsetel aastatel saavutatud silmanähtavaid edusamme. Kuid partei õpetab meid kriitiliselt hindama oma töö tulemusi, oskama näha ja kõrvaldama puudusi, sihikindlalt kasutama kõiki olemasolevaid võimalusi veel kiiremaks edasijõudmiseks.

Saavutatud edu kõrval leidub meie töös ka suuri puudusi. NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul sm. G. M. Malenkovi kõnes märgitud puudused esinevad täiel määral ka meie vabariigis. Olgugi, et tööstus laskis käesoleva aasta esimesel poolel välja toodangut 9 protsendi võrra rohkem kui 1952. aasta samas ajavahemikus, täitis vabariigi tööstus tervikuna 1953. aasta esimese poole plaanist ainult 99 protsenti. Ei täitnud plaani Eesti NSV Metsa- ja Paberitööstuse Ministeerium, Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeerium, Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeerium ja töönduskooperatsioon. Poolaasta plaani täitnud ministeeriumide osas mitmed ettevõtted ei täida kindlaksmääratud riiklikke ülesandeid toodangu väljalaske kvaliteedinäitajate osas, annavad madala kvaliteediga toodangut ja töötavad kahjumiga. Paljud ettevõtted, täites toodanguplaani tervikuna, ei täida plaani tähtsamate toodanguliikide väljalaske osas.

Paljudes vabariigi tööstusharudes jäid käesoleva aasta esimesel poolaastal täitmata rahvamajandusplaanis ettenähtud ülesanded toodangu omahinna alandamise ja tööviljakuse tõusu alal.

Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeeriumi osas alandati omahinda plaanis ettenähtud 3,1 protsendi asemel 2,9 protsenti. Ainult Piima- ja Võitööstuse Trustil moodustas poole aasta ülekulu omahinna alal 4 796 000 rubla. Tööviljakuse tõstmise ülesanne täideti selle ministeeriumi poolt poole aasta jooksul ainult 97,6-protsendilisel. Eesti NSV Metsa- ja Paberitööstuse Ministeerium alandas poole aasta jooksul toodangu omahinda 2,1 protsendi võrra plaanis ettenähtud 2,3 protsendi asemel, kusjuures puidutöötlemise ettevõtete toodangu omahind tõusis 0,2 protsenti, selle asemel et alaneda. Tööviljakuse tõstmise ülesanne on sellel ministeeriumil täidetud ainult 89,8-protsendilisel, sellest metsa ekspluateerimise alal 84,9-protsendilisel.

Tööstustoodangu omahinna alandamise ja tööviljakuse suurendamise ülesannet ei ole täitnud ka Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeerium, kusjuures keskmine töötasu sellel ministeeriumil jõuab tööviljakusest tublisti ette.

Kõiki neid puudusi põhjustavad tunduval määral ettevõtete ebarahuldav juhtimine mitmete ministeeriumide ja peavalitsuste poolt,

vead ja puudused nende töös. Meil tuleb kõige lühema aja jooksul kõrvaldada olemasolevad puudused, likvideerida mahajäämus rahvamajandusplaanis ettenähtud ülesannete täitmisel toodangu väljalaske, omahinna alandamise ja tööviljakuse kasvu osas, parandada mahajäävate ettevõtete ja tööstusharude tööd. On vaja otsustavalt parandada tööstusettevõtete juhtimist ministeeriumide ja peavalitsuste poolt, tugevdada kontrolli nende töö üle, parandada tehnilis-materiaalset varustamist, saavutada ettevõtete rütmilist tööd, toodete nomenklatuuri ja kvaliteedinäitajate plaani täitmist iga ettevõtte poolt, toodangu kvaliteedi parandamist. 1953. aasta riigieelarve on koostatud arvesse võttes nende ülesannete täitmist.

Võrreldes esimese sõjajärgse, 1946. aastaga, on Eesti NSV riigieelarve, vaatamata toidu- ja tööstuskaupade jaehindade iga-aastasele alandamisele, kasvanud 65,2 protsendi võrra. See näitab ilmekalt vabariigi rahvamajanduse ja kultuuri arengut sõjajärgsetel aastatel.

1953. aasta eelarvet iseloomustab sotsialistliku majanduse tulude edasine suurendamine ja elanikelt laekuvate summade edasine vähendamine. Üle nelja viiendiku tulude kogusummast laekub sotsialistlikult majanduselt. Riigieelarvesse laekub kasumieraldisi riiklikelt ettevõtetelt ja majanduslikelt organisatsioonidelt 83,6 miljoni rubla võrra rohkem ning käibemaksu 58,4 miljoni rubla võrra rohkem kui 1952. aastal. Seega on täiesti selge, kuipalju suureneb meie ministeeriumide, peavalitsuste ja majandusorganisatsioonide juhatajate vastutus eelarveliste kohustuste täitmise eest. Kuid siin juba märgiti, et 1953. aasta 1. poolel jäi riigieelarvesse laekumata kasumieraldisi üle 28 miljoni rubla, kusjuures üksnes Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministerium jättis riigieelarvesse andmata 1953. aasta 1. poolel kasumieraldiste osas 24,5 miljonit rubla. Selline olukord on tingitud asjaolust, et selle ministeeriumi rida ettevõtteid ja terved tööstusharud töötasid 1. poolaastal ebarahuldavalt, ei täitnud tootmise ja omahinna alandamise plaane ning võimaldasid suuri kadusid. Siin pole tunda tõsist võitlust materiaalse väärtuste kokkuhoiu eest, kindla tehnoloogilise režiimi eest.

Meie ettevõtted saavutasid viimastel aastatel tunduvat edu majanduse siseressursside mobiliseerimisel ja õigel kasutamisel, võimsuste täielikult kasutamisel, tootmise organiseerimisel ja tootmistehnoloogia parandamisel, eesrindlike töömeetodite juurutamisel, tooraine, materjalide, kütuse ja elektrienergia õigel ja otstarbekohasel kasutamisel. Siin võiks tuua palju positiivseid näiteid mitmete ettevõtete kohta.

Kuid meil leidub veel juhtivaid majandusala töötajaid, kes täidavad ebarahuldavalt partei XIX kongressi juhtnööre — mobiliseerida majandi siseallikad sotsialistliku kasumi edasiseks suurendamiseks, kes unustavad kokkuhoiurežiimi ja lasevad ebaperemeheliku suhtumise tõttu tekkida suuri kadusid ja kahjumeid.

Nii ei täideta omahinna alandamise ülesandeid paljudes Eesti

NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi ettevõtetes: «Metallist», «Norma», «Võit», Peeglivabrik, Kiviõli ja Kohtla kombinat. Üksikuil juhtudel on omahind kõrgem kui möödunud aastal ning esineb suuri üleplaani kahjumeid.

On vaja teha lõpp halvale organiseerimisele, ebaperemehelikkusele, hooletule suhtumisele materiaalsete ja rahaliste vahendite kasutamises ning mobiliseerida kõik meie ressursid 1953. aasta rahvamajandusplaani ja eelarve täitmiseks ja ületamiseks.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu kohustas ministeeriume läbi vaatama nende ettevõtete esimese poolaasta aruanded, kes pole täitnud kasumite plaani, kindlaks tegema kasumiplaanide mittetäitmise põhjused igas ettevõttes ja ehitusel ning rakendama abinõud nende töö parandamiseks ja kasumiplaani täitmiseks. Ministeeriumidele tehti samuti ülesandeks läbi vaadata iga kahjumiga töötava ettevõtte finants-majandusliku tegevuse tulemused, välja töötada konkreetsed abinõud kahjumiga töötavate ettevõtete arvu ja nende kahjumi vähendamiseks ning teha vastavad ettepanekud Ministrite Nõukogule. See töö tuleb teha hoolikalt ja läbimõeldult.

Võitluses ebaperemehelikkusega ja pillamise vastu ning ressursside täieliku ja ratsionaalse kasutamise, kokkuhoidliku ja aruka majandamise ning majandisest kasumiallikate mobiliseerimise eest kuulub tähtis osa rahandusorganeile. Peab ütleva, et Eesti NSV Rahandusministeerium ei teinud selles küsimuses vajalikke järeldusi Eesti NSV Ülemnõukogu eelmistel istungjärgudel avaldatud kriitikast, süveneb vähe ettevõtete olukorda ja nende majandusse, selgitab puudulikult välja kasutamata majanduslikke reserve, analüüsib mitteküllaldaselt ja ebasüsteemaatilisel ettevõtete ja majandusorganisatsioonide aruandeid, aastaaruannete esitamise vaheaegadel teeb vähe ettepanekuid valitsusele, mis aitaksid kaasa ettevõtete esinevate puuduste õigeaegsele kõrvaldamisele, isemajandamise tugevdamisele ja ettevõtete rentaabluuse tõstmisele. Selletõttu ei aita Rahandusministeerium küllaldaselt kaasa ebatootlike kadude vähendamisele, sisemiste ressursside täielikumale mobiliseerimisele ja kasumite suurendamisele. Rahandusministeeriumi tööd tuleb selles suunas otsustavalt parandada.

NSV Liidus rasketööstuse arendamise alal saavutatud edu võimaldas Nõukogude Liidu valitsusel püstitada ülesanne järsult suurendada rahvatarbekaupade tootmist.

Suurte kapitaalvahutuste eraldamine, mitme tuhande tööpingi, ajakohaste seadmete ning toorainete ja materjalide saamine teistest Nõukogude vennasvabariikidest võimaldas Eesti NSV-s saavutada 1. ja 2. sõjajärgse viisaastaku jooksul suuri edusamme laiatarbekaupade tootmise alal.

Võib veel märkida, et 1953. aasta 1. poolel, võrreldes möödunud aasta vastava perioodiga, suurenes laiatarbekaupade väljalase järgmiselt: puuvillane riie 25 protsenti, siidriie 11 protsenti, trikopesu 14 protsenti, pealistrikoo 6 protsenti, nahkjalatsid 6 protsenti, vorstitooted 11 protsenti, kondiitrisaadused 7 protsenti, leiva-saia-

tooted 22 protsenti, makaronid 57 protsenti, kalakonservid 36 protsenti, paberossid ja sigaretid 7 protsenti, seep 25 protsenti.

Kuid kaugeltki mitte kõik ministeeriumid ja ettevõtted, kes toodavad laiatarbekaupu, ei võitle efektiivselt tootmise arendamise alal seatud ülesannete täitmise eest. Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetööstuse Ministeerium, Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeerium ja Eesti NSV Tööstuskooperatsiooni Nõukogu jätsid käesoleva aasta 1. poolal andmata suure hulga toodangut.

Kalatööstuse Peavalitsus andis 1. poolaastal toodangut vähem 18,2 miljoni rubla võrra. Vaatamata kalatööstuse tehnilise varustuse suurenemisele püüti kala 35 tuh. tsentneri võrra vähem kui plaanis oli ette nähtud ja kõigest 1,5% rohkem kui möödunud aastal samal ajal.

Sm. Ristmägi süüdistas siin riikliku plaani organeid ebaõige plaanimise pärast, kuid unustas ära, et see plaan oli koostatud endise Kalatööstuse Ministeeriumi poolt ja oli tema nõudmise ja ettepaneku järgi vastu võetud. Siis ei olnud mingisugust juttu, et vürtskala ei nõuta.

Kas ei peaks ministeerium ise otsustavalt parandama oma plaanimise tööd? Tingimata. Mina ei taha sellega ütelda, et Riikliku Plaanikomisjoni töös ei ole puudusi. Muidugi on, ja need tuleb samuti otsustavalt kõrvaldada.

Ka paljude kergetööstuse toodete alal on tootmisplaan täitmata. Üksnes käesoleva aasta teises kvartalis jäi riigile andmata 60 tuhat paari sokke ja sukki, 280 tuhande rubla eest klaasnõusid ja 20 tuhat paari kummijalatseid.

Eesti NSV Kohaliku, Põlevkivi- ja Keemiatööstuse Ministeeriumi ettevõtted andsid esimesel poolaastal tunduvalt vähem alumiinium- ja tsingitud nõusid, jalatseid, mööblit ja villast riiet.

Ebarahuldavalt töötavad veel paljude rajoonide ja linnade tööstuskombinaadid. 46-st tööstuskombinaadist ei täitnud 29 tööstuskombinaati esimesel poolaastal kogutoodangu plaani. Eriti halvasti töötasid Väike-Maarja, Põltsamaa, Loksa, Kallaste, Otepää ja Tõrva rajooni tööstuskombinaadid, kes jätsid elanikkonnale andmata toodangut mitmesaja tuhande rubla väärtuses. Nende rajoonide täitevkomiteede esimehed hoolitsevad nähtavasti vähe tööstuskombinaatide tootmise laiendamise eest. Linnade ja rajoonide töörahva saadikute nõukogud peavad hoolega läbi vaatama rahvatarbekaupade tootmise suurendamise võimalused ning esitama oma ettepanekud vabariigi Ministrite Nõukogule.

Tööstuskooperatsiooni artellid täitsid mööbli valmistamise plaani puudujäägiga 2 miljoni rubla suuruses. Eesti Vabariikliku Tööstuskooperatsiooni Nõukogu venitas lubamatult paljude artellide puidukuivatite ehitamist, millised on hädavajalikud mööbli kvaliteedi parandamiseks. Peale selle jätsid artellid andmata palju pleknõusid, peenrauakaupu, trikoopesu, pealistrikood ning jalatseid.

Rahvatarbekaupade väljalaske suurendamise kõrval on sama suur tähtsus nende kvaliteedi edasisel parandamisel. Pidevalt suurenevad elanikkonna nõudmised kauba kvaliteedi suhtes, mitte ainult nende vastupidavuse ja tugevuse osas, vaid ka nende välimuse, ilusa värvuse, modellide ja hea pakendi osas.

Peab tunnistama, et meie tööstuse toodangu kvaliteet paljude toodete alal jätab palju soovida. See puutub näiteks vabrikus «Punane Koit» valmistatud siidsukkade kvaliteeti, vabrikus «Põhjala» valmistatud kalosside, botikute ja saabaste kvaliteeti. Siidsukkade «Art.-91» viletsa kvaliteedi tõttu sai vabrik «Punane Koit» ajalehtedes avaldatud följetoni kaudu üleliidulise kuulsuse, kuid vaevalt võib rõõmustada niisuguse kuulsuse üle.

On palju fakte, kus meie kohalik ja kooperatiivtööstus laseb välja madalakvaliteedilist kaupa, eriti nahk- ja viltjalatseid, peen-nahakaupu. Palju etteheiteid teeb elanikkond kondiitrisaaduste kvaliteedi suhtes. Ettevõtete juhatajate häbiks esineb ikka veel fakte, kus lastakse välja toodangut, mis ei vasta kindlaksmääratud sortimendile või kuulub täielikult väljapraakimisele. Viimasel ajal praakis Kaubandusministeeriumi ekspertiis 79 akti alusel täielikult välja kaupu rohkem kui 2 miljoni rubla väärtuses. Sageli lasevad välja praackaupa Tartu ettevõtted — kammivabrik, alumiiniumivabrik, metallikombinaat, linna tööstuskombinaat. Tartu Linna TSN Täitevkomitee peaks tõsiselt kontrollima nende ettevõtete tööd ning rakendama abinõud, mis kindlustaksid toodangu kvaliteedi parandamise.

Tööstus laseb välja toodangut ka iganenud modellide ja tegumoodide järgi, mida elanikkond ei nõua, kuna aga mitmete vajalike esemete tootmine on lõpetatud. Palju jätab soovida ka kaupade pakend. Mitmesuguste vajalike kaupade osas on olemas ainult näidiseksemplarid, kuid kaubandusvõrgus neid leida ei ole. Anda töötajatele rohkem kõrgekvaliteedilisi ja mitmekesiseid kaupu on üks meie tööstuse kõige tähtsamaid ülesandeid.

Nõukogude riigi peaülesande täitmisel, milleks on rahva pidevalt kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalne rahuldamine, omab erakordselt suurt tähtsust kaubakäibe igakülgne arendamine ja riikliku, kooperatiivse ja kolhoosikaubanduse parem organiseerimine, rääkimata sellest, et kaubakäibeplaanide täitmine, kõigi fondide õigeaegne ja täielik väljavõtmine kaubandusorganisatsioonide poolt ning kaupade kiire edasitoimetamine tarbijaile on riigieelarve täitmise põhiliseks tingimuseks.

Järjest suurenev kaupade saabumine kaubandusvõrku ja toidu- ning tööstuskaupade riiklike jaehindade alandamine põhjustasid kaubakäibe tunduva suurenemise. Vabariigi riiklikud ja kooperatiivsed kaubandusorganisatsioonid müüsid elanikkonnale 1952. aastal kaupu 211,7 miljoni rubla võrra rohkem kui 1951. aastal ning 1953. aasta 1. poolel 150,8 miljoni rubla võrra rohkem kui möödunud aasta vastaval perioodil.

Meie vabariigi kaubandusorganisatsioonid on viimasel ajal mõn-

dagi teinud kaupluste, sööklate ja kohvikute võrgu laiendamiseks. Põlevkivibasseini elanikkonna paremaks teenindamiseks organiseeriti käesoleval aastal kombinaadi «Eesti Põlevkivi» Töölise Varustamise Valitsus. Teostatakse kaubanduse spetsialiseerimist. Tallinnas organiseeritakse spetsiaalkaubastud leiva ja jalatsite müügiks, samuti üleliiduliste kaubastute osakonnad teiste toidu- ja tööstuskaupade müügiks. Kaupluste ja sööklate lahtioleku aega on pikendatud. Kõik see võimaldab paremini teenindada elanikkonda.

Kuid kaubandusorganisatsioonide töös esineb meil veel tõsisid puudusi. Kaubandusorganisatsioonid võtavad ikka veel vähe arvesse elanikkonna mitmekesiseid vajadusi kaupadele, tema nõudmist laialdase kaubasortimendi järele, mida on põhjustanud tööliste ja teenistujate reaalpalga suurenemine ja kolhoosnikute sissetulekute tõus. Sageli tuuakse kaubandusvõrku kaupu ebaõigeaegselt ja arvestamata elanikkonna nõudmisi. Kaubandusorganisatsioonid täidavad endiselt ebarahuldavalt oma osa tööstuse poolt väljalastava toodangu sortimendi laiendamisel, elanike poolt nõutavate kaupade väljalaske suurendamisel.

Eesti NSV Kaubandusministeerium, ETKVL ja kaubandusorganisatsioonide juhatajad peavad täielikult aru saama, et nad vastutavad rahvatarbekaupade kvaliteedi eest, nad peavad suurendama nõudlikkust tööstusettevõtete suhtes, kasutama kaupade kvaliteedi tõstmiseks ja sortimendi laiendamiseks kõiki oma käsutuses olevaid mõjutusvahendeid.

Nad peavad samuti looma vajaliku korra kaubandusvõrgu töös, et see võrk vastaks Nõukogude valitsuse poolt püstitatud ülesannetele, teenindaks elanikkonda hästi ja täidaks ettenähtud kaubakäibe plaani.

Rajoonide ja linnade tööraha saadikute nõukogudel tuleb pöörata palju enam tähelepanu elanikkonna elutarbelise teenindamise töökodade võrgu laiendamisele ning nende töö parandamisele, samuti linna transpordi, saunade ja pesumajade töö parandamisele.

Linnade ja rajoonide tööraha saadikute nõukogud on kohustatud igati hoolitsema töötajate elutarbeliste vajaduste eest, kontrollima süstemaatiliselt kaupluste, sööklate, õmblustöökodade ja parandustöökodade ning teiste elutarbeliste teenindamise ettevõtete tööd.

Väga suurt tähtsust töötajate heaolu tõstmisel omab elamuehituse edasine hoogustamine ning koolide, raviasutuste, lasteasutuste ja kultuurhariduslike asutuste võrgu laiendamine.

Käesoleva aasta 1. poolel moodustas kapitaalehituse maht vabariigis tervikuna 105 protsenti võrreldes möödunud aasta sama perioodiga, sealhulgas Eesti NSV Kultuuriministeeriumi süsteemis 128 protsenti, Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumi süsteemis 111 protsenti, Eesti NSV Haridusministeeriumi süsteemis 107 protsenti, Eesti NSV Kommunaalmajanduse Ministeeriumi süsteemis 117 protsenti. Kapitaalmahutuste maht elamuehituses moodustas

1953. aasta 1. poolel 104 protsenti võrreldes 1952. aasta vastava perioodiga.

Kuid ehitusala on meil ikka veel mahajääv tööloik. Aastast aastasse ei täideta ehitusplaani, ja riigi poolt selleks eraldatud summased ei kasutata täielikult ära. Nii jäi Eesti NSV Haridusministeeriumil 1952. aastal kasutamata 1,6 miljonit rubla kapitaalehituseks eraldatud summased, ja 1953. aasta 1. poolel 2,4 miljonit rubla. Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumil jäi 1953. aasta 1. poolel kasutamata 2,2 miljonit rubla. Suured summad jäid 1952. aastal kasutamata elamuehituse alal. Selline olukord ehitustööde alal takistab tõsiselt tööstuse arenemist, elamispinna terava vajaduse rahuldamist, pidurdab koolide, ravi- ja lasteasutuste võrgu laiendamist. Ehitustööde plaani ebarahuldava täitmise tagajärjel on seniajani eksploatatsiooni andmata Tsirgulinna koolihoone, Rapla haigla, Jõgeva haigla sünnitusosakond. 1952. aastal anti eksploatatsiooni 38 700 ruutmeetrit vähem elamispinna kui seda oli plaanis ette nähtud, sealhulgas Eesti NSV Kerge- ja Toiduainetetööstuse Ministeeriumi osas 8400, Eesti NSV Kommunaalmajanduse Ministeeriumi osas 4500, kombinaadi «Eesti Põlevkivi» osas 2700, «Eesti Energia» osas 2000, Eesti NSV Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeeriumi osas 1800, Eesti NSV Ehitusministeeriumi osas 2400 ruutmeetrit. Ei ole otsustavat murrangut ehitustöös ka käesoleval aastal.

Rida ministeeriume suhtub muretult kapitaalehitusplaanide täitmisse, tehnilise dokumentatsiooni ettevalmistamisse, mille tagajärjel dokumentatsioon saabub ehitajatele suure hilinemisega, mitte komplektselt, sageli madala kvaliteediga, paljude jämedate vigadega.

Eriti palju puudusi on selles osas olnud Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumi ja Eesti NSV Haridusministeeriumi töös. Sageli venitatakse finantseerimisega, materjalide ja seadmete eraldamisega.

Need ministeeriumid kui ka Eesti NSV Kommunaalmajanduse Ministeerium juhivad ebarahuldavalt oma objektide ehitamist. Nad kontrollivad halvasti ehitustöid, kuna venitatakse ehitustööde käigus üleskerkivate ja isegi mitte keeruliste küsimuste lahendamisega.

Kuid kapitaalehituse plaanide täitmata jätmise peapõhjus peitub paljude ehitusorganisatsioonide ebarahuldavas töös. Näiteks Eesti NSV Ehitusministeerium täitis ehitustööde plaani 1952. aastal hanketööde osas 72 protsenti ja 1953. aasta esimesel poolel 81,9 protsenti. Käesoleva aasta esimesel poolel plaanis ettenähtud 57 objektist on Ehitusministeerium eksploatatsiooni andnud ainult 4 objekti. Ehitustööde kvaliteet on endiselt madal. See tingib sagedasi ümber tegemisi. Paljud hooned antakse eksploatatsiooni suurte puudustega, nende kõrvaldamine aga venib sageli aastaid.

Ehitusministeerium ei võitle vajalikult ehitustööde maksumuse alandamise eest. Käesoleva aasta esimesel poolel oli plaanis ette nähtud alandada ehitustööde maksumust 3 protsendi võrra, kuid

selle asemel on ehitustööd muutunud kallimaks 16,9 protsendi võrra. Tulemuseks olid kahjumid selle ministeeriumi osas 1952. aastal 8 219 000 rubla ja 1953. aasta esimesel poolel 4 637 000 rubla.

Selle peapõhjuseks on paljude ehitusorganisatsioonide ebarahuldav töö. Ehitustel on tööviljakus madal, halvasti kasutatakse olemasolevaid mehhanisme, ebarahuldav on ka töö organiseerimine ehitusplatsidel.

Esineb suuri ülekulutusi töötasus ja lisakuludes, esineb hoole- tut suhtumist materjalide kasutamisse ja hoidmisse. Tööjõu ja vahendite kontsentreerimine käikulastavatele ja tähtsamatele objek- tidele toimub äärmiselt nõrgalt.

Ehitusministeerium ei võta küllaldaselt kiiresti tarvitusele abi- nõusid ehitusorganisatsioonide komplekteerimiseks tööde juhatajate ja kümnikega. Ehitustöid juhatavad sageli inimesed, kes ei oma küllaldaselt teadmisi ja kogemusi. Samal ajal ei tegele ministeerium küllaldaselt nende töötajate kvalifikatsiooni tõstmisega. Käesoleva ajani pole Ehitusministeeriumil kindlat tootmisbaasi, kuid sellele vaatamata täitis ministeerium 1953. aasta 1. poolel omaenda kapitaalehituste plaani ainult 69-protsendilisel.

Ehitusministeeriumil on kõik võimalused töö otsustavaks paran- damiseks, kuid ministeeriumi juhtkond, eesotsas ministri sm. Gene- raloviga, võtab äärmiselt aeglaselt tarvitusele abinõusid korra loo- miseks ehitusorganisatsioonide töös, mobiliseerib nõrgalt ehituses olemasolevaid suuri reserve, ei võitle veel vajalikult ebamajandus- likkusega, pillamisega, organiseerimatusega, ehitusorganisatsioo- nide olemasolevate materiaalsete, rahaliste ja tööjõuressursside kõige efektiivsema kasutamise eest.

Meie oleme kohustatud likvideerima ehitustööde mahajäämuse, ministeeriumide ja ehitusorganisatsioonide ning ettevõtete juhtijad peavad visalt ja otsustavalt võitlema kapitaalehituse plaani täit- mise eest, ehitustööde maksumuse alandamise ülesannete täitmise eest, ehitusobjektide eksploatatsiooni andmise eest kindlaksmäära- tud tähtjaks. Tuleb tarvitusele võtta energilised ja kiired abinõud iga ehitustrusti, -valitsuse ja -jaoskonna töö parandamiseks.

Tuleb tõsta ministeeriumide-tellijate vastutust ja osatähtsust kapitaalehituste plaanide täitmisel. Nad on kohustatud tähtjaks varustama ehitajaid kvaliteetse ja kompleksse tehnilise dokumen- tatsiooniga, õigeaegselt finantseerima ning kindlustama ehituste varustamist vajalike seadmetega vastavalt ehitustööde graafikule, otsustavalt parandama kontrolli ehitustööde kvaliteedi üle, opera- tiivselt lahendama ehitusprotsessis üleskerkivaid küsimusi.

Ehitusorganisatsioonid peavad tõstma ehitustööde organiseeri- mise ja mehhaniseerimise taset, tugevdama ehitajate kaadri ette- valmistamist, otsustavalt parandama töö organiseerimist ehitus- platsidel, kindlustama mehhanismide efektiivset kasutamist, ehitus- materjalide säästlikku kulutamist, tegema lõpu ülekulutustele töö- tasu ja lisakulude osas.

Projekteerimisorganisatsioonidel on tarvis teha lõpp arvukatele

vigadele projekteerimises, mis läheb riigile kalliks maksma, ning otsustavalt parandada projekteerimise ja uurimistööde kvaliteeti.

Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeeriumil on tarvis kiiremini suurendada ehitusmaterjalide väljalaset ja tõsta nende kvaliteeti, kiiremini rakendada tootmisse ja laiendada kaasaegsete konstruktsioonidetailide tootmist küllaldaselt hulgal.

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus viivad läbi tähtsaid üritusi põllumajanduse edasiseks kiireks arendamiseks, elanikkonnale põllumajandussaaduste ja tööstusele toorainete tootmise suurendamiseks, kolhooside ja kolhoosnike majandusliku huvi tõstmiseks mahajäävate põllumajandusharude arendamisel.

Nende abinõude hulka kuuluvad — nagu märkis sm. G. M. Malenkov oma kõnes NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul — müügikohustuste korras müüdava liha, piima, villa, kartuli ja köögivilja varumishindade tõstmine; teravilja, köögivilja, kartuli, piima, munade ja teiste saaduste ülejääkide riikliku kokkuostu organiseerimine kõrgendatud hindadega; normikohustuste tunduv vähendamine kolhoosnike majandelt, nende põllumajandusmaksuga maksustamise korra muutmine ja põllumajandusmaksu tunduv vähendamine, möödunud aastate maksuvõlgade kustutamine.

Samuti viiakse läbi üritusi põllumajanduse mehhaniseerimise ja elektrifitseerimise edasiseks parandamiseks, mineraalväetiste tootmise suurendamiseks ja kolhoosidele agronoomilise ja zootehnilise abi tõhustamiseks. Selleks on ette nähtud traktoristide, masinistide ja teiste spetsialistide alalise kaadri moodustamine traktorijaamades; põllumajanduse tõhusam varustamine masinate ja traktoritega, eriti reavaheliste künnitraktoritega, ning traktorijaamade remondi- ja tugevdamine; põllumajanduse elektrifitseerimise tööde laiendamine nii uute elektrijaamade ehituse arvel kui ka traktorijaamade, kolhooside ja sovhooside lülitamise teel riiklikesse energiasüsteemidesse; kolhoosidele ja sovhoosidele mineraalväetiste hankimise tunduv suurenemine; igasse kolhoosi ühe või kahe põllumajandusspetsialisti kinnistamine kolhoosi paremaks agronoomiliseks ja zootehniliseks teenindamiseks, pidades neid traktorijaamade koosseisus.

Kõik need abinõud aitavad palju kaasa põllumajanduse peaülesande edukale lahendamisele — kõigi põllumajanduskultuuride viljakuse igakülgsele tõstmisele, loomade arvu suurendamisele, kusjuures samaaegselt tõuseb nende produktiivsus, põllunduse ja loomakasvatuse kogu- ja kaubatoodangu suurenemisele. Kolhoositalurahvas võttis selle suure rahuldustundega vastu kui uue tõendi partei ja valitsuse hoolitsusest põllumajanduse eest.

Meie vabariigis on rohkesti eesrindlikke kolhoose, kus edukalt arendatakse ühismajapidamist. Kuid ühtlasi on ka kolhoose, kus saadakse madalaid saake ja loomakasvatuse produktiivsus on madal.

Need kolhoosid annavad kolhoosnikele normipäevade tasuks

vähe põllumajandussaadusi ja raha, neil on palju puudusi töö organiseerimise alal, töödistsipliin on nõrk, mis põhjustab põllumajandustööde hilinemist ja nende madalat kvaliteeti, ning tähtsate agrotehnoloogiliste abinõude mittetäitmist.

Meie tähtsam ülesanne seisab selles, et aidata kolhoosnikutel kiiresti kõrvaldada need puudused.

Üheks põhiküsimuseks vabariigi kolhooside loomakasvatuse edasiarendamisel ja selle produktiivsuse tõstmisel on kindla söödabaasi rajamine. Kuid põllumajandusorganid ja kolhooside juhatused osutavad sellele küsimusele veel vähe tähelepanu. Aastast aastasse ei täideta heina- ja karjamaade põhilise ja pealtparandamise plaani, rakendatakse halvasti agrotehnoloogilisi abinõusid söödajuurvilja, silokultuuride, ühe- ja mitmeaastase põldheina saagi tõstmiseks. Selle tõttu saavad paljud kolhoosid söödakultuuride osas madalaid saake ega anna loomakasvatusele küllaldaselt hulgal head sööta.

Tõsiseid puudusi esineb heinakoristamises ja silosööda valmistamises.

Partei-, nõukogude ja põllumajandusorganid on kohustatud tõhustama tööd heinakoristamise alal üheaegselt viljakoristamisega, kindlustama rohttaimede kasutamise silosööda valmistamiseks, et sileerimisplaani mitte üksnes täita, vaid ka ületada.

Praegu on vajalik lähemate päevade jooksul vedada täielikult küünidesse või kohapeal kuhja panna kogu niidetud hein ning sisse seada range kord varutud söötade arvestuses. Me peame saavutama, et niihästi kogu kolhoosikari kui ka kolhoosnikute isiklikud loomad oleksid varustatud küllaldaselt hulga söötadega.

On vaja rakendada abinõud selleks, et igas rajoonis sügisperioodil täidetakse neile ettenähtud plaani heina- ja karjamaade parandamise alal, luues sellega tingimused söödavarumise tööde laialdaseks mehhaniseerimiseks järgmisel aastal.

Meie vabariigi kolhoosides ja sovhoosides on praegu käimas massiline viljakoristamine. 15. augustiks oli koristatud kolhoosides teraviljakultuure 24 protsenti. Paremini teistest rajoonidest koristatakse vilja Hiiumaa, Orissaare ja Loksa rajoonis, kus on koristatud juba 40 kuni 48 protsenti saagist. Võrreldes möödunud aastaga on kolhoosid koristanud palju suurema pindala, kuid tuleb silmas pidada, et käesoleval aastal koristamine algas kahe viispäevaku võrra varem. Peale selle võtab viljakoristamisest osa kaks korda rohkem kombaine kui möödunud aastal. Arvestades seda tuleb koristamise tempo lugeda ebarahuldavaks. Eriti halvasti läheb see töö Vändra, Türi ja Väike-Maarja rajoonis.

Neis ja teistes rajoonides on koristamata suur osa talivilja. Eriti aeglaselt edeneb lina ja seemneheina koristamine.

Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeerium ning rajoonide täitevkomiteed peavad tarvitusele võtma abinõud teravilja ja kõigi teiste põllumajanduskultuuride koristamise igakülgeks kiirendamiseks, kindlustama hea viljasaagi õigeaegse ja kadudeta kogumise aitadesse, abistama kolhoose õiendada õigeaegselt kohus-

tused riigi ees, täielikult salvestada seemnefondid sordiseemnega, luua vajalikud söödafondid ning anda kolhoosnikutele normipäevade eest vilja ja teisi saadusi tunduvalt rohkem kui möödunud aastal.

Vabariigis on küllaldaselt kombaine, niidu-, linakoristamise ja teisi masinaid, et kiiresti ja kadudeta koristada kogu saak. Hea organiseerimise juures võime poole viljast koristada kombainidega. Vabariigi eesrindlikud traktorijaamad ja paremad kombainid näitavad, kui suuri reserve meil on sellel alal. Vao traktorijaama kombainer sm. Veeleid koristab iseliikuva kombainiga kuni 24 hektari päevas. 15. augustini koristas ta juba 114 hektari. Kuid paljudes traktorijaamades on kombainide kasutamine ebarahuldav. Nii koristas Vastseliina traktorijaam kaheksa kombainiga ainult 66 hektari. Palju parem pole olukord ka Kullamaa, Torma ja Pärnu-Jaagupi traktorijaamas.

Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeerium, traktorijaamade direktorid ja rajoonide täitevkomiteed peavad otsustavalt parandama kombainide kasutamist, pidevalt abistama noori kombainereid, vältima kombainide seisakuid tehnilistel ja organisatsioonilistel põhjustel.

Üheaegselt viljaniitmisega tuleb organiseerida selle peksmine, kindlustades rehepeksumasinate, viljapuhastusmasinate ja kõigi olemasolevate viljakuivatite suure tootlikkusega töö. Kogu kombainidest jäänud põhk tuleb kiiresti koristada, kuhja panna ja täielikult säilitada.

Üheaegselt tõsiste ja vastutusrikaste ülesannetega söötade varumise ja saagikoristamise alal peavad partei- ja nõukogude organid ning põllumajanduse alal töötajad juba nüüd hoolitsema tulevase aasta saagi eest. Teatavasti saavad vabariigi kolhoosid ja sovhoosid toiduvilja peamiselt talivilja kultuuridest. Sellepärast on väga tähtsaks ülesandeks läbi viia taliviljakülv agrotehniliselt parimal ajal, hästiharitud põldudel, kõrgekvaliteedilise sordiseemnega. Praegu on kõige otsustavam ja soodsam aeg talivilja külviks. Kuid paljudes rajoonides toimub taliviljakülv nõrgalt. Rajoonide täitevkomiteed, põllumajandusorganid ja traktorijaamade direktorid peavad lühima ajaga lõpetama maaharimise talivilja külvamiseks, tagama külviplaani range täitmise määratud tähtaegadel ning sellega rajama aluse järgmise aasta heaks saagiks.

Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumil ning rajooniorganisatsioonide juhtivail töötajail on viimane aeg otsustavalt parandada talivilja külvi olukorda. Tuleb igal tingimusel vältida möödunud aasta vigade kordumist, kus talivilja külv toimus lubamatult aeglaselt ja agrotehniliselt madalal tasemel.

Talivilja õigeaegsele külvile peab osutama samasugust tähelepanu kui kevadkülvile ja veel rohkem, sest hilisest külvist head saaki ei ole loota.

On vaja tagada kõrrekoorimise, sügiskünni ja mustkesakünniplaani täitmine, selleks, et alates 1954. aasta kevadest täielikult loo-

buda kevadkünnist ning külvata kõik suviviljad ainult sügisel ülesküntud põldudele.

Põllumajanduses esinevate puuduste parandamisel langeb väga tähtis osa Eesti NSV Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumile. Läbiviidud ministeeriumi reorganiseerimine pidi andma positiivseid tulemusi. Kuid ka praegu ei saa ministeeriumi tööd tunnistada rahuldavaks.

Rajoonide põllumajanduse ja varumise valitsuste ning traktorijaamade töö juhtimine ja selle kontrollimine on ikka veel nõrk, esineb palju lahendamata küsimusi ministeeriumi alalülide tugevdamise osas vastava kaadriga.

Põllumajandusorganid rajoonides teevad vigu kolhooside juhtimises, eriti külviplaanide ja loomakasvatuse arendamise plaanide jaotamise osas. Põlva, Rápina ja mõnedes teistes rajoonides on üksikute kolhooside loomakasvatus ebaõige planeerimise tõttu sattunud raskesse olukorda söötadega. Mitmel juhul antakse kolhoosidele säärased külviplaanid, mille täitmiseks tuleb ühte kultuuri külvata järjest mitme aasta jooksul ühele ja samale põllule.

Õigete külvikordade sisseseadmise küsimusi lahendatakse aeglaselt ja mõnikord šablooniliselt, arvestamata iga kolhoosi erinevaid tingimusi ja vajadusi.

Palju puudusi esineb traktorijaamade juhtimises ministeeriumi poolt ja traktorijaamade materiaal-tehnilises varustamises. Tagavaraosadega ja materjalidega varustamise küsimused on senini reguleerimata ja sel alal esineb palju kaebusi ministeeriumi peale. Ministeerium teeb sageli vigu uue põllumajandusliku tehnika planeerimises üksikutele traktorijaamadele, samuti masinate remondi planeerimises, mis põhjustab masinate halba ärakasutamist ja tekitab traktorijaamadele rahanduslikke raskusi.

Ühtlasi tuleb märkida, et traktorijaamade finantsraskused tekivad sageli selle tõttu, et traktorijaamade direktorid kasutavad summasid ebaõigesti ja rikuvad finantsdistsipliini. Esimeseks juuliks kasutati traktorijaamades vedelkütteks antud summadest ebaõigesti 223 000 rubla. Tehnilise korrashoiu eeskirjade rikkumine, remontide ebaõige planeerimine ja vastava võitluse puudumine kokkuhoiu-režiimi eest põhjustas paljudes traktorijaamades remondiks ja muuks otstarbeks ettenähtud summade ülekulutusi.

Esimesel poolaastal moodustas ülekulu remondi osas 598 000 rubla ja vedelkütte osas 189 000 rubla. Paljudes traktorijaamades on traktoritööde tegelik omahind kõrgem plaanitud omahinnast.

Tuleb märkida, et paljude rajoonide täitevkomiteed ei osuta vajalikku tähelepanu traktorijaamade tootmis-finantstegevusele. Üksikud rajooniorganisatsioonide juhatajad peavad traktorijaamu seni ainult Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi organisatsiooniks ning selle tõttu ei tunne huvi traktorijaamade tegeliku olukorra vastu ega rakenda abinõusid puuduste kõrvaldamiseks.

Partei ja valitsuse poolt kolhooside agronoomilise ja zootehnilise teenindamise parandamiseks tarvitusele võetud abinõud anna-

vad kahtlemata suuri positiivseid tulemusi. Samal ajal on meil vaja läbi mõelda ja otsustada küsimused Põllumajanduse ja Varumise Ministeeriumi struktuuri edasiseks parandamiseks.

Praeguse struktuuri juures ei suuda mõned peavalitsused puuduliku koosseisu tõttu edukalt lahendada neile pandud ülesandeid. Ministeeriumi struktuuri parandamine tuleb läbi viia peavalitsuste ja üksikute töötajate vastutuse tõstmiseks põllumajanduse seiskorra eest, ühtlasi silmas pidades riigiaparaadi ülalpidamiskulude edasise vähendamise võimalusi.

Seltsimehed rahvasaadikud! Vabariigis lahendatakse edukalt Eesti NSV rahvamajanduse arendamise viiendas viie aasta plaanis ettenähtud ülesandeid. Kommunistliku partei juhtimisel sammub meie maa kindlalt oma sotsialistliku majanduse edasise tõusu teed, rahva materiaalse heaolu ja kultuuri süstemaatilise tõusu teed. Oleme kindlalt veendunud selles, et lühikese ajaga saavutame uusi edusamme kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse poolt püstitatud ülesannete täitmisel.

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve edukas täitmine on uus tähtis panus meie edasiminekul. Riigieelarve edukas täitmine nõuab kõigi meie majandus-, rahandus- ja nõukogude organite töötaseme tõstmist, üksikuil aladel esineva mahajäämuse likvideerimist ja otsustavat puuduste kõrvaldamist meie töös.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe sm. G. M. Malenkovi poolt NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul peetud kõnes seatud ülesannete täitmine sise- ja välispoliitika osas viib meie suure kodumaa igakülgsele õitsengule, uutele võitudele kommunismi ehitamise suurejoonelise programmi teostamisel.

Ei ole mingit kahtlust selles, et Eesti NSV töötav rahvas, kes on koondunud kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse ümber, annab kogu oma jõu selleks, et edukalt täita tema ees seisvad ülesanded ning koos kogu nõukogude rahvaga saavutada uut edu Nõukogude riigi jõu ja võimsuse tugevdamises. (Kestvad kiiduavaldused.)

Juhataja: Sõna ettepaneku tegemiseks on rahvasaadik Gutvesel.

I. Gutves (Võrumaavalimisringkond nr. 38): Seltsimehed rahvasaadikud, kuna läbirääkimistest on osa võtnud 23 seltsimeest ja küsimus on igakülgsest läbi arutatud, teen ettepaneku lõpetada läbirääkimised Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve ning 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarve täitmise kohta.

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud, kas on teisi ettepanekuid? Teisi ettepanekuid ei ole. Panen ettepaneku läbirääkimiste lõpetamise kohta hääletusele. Kes on selle ettepaneku poolt, palun käsi üles tõsta. Palun alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Erapooletuid ei ole. Seega on ettepanek vastu võetud.

Kuulutan välja 30-minutilise vaheaja, et valitsus saaks läbi vaadata rahvasaadikute poolt tehtud ettepanekud.

(V a h e a e g)

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud, jätkame tööd. Sõna lõpp-sõnaks on Eesti NSV rahandusministril rahvasaadik Tihasel.

A. Tihane: Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve ning 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise aruanne arutati käesoleval istungjärgul põhjalikult läbi. Kõik sõnavõtnud Eesti NSV Ülemnõukogu saadikud märkisid üksmee'selt, et Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve vastab täielikult vabariigi 1953. aasta rahvamajandusplaani ülesannetele.

Oma sõnavõttudes märkisid rahvasaadikud tunduvald edusamme, mis on saavutatud meie rahvamajanduse arendamisel, töötava rahva materiaalse heaolu ja kultuuritaseme tõstmisel.

Samal ajal kritiseerisid mõned rahvasaadikud õigustatult rea ministriumide ja asutuste tööd, kelle allettevõtetes ei peeta vajalikku võitlust rentaabluuse tõstmise, kasumiplaani ja kohustuste täitmise eest eelarve vastu, toodangu kvaliteedi parandamise ja sortimendi laiendamise eest, samuti kaupade tarbijatele õigeaegse kätetoimetamise eest.

Nende ministriumide ja asutuste juhatajad peavad tegema vastavad järeldused rahvasaadikute kriitilistest märkustest, viivitamatult kõrvaldama töös esinevad puudused ja ette kandma Eesti NSV Ministrite Nõukogule Eesti NSV Ülemnõukogu saadikute poolt näidatud puuduste kõrvaldamisest.

Eesti NSV Ülemnõukogu Eelarvekomisjon oma töö käigus, samuti sõnavõtnud rahvasaadikud tegid rea märkusi 1953. aasta riigieelarve kohta. Eesti NSV Ministrite Nõukogu kohustas mind ette kandma, et tehtud märkused ja ülestõstetud küsimused vaadatakse Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt läbi ning neid arvestatakse eelarve täitmise protsessis.

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogu Eelarvekomisjoni esimees rahvasaadik Visk palub teatada, et ta loobub lõppsõnast. Asume Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve ning Eesti NSV 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarve täitmise aruannete kinnitamisele ja Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve seaduse vastu võtmisele.

Seltsimehed rahvasaadikud! Meil tuleb kindlaks määrata, missuguses korras kinnitada riigieelarve ja vastu võtta seadus. Kes saadikuist soovib sõna ettepanekuks hääletamise korra kohta? Ettepaneku tegemiseks hääletamise korra kohta on sõna rahvasaadik Kapil.

E. Kapp (Suure-Jaani valimisringkond nr. 93): Seltsimehed rahvasaadikud! Teen ettepaneku kindlaks määrata järgmine hääletamise kord:

Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve hääletada tulude ja kulude üldkokkuvõtete järgi, 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise aruanded hääletada tulude ja kulude täitmise üldkokkuvõtete järgi, Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve seadus hääletada seaduse paragrahvide viisi.

Juhataja: Kas on teisi ettepanekuid? Ei ole. Panen rahvasaadik

Käpi ettepaneku hääletusele. Kes on tehtud ettepaneku poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on hääletamise kord kindlaks määratud. Asume riigieelarve kinnitamisele. Riigieelarve ettekandmiseks on sõna Eesti NSV rahandusministril rahvasaadik Tihasel.

A. Tihane: Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve tulud koos kohalike eelarvete tuludega on ette nähtud 1 115 783 000 rubla suuruses summas. Peale selle moodustavad eelarveliste vahendite üleminevad jäägid vabariikliku eelarve ja kohalike eelarvete järgi 1. jaanuariks 1954. a. 33 038 000 rubla.

Juhataja: Panen Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve tulude osa tervikuna hääletusele. Kes on nimetatud osa kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on riigieelarve tulude osa kinnitatud.

Asume Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kulude osa kinnitamisele.

A. Tihane: Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kulude üldsumma koos kohalike eelarvete kuludega on 1 101 250 000 rubla. Tulude ülekaal kuludest moodustab 14 533 000 rubla.

Juhataja: Panen kulude üldsumma hääletusele. Kes on ettekantud summade kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve kulude osa koos tulude ülekaaluga kuludest kinnitatud.

A. Tihane: Eesti NSV 1953. aasta vabariikliku eelarve tulud on ette nähtud 930 905 000 rubla.

Juhataja: Kas on parandusettepanekuid selle summa kohta? Ettepanekuid ei ole. Panen vabariikliku eelarve tulude osa tervikuna hääletusele. Kes on nimetatud summa kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on vabariikliku eelarve tulude osa kinnitatud.

A. Tihane: Eesti NSV 1953. aasta vabariikliku eelarve kulude osa moodustab 916 372 000 rubla, seega tulude ülekaal kuludest moodustab 14 533 000 rubla.

Juhataja: Panen vabariikliku eelarve kulude üldsumma hääletusele. Kes on selle summa kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on ettepanek vastu võetud ja vabariikliku eelarve kulude osa kinnitatud.

Seega on Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve Ülemnõukogu poolt ühel häälel kinnitatud.

Asume 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise aruannete kinnitamisele.

A. Tihane: Eesti NSV Ülemnõukogule kinnitamiseks esitatud 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise aruannetes on toodud andmed mõlema nimetatud aasta eelarve tulude ja kulude täit-

mise tulemuste kohta. Vastavalt aruannetele on Eesti NSV 1951. aasta riigieelarve täidetud tulude osas 1 178 174 000 rubla suuruses summas ja kulude osas 1 106 512 000 rubla suuruses summas, kusjuures tulud ületavad kulusid 71 662 000 rubla suuruses summas. Eesti NSV 1952. aasta riigieelarve tulud on täidetud 1 115 700 000 rubla suuruses summas ja kulud 1 083 283 000 rubla suuruses summas. Seega on 1952. aasta riigieelarve täidetud tulude ületamisega kuludest 32 417 000 rubla võrra.

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud! Kas on märkusi või parandusettepanekuid aruannete kohta? Ettepanekuid ei ole. Panen hääletusele ettepaneku kinnitada Eesti NSV 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise aruanded. Kes on aruannete kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on Eesti NSV 1951. aasta ja 1952. aasta riigieelarvete täitmise aruanded kinnitatud.

Asume Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 1953. aasta riigieelarve seaduse vastuvõtmisele.

Seltsimehed rahvasaadikud! Riigieelarve seaduse projekt on kõigile rahvasaadikuile kätte antud. Kas peetakse vajalikuks ette lugeda seaduse projekti? (K o h t a d e l t: Ei ole vaja.) Keegi ei nõua seaduse projekti ettelugemist? Ei nõuta. Asume Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 1953. aasta riigieelarve seaduse projekti hääletamisele.

Panen hääletusele riigieelarve seaduse esimese paragrahvi. Kes on seaduse esimese paragrahvi kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on seaduse esimene paragrahv kinnitatud.

Panen hääletusele riigieelarve seaduse teise paragrahvi. Kes on seaduse teise paragrahvi kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on seaduse teine paragrahv kinnitatud.

Panen hääletusele riigieelarve seaduse kolmanda paragrahvi. Kes on seaduse kolmanda paragrahvi kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on seaduse kolmas paragrahv kinnitatud.

Panen hääletusele riigieelarve seaduse neljanda paragrahvi. Kes on seaduse neljanda paragrahvi kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on seaduse neljas paragrahv kinnitatud.

Panen hääletusele riigieelarve seaduse viienda paragrahvi. Kes on seaduse viienda paragrahvi kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on seaduse viies paragrahv kinnitatud.

Panen hääletusele riigieelarve seaduse kuuenda paragrahvi. Kes on seaduse kuuenda paragrahvi kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on

erapooletuid? Ei ole. Seega on seaduse kuues paragrahv kinnitatud.

Panen hääletusele riigieelarve seaduse seitsmenda paragrahvi. Kes on seaduse seitsmenda paragrahvi kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on seaduse seitsmes paragrahv kinnitatud.

Panen hääletusele riigieelarve seaduse kaheksanda paragrahvi. Kes on seaduse kaheksanda paragrahvi kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on seaduse kaheksas paragrahv kinnitatud.

Panen hääletusele riigieelarve seaduse üheksanda paragrahvi. Kes on seaduse üheksanda paragrahvi kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on seaduse üheksas paragrahv kinnitatud.

Panen Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 1953. aasta riigieelarve seaduse tervikuna hääletusele. Kes on selle seaduse kinnitamise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on Eesti NSV 1953. aasta riigieelarve seadus Eesti NSV Ülemnõukogu poolt ühel häälel kinnitatud. (K i i d u a v a l d u s e d.)

Seltsimehed rahvasaadikud! Asume teise päevakorrapunkti arutamisele, milleks on Eesti NSV Konstitutsiooni (Põhiseaduse) tekstis muudatuste ja täienduste tegemine. Sõna on Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretäril rahvasaadik Kründelil.

A. Kründel: (Tallinna valimisringkond nr. 22): Seltsimehed rahvasaadikud! Seoses partei nimetuse muutmisega, mis võeti vastu Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil, esitab Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium Ülemnõukogule ettepaneku vastavate muudatuste tegemiseks Eesti NSV Konstitutsiooni paragrahvis 97.

Selles paragrahvis on fikseeritud Eesti NSV kodanike õigus ühineda ühiskondlikesse organisatsioonidesse, nagu ametiühinguisse, kooperatiiv-koondistesse, noorsoo-organisatsioonidesse, spordi- ja kaitseorganisatsioonidesse jne. Edasi on samas paragrahvis öeldud: «kõige aktiivsemad ja teadlikumad kodanikud töölisklassi ja töörahva teiste kihtide ridadest ühinevad aga Üleliidulisse Kommunistlikku (bolševike) Parteisse, kes on töörahva eelvägi tema võitluses sotsialistliku korra kindlustamise ja arendamise eest ja töörahva kõigi, nii ühiskondlike kui ka riiklike organisatsioonide juhtiv tuum.»

Paragrahvi selles osas tuleb teha mõningad muudatused. Kõigepealt tuleb asendada partei vana nimetus uue nimetusega, mille võttis vastu partei XIX kongress. Samuti tuleb teisiti formuleerida ka partei põhiülesanne. Praegu on meie partei põhiülesandeks, nagu seda formuleeris partei XIX kongress, kommunistliku ühiskonna ülesehitamine järkjärgulise ülemineku teel sotsialismilt kommunismile. Vastavalt sellele teeb Eesti NSV Ülemnõukogu Pre-

siidium ettepaneku sõnastada paragrahv 97 nimetatud osas järgmiselt: «kõige aktiivsemad ja teadlikumad kodanikud töölisklassi, töötava talurahva ja töötava intelligentsi ridadest ühinevad aga vabatahtlikult Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteisse, kes on töörahva eelvägi tema võitluses kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest ning töörahva kõigi, nii ühiskondlike kui ka riiklike organisatsioonide juhtiv tuum.»

Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium muutis 6. veebruari 1953. a. seadlusega Eesti NSV riigilippu ja kinnitas uue riigilipu kirjelduse. Selle seadluse esitab Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium kinnitamiseks Eesti NSV Ülemnõukogule ning teeb ühtlasi ettepaneku teha vastava muudatuse ja täienduse Eesti NSV Konstitutsiooni paragrahvis 116, kus on fikseeritud Eesti NSV riigilipu kirjeldus.

Seoses ülalöelduga esitatakse Eesti NSV Ülemnõukogule järgmine seaduseelnõu:

«Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi seadus muudatuste ja täienduste tegemise kohta Eesti NSV Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragrahvides 97 ja 116.

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

1. Seoses partei nimetuse muutmisega, mis võeti vastu Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil, teha vastavad muudatused Eesti NSV Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragrahvis 97 ning sõnastada see paragrahv järgmiselt:

«§ 97. Vastavalt töörahva huvidele ja rahvahulkade organisatsioonilise isetegevuse ning poliitilise aktiivsuse arendamiseks tagatakse Eesti NSV kodanikele õigus ühineda ühiskondlikesse organisatsioonidesse: ametiühinguisse, kooperatiiv-koondistesse, noorsooorganisatsioonidesse, spordi- ja kaitseorganisatsioonidesse, kultuurilistesse, tehnilistesse ja teaduslikesse ühinguisse; kõige aktiivsemad ja teadlikumad kodanikud töölisklassi, töötava talurahva ja töötava intelligentsi ridadest ühinevad aga vabatahtlikult Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteisse, kes on töörahva eelvägi tema võitluses kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest ja töörahva kõigi, nii ühiskondlike kui ka riiklike organisatsioonide juhtiv tuum.»

2. Kinnitada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 6. veebruari 1953. a. seadlus «Eesti NSV riigilipu kohta».

Vastavalt sellele sõnastada Eesti NSV Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragrahv 116 järgmiselt:

«§ 116. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi riigilipuks on punast värvi kangas, mida läbib sinine laineline vööt kahe valge triibuga ülalpool, kujundades kuus teravatipulist lainet piki lippu. Sinine laineline vööt koos valgete triipudega moodustab kolm kümnendikku lipu laiusest. Ülemine punane vööt moodustab poole lipu laiusest, alumine punane vööt ühe viiendiku lipu laiusest. Lipukanga ülemise punase osa vasakus ülemises nurgas lipu pikkusest ühe kuuendiku kaugusel vardast on kujutatud kuldne sirp ja vasar ning

nende kohal kuldääristuses punane viisnurk. Lipu laiuse suhe pikkusega on 1:2.»

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud, kes soovib sõna rahvasaadik Kründeli ettekande kohta? Ei ole soovijaid. Panen Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi seaduse «Muudatuste ja täienduste tegemise kohta Eesti NSV Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragrahvides 97 ja 116» projekti hääletusele. Kes on nimetatud seaduse vastuvõtmise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on seadus ühel häälel vastu võetud.

Läheme järgmise päevakorrapunkti arutamisele, milleks on Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadluste kinnitamine. Sõna on Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretäril rahvasaadik Kründelil.

A. Kründel: Seltsimehed rahvasaadikud! Pärast Eesti NSV Ülemnõukogu kolmandat istungjärku on Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium vastu võtnud rea seadlusi, mis kuuluvad kinnitamisele Eesti NSV Ülemnõukogu poolt.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium likvideeris 25. aprilli 1953. a. seadlusega Pärnu, Tallinna ja Tartu oblastid Eesti NSV koosseisus ning allutas rajoonid, samuti Kohtla-Järve, Narva, Pärnu ja Tartu linnad vahetult Eesti NSV vabariiklikele organitele.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium kujundas 27. aprilli 1953. a. seadlusega ümber rea Eesti NSV liidu-vabariiklike ministeeriume ning 19. juuni 1953. a. seadlusega moodustas Eesti NSV Teede- ja Transpordimajanduse Ministeeriumi.

Peale selle on Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium teinud mõned muudatused Eesti NSV Ministrite Nõukogu koosseisus.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium nimetas 12. märtsi 1953. a. seadlusega sm. Arnold Karli p. Greeni Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjaks.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium on samuti nimetanud Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe esildisel mõned ministrid.

Nii nimetas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium 29. jaanuari 1953. a. seadlusega sm. Dmitri Mihhaili p. Kuzmini Eesti NSV sotsiaalkindlustuse ministriks ning 23. veebruari 1953. a. seadlusega sm. Vsevolod Ampli p. Generalovi Eesti NSV ehitusministriks.

Seoses Eesti NSV liiduvabariiklike ministeeriumide ümberkujundamisega nimetas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium 27. aprilli 1953. a. seadlusega sm. Aleksander Jaani p. Ansbergi Eesti NSV kultuuriministriks, sm. Heinrich Mihkli p. Laura Eesti NSV metsa- ja paberitööstuse ministriks ja sm. Ernst Vilhelmi p. Ristmäe Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse ministriks ning 6. mai 1953. a. seadlusega sm. Aleksander Augusti p. Mette Eesti NSV põllumajanduse ja varumise ministriks.

10. juuli 1953. a. seadlusega Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium nimetas sm. Valter Juhani p. Raudsalu Eesti NSV kohtuministriks.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium nimetas 24. juuli 1953. a. seadlusega sm. Oskar Hansu p. Saare Eesti NSV kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse ministriks.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium nimetas 24. juuli 1953. a. seadlusega sm. Valter Ivani p. Klaussoni Eesti NSV teede- ja transpordimajanduse ministriks.

Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium esitab seadlused «Oblastite likvideerimise kohta Eesti NSV koosseisus», «Eesti NSV liidu-vabariiklike ministeeriumide ümberkujundamise kohta», «Eesti NSV Teede- ja Transpordimajanduse Ministeeriumi organiseerimisest», samuti seadlused Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja ja Eesti NSV ministrite nimetamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogule kinnitamiseks ning esitab Eesti NSV Ülemnõukogu vastavate otsuste projektid.

Juhataja: Kas keegi rahvasaadikuist soovib sõna rahvasaadik Kründeli ettekande kohta? Ei ole soovijaid. Asume siis seadluste kinnitamisele.

Panen hääletusele Eesti NSV Ülemnõukogu otsuse «Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadluste «Oblastite likvideerimise kohta Eesti NSV koosseisus», «Eesti NSV liidu-vabariiklike ministeeriumide ümberkujundamise kohta» ja «Eesti NSV Teede- ja Transpordimajanduse Ministeeriumi organiseerimisest» kinnitamise kohta» projekti.

«Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab: Kinnitada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 25. aprilli 1953. a. seadlus «Oblastite likvideerimise kohta Eesti NSV koosseisus», 27. aprilli 1953. a. seadlus «Eesti NSV liidu-vabariiklike ministeeriumide ümberkujundamise kohta» ja 19. juuni 1953. a. seadlus «Eesti NSV Teede- ja Transpordimajanduse Ministeeriumi organiseerimisest».»

Kas nõutakse hääletamist kinnitatavate seadluste kaupa? (K o h a l t: Ei nõuta.) Panen ettelõetud otsuse tervikuna hääletusele. Kes on otsuse vastuvõtmise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on otsus vastu võetud.

Panen hääletusele Eesti NSV Ülemnõukogu otsuse «Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 12. märtsi 1953. a. seadluse «Sm. Arnold Karli p. Greeni nimetamise kohta Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjaks» kinnitamisest» projekti.

«Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab: Kinnitada sm. Arnold Karli p. Green Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjaks.»

Kes on ettelõetud otsuse vastuvõtmise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on otsus vastu võetud.

Asume Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadluste — Eesti NSV Ministrite nimetamise kohta — kinnitamisele.

«Eesti NSV Ülemnõukogu otsus «Eesti NSV Ülemnõukogu Pre-

siidiumi seadluste — Eesti NSV ministrite nimetamise kohta — kinnitamisest.

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab kinnitada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlused:

sm. Dmitri Mihhaili p. Kuzmini nimetamise kohta Eesti NSV sotsiaalkindlustuse ministriks,

sm. Vsevolod Ampli p. Generalovi nimetamise kohta Eesti NSV ehitusministriks,

sm. Aleksander Jaani p. Ansbergi nimetamise kohta Eesti NSV kultuuriministriks,

sm. Heinrich Mihkli p. Laura nimetamise kohta Eesti NSV metsa- ja paberitööstuse ministriks,

sm. Ernst Vilhelmi p. Ristmägi nimetamise kohta Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse ministriks,

sm. Aleksander Augusti p. Mette nimetamise kohta Eesti NSV põllumajanduse ja varumise ministriks,

sm. Valter Juhani p. Raudsalu nimetamise kohta Eesti NSV kohtuministriks,

sm. Valter Ivani p. Klaussoni nimetamise kohta Eesti NSV teede- ja transpordimajanduse ministriks,

sm. Oskar Hansu p. Saare nimetamise kohta Eesti NSV kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse ministriks.»

Panen kinnitusele sm. Dmitri Mihhaili p. Kuzmini nimetamise Eesti NSV sotsiaalkindlustuse ministriks. Kes on selle poolt, et kinnitada sm. Kuzmin Eesti NSV sotsiaalkindlustuse ministriks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on sm. Dmitri Mihhaili p. Kuzmin kinnitatud Eesti NSV sotsiaalkindlustuse ministriks.

Panen kinnitusele sm. Vsevolod Ampli p. Generalovi nimetamise Eesti NSV ehitusministriks. Kes on selle poolt, et kinnitada sm. Generalov Eesti NSV ehitusministriks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on sm. Vsevolod Ampli p. Generalov kinnitatud Eesti NSV ehitusministriks.

Panen kinnitusele sm. Aleksander Jaani p. Ansbergi nimetamise Eesti NSV kultuuriministriks. Kes on selle poolt, et kinnitada sm. Ansberg Eesti NSV kultuuriministriks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on sm. Aleksander Jaani p. Ansberg kinnitatud Eesti NSV kultuuriministriks.

Panen kinnitusele sm. Heinrich Mihkli p. Laura nimetamise Eesti NSV metsa- ja paberitööstuse ministriks. Kes on selle poolt, et kinnitada sm. Laura Eesti NSV metsa- ja paberitööstuse ministriks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on sm. Heinrich Mihkli p. Laura kinnitatud Eesti NSV metsa- ja paberitööstuse ministriks.

Panen kinnitusele sm. Ernst Vilhelmi p. Ristmäe nimetamise Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse ministriks. Kes on selle poolt, et

kinnitada sm. Ristmägi Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse ministriks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on sm. Ernst Vilhelmi p. Ristmägi kinnitatud Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse ministriks.

Panen kinnitusele sm. Aleksander Augusti p. Mette nimetamise Eesti NSV põllumajanduse ja varumise ministriks. Kes on selle poolt, et kinnitada sm. Mette Eesti NSV põllumajanduse ja varumise ministriks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on sm. Aleksander Augusti p. Mette kinnitatud Eesti NSV põllumajanduse ja varumise ministriks.

Panen kinnitusele sm. Valter Juhani p. Raudsalu nimetamise Eesti NSV kohtuministriks. Kes on selle poolt, et kinnitada sm. Raudsalu Eesti NSV kohtuministriks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on sm. Valter Juhani p. Raudsalu kinnitatud Eesti NSV kohtuministriks.

Panen kinnitusele sm. Valter Ivani p. Klaussoni nimetamise Eesti NSV teede- ja transpordimajanduse ministriks. Kes on selle poolt, et kinnitada sm. Klausson Eesti NSV teede- ja transpordimajanduse ministriks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on sm. Valter Ivani p. Klausson kinnitatud Eesti NSV teede- ja transpordimajanduse ministriks.

Panen kinnitusele sm. Oskar Hansu p. Saare nimetamise Eesti NSV kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse ministriks. Kes on selle poolt, et kinnitada sm. Saar Eesti NSV kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse ministriks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on sm. Oskar Hansu p. Saar kinnitatud Eesti NSV kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse ministriks.

Sellega on ka käesolev päevakorrapunkt läbi.

Asume järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti NSV Ülemkohtu koosseisu täiendamine. Sõna on Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretäri rahvasaadik Kründelil.

A. Kründel: Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium lubas 5. juuni 1953. a. seadlusega sm. Voldemar Peetri p. Nurmela täita Eesti NSV Ülemkohtu esimehe asetäitja kohuseid ning seltsimeestel Antonina Vladimiri t. Majoroval, Elmar Aleksandri p. Mägil, Aivo Juhani p. Rajalal ja Alfei Mihkli p. Rütbergil täita Eesti NSV Ülemkohtu liikme kohuseid. Nimetatud seltsimehed omavad juriidilist haridust ning on pikemat aega töötanud kohtuorganites.

Kuna Eesti NSV Ülemkohtu valimine kuulub vastavalt Eesti NSV Konstitutsiooni paragrahvile 80 Eesti NSV Ülemnõukogu kompetentsi, teeb Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ettepaneku valida sm. Voldemar Peetri p. Nurmela Eesti NSV Ülemkohtu liikmeks

ning kinnitada ta Eesti NSV Ülemkohtu esimehe asetäitjaks ja valida seltsimehed Antonina Vladimiri t. Majorova, Elmar Aleksandri p. Mägi, Aivo Juhani p. Rajala ja Alfei Mihkli p. Rütberg Eesti NSV Ülemkohtu liikmeteks.

Juhataja: Kas on teisi ettepanekuid? Ei ole. Kas nõutakse personaalset hääletamist? (K o h t a d e l t: Ei nõuta.) Panen siis otsuse projekti Eesti NSV Ülemkohtu liikmete valimise kohta tervikuna hääletusele. Kes on selle vastuvõtmise poolt, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on otsus ühel häälel vastu võetud.

Asume viimase päevakorrapunkti arutamisele, milleks on Eesti NSV territooriumil tegutsevate erikohtute rahvakaasistujate valimine. Sõna on Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretäriil rahvasaadik Kründelil.

A. Kründel: Vastavalt esildisele lubas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium real isikutel täita sõjatribunalide rahvakaasistujate kohuseid. Vastavalt NSV Liidu, liidu- ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seaduse paragrahvile 55 kuulub erikohtute rahvakaasistujate valimine Ülemnõukogu kompetentsi. Kooskõlas sellega teeb Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ettepaneku valida sõjatribunalide rahvakaasistujad vastavalt rahvasaadikutele kätteantud otsuste projektidele.

Juhataja: Seltsimehed rahvasaadikud! Asume sõjatribunali rahvakaasistujate valimisele. Vastav Eesti NSV Ülemnõukogu otsuse projekt on rahvasaadikuile kätte antud. Kas on märkusi esitatud kandidaatide kohta? Ei ole. Kas nõutakse personaalset hääletamist? (K o h t a d e l t: Ei nõuta.) Panen siis otsuse projekti hääletamisele. Kes on selle poolt, et valida otsuse projektis näidatud seltsimehed sõjatribunali rahvakaasistujateks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on rahvakaasistujad valitud.

Asume järgmise sõjatribunali rahvakaasistujate valimisele. Vastav Eesti NSV Ülemnõukogu otsuse projekt on rahvasaadikuile kätte antud. Kas on märkusi esitatud kandidaatide kohta? Ei ole. Kas nõutakse personaalset hääletamist? (K o h t a d e l t: Ei nõuta.) Panen siis otsuse projekti hääletusele. Kes on selle poolt, et valida otsuse projektis näidatud seltsimehed sõjatribunali rahvakaasistujateks, palun käsi üles tõsta. Palun käsi alla lasta. Kes on vastu? Vastu ei olda. Kas on erapooletuid? Ei ole. Seega on rahvakaasistujad valitud.

Seltsimehed rahvasaadikud! Eesti NSV Ülemnõukogu kolmanda koosseisu neljanda istungjärgu päevakord on läbi. Kuulutan Eesti NSV Ülemnõukogu neljanda istungjärgu lõppenuks.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU
NELJANDAL ISTUNGJÄRGUL
VASTUVÕETUD
SEADUSED JA OTSUSED

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI SEADUS

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI 1953. AASTA RIIGIEELARVE KOHTA

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

I

§ 1. Kinnitada Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt esitatud Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 1953. aasta riigieelarve, ja nimelt: tulude osas kokku 1 115 783 000 rubla suuruses summas ja kulude osas kokku 1 101 250 000 rubla suuruses summas, tulude ülekaaluga kuludest 14 533 000 rubla suuruses summas ning eelarveliste vahendite üleminevad jäägid vabariikliku eelarve ja kohalike eelarvete järgi 1. jaanuariks 1954. a. 33 038 000 rubla suuruses summas.

§ 2. Kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarves laekumised elanikkonna hulgas tellimise korras realiseeritavast riigilaenust 40 400 000 rubla suuruses summas. Ette näha elanikkonnalt tellimise korras realiseeritavast riigilaenust laekuvate vahendite üldsumma vähenemine 1953. aastal võrreldes 1952. aastaga 120 300 000 rubla võrra ehk 2,2 korda.

§ 3. Kinnitada Eesti NSV 1953. aasta riigieelarves eraldamised põllumajandusmaksust 14 396 000 rubla.

Kooskõlas uue Põllumajandusmaksu seadusega määrata kindlaks elanikkonnalt võetava põllumajandusmaksu üldsumma vähenemine 1953. aastal 19 950 000 rubla võrra.

§ 4. Kindlaks määrata Eesti NSV 1953. aasta riigieelarves kulud rahvamajanduse finantseerimiseks 376 388 000 rubla suuruses summas ning peale selle ettevõtete ja majandusorganisatsioonide omade summade arvel 321 155 000 rubla suuruses summas, kokku 697 543 000 rubla suuruses kogusummas, mis tähendab 1952. aastaga võrreldes suurenemist 68 593 000 rubla võrra.

§ 5. Kindlaks määrata Eesti NSV 1953. aasta riigieelarves assigneringud sotsiaalseteks ja kultuurilisteks üritusteks 595 463 000 rubla suuruses kogusummas, mis tähendab 1952. aastaga võrreldes suurenemist 21 485 000 rubla võrra. Kulud üksikuteks sotsiaalsete ja kultuuriliste ürituste liikideks kindlaks määrata järgmiselt:

a) hariduse ja kultuuri alal — algkoolidele, seitsmeklassilistele koolidele ja üldhariduslikele keskkoolidele, tehnikumidele ja teistele keskastme eriõppeasutustele; kõrgematele õppeasutustele ja teadusliku uurimise asutustele; vabrikukoolidele, kursustele ning teisteks tööliste, kolhoosnikute ja insener-tehniliste töötajate kvalifikatsiooni tõstmise abinõudeks; raamatukogudele, kultuurimajadele, klubidele, teatritele, ajakirjandusele ning teisteks üritus-

teks hariduse ja kultuuri alal 333 870 000 rubla suuruses kogusummas, mis tähendab 1952. aastaga võrreldes suurenemist 7 934 000 rubla võrra;

b) tervishoiu alal — haiglatele, dispanseritele, sünnitusmajadele, lastesõimedele, sanatooriumidele ja elanikkonnale meditsiinilist abi andvatele teistele asutustele; spordi- ja kehakultuuri-alasteks üritusteks 180 788 000 rubla suuruses kogusummas, mis tähendab 1952. aastaga võrreldes suurenemist 15 331 000 rubla võrra.

Elanikkonna tervishoiu edasiseks parandamiseks, haiglate, polikliinikute ja teiste meditsiinasutuste paremaks varustamiseks meditsiiniliste seadmete, pesu ja majapidamisinventariga kinnitada tervishoiuks ettenähtud kuludes 1953. aastal Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt ettenähtud täiendavad assigneeringud 11 000 000 rubla suuruses summas, sealhulgas haigetele toidunormide tõstmiseks ja arstimate ostmiseks minevate kulude suurendamiseks 6 000 000 rubla, haiglatele pesu täiendavaks ostmiseks 2 500 000 rubla, tervishoiuasutuste kapitaalremondiks 500 000 rubla ning meditsiinilise ja majapidamisinventari ostmiseks 2 000 000 rubla;

c) sotsiaalkindlustuse alal — pensionideks ja abiraha andmiseks sõjainvaliididele ja nende perekondadele ning sõjas hukkunute perekondadele; pensionide ja abiraha maksmiseks tööinvaliididele ja nende perekondadele; invaliidide kodude ülalpidamiseks 80 805 000 rubla suuruses kogusummas.

II

§ 6. Vastavalt käesoleva seaduse esimesele paragrahville kinnitada Eesti NSV 1953. aasta vabariiklik eelarve tulude osas 930 905 000 rubla suuruses summas ja kulude osas 916 372 000 rubla suuruses summas, tulude ülekaaluga kuludest 14 533 000 rubla suuruses summas ning peale selle eelarveliste vahendite üleminevad jäägid 1. jaanuariks 1954. a. 19 153 000 rubla suuruses summas.

§ 7. Kinnitada Eesti NSV Vabariikliku alluvusega linnade ja rajoonide 1953. aasta kohalikud eelarved 468 938 000 rubla suuruses kogusummas järgmise jaotusega (tuhandetes rublades):

Eesti NSV vabariikliku alluvusega linnad ja rajoonid	Tulud ja kulud	Selles eraldamised Eesti NSV vabariiklikust eelarvest	Peale selle eelarveliste vahendite üleminevad jäägid 1. jaanuariks 1954. a.
1	2	3	4
Tallinna linn	95 770	23 675	2 336
Tartu linn	40 055	26 645	704
Narva linn	15 091	9 672	282
Pärnu linn	16 822	10 483	288
Kohtla-Järve linn	11 095	4 848	196

Eesti NSV vabariikliku alluvusega linnad ja rajoonid	Tulud ja kulud	Selles eraldamised Eesti NSV vabariiklikust eelarvest	Peale selle eelarveliste vahendite üleminevad jäägid 1. jaanuariks 1954. a.
1	2	3	4
Abja rajoon	5 804	4 219	191
Antsla rajoon	5 675	4 682	211
Elva rajoon	9 205	7 399	347
Haapsalu rajoon	10 894	8 225	327
Harju rajoon	7 835	4 964	273
Hiumaa rajoon	5 581	4 315	191
Jõgeva rajoon	6 881	5 337	273
Jõhvi rajoon	12 522	7 946	406
Kallaste rajoon	5 081	4 207	189
Keila rajoon	6 490	2 802	226
Kilingi-Nõmme rajoon	5 863	4 637	202
Kiviõli rajoon	8 572	5 359	302
Kose rajoon	5 175	3 812	190
Kingissepa rajoon	11 335	8 039	403
Lihula rajoon	4 966	3 999	173
Loksa rajoon	4 891	3 612	186
Mustvee rajoon	6 174	4 827	234
Märjamaa rajoon	4 622	3 858	162
Orissaare rajoon	6 225	4 790	289
Otepää rajoon	4 829	3 532	173
Paide rajoon	9 534	7 178	322
Põltsamaa rajoon	7 005	5 623	244
Põlva rajoon	6 421	5 331	283
Pärnu rajoon	5 893	4 314	242
Pärnu-Jaagupi rajoon	4 403	3 752	146
Rakvere rajoon	13 170	8 170	433
Rapla rajoon	6 953	4 808	263
Räpina rajoon	6 664	4 859	280
Suure-Jaani rajoon	5 101	4 092	180
Tapa rajoon	7 462	4 699	246
Tartu rajoon	6 538	4 650	209
Tõrva rajoon	5 653	4 275	183
Türi rajoon	5 547	4 277	226
Valga rajoon	11 412	8 291	373
Vastseliina rajoon	4 557	2 919	178
Viljandi rajoon	15 018	11 093	447
Võru rajoon	11 123	8 095	369
Väike-Maarja rajoon	6 804	5 187	293
Vändra rajoon	6 128	4 677	214

Määrata kindlaks Eesti NSV vabariikliku alluvusega linnade ja rajoonide kohalike eelarvete kuludes assigneeringud haridusele, kultuurile, tervishoiule ja sotsiaalkindlustusele 327 890 000 rubla suuruses kogusummas, mis tähendab 1952. aastaga võrreldes suurenemist 12 726 000 rubla võrra.

§ 8. Kinnitada 1953. aastaks eraldamised üleliidulistest riiklikest

maksudest ja tuludest Eesti NSV vabariikliku alluvusega linnade ja rajoonide eelarvetesse järgmises suuruses:

Eesti NSV vabariikliku alluvusega linnad ja rajoonid	Eraldamise protsendid								
	Elanikkonna tulumaksust	Põllumajandusmaksust	Tellimise korras realiseeritavaast riigilaenust	Masina-traktorijaamade tuludest	Vallaliste, üksikute ja vähelapseliste NSVL kodanike maksust	Metsatuludest	Kolhooside tulumaksust	Riigimaksust üksikmajapidamiste hobustelt	Käibemaksust
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tallinna linn	5	—	5	—	5	—	—	—	1,2
Tartu linn	20	—	25	—	25	—	—	—	14,6
Narva linn	20	20	40	—	25	—	40	75	6,7
Pärnu linn	25	50	25	—	25	—	—	—	10,2
Kohtla-Järve linn	20	—	20	—	20	—	—	—	8,6
Abja rajoon	90	40	80	55	85	—	50	75	97,3
Antsla rajoon	100	90	100	80	100	—	100	75	100
Elva rajoon	70	40	75	10	70	70	40	75	94,9
Haapsalu rajoon	15	30	40	20	25	30	25	75	39,3
Harju rajoon	30	10	10	10	20	20	10	75	8,9
Hiiumaa rajoon	70	30	90	20	80	70	70	75	100
Jõgeva rajoon	20	30	50	10	25	20	20	75	42,6
Jõhvi rajoon	20	20	35	10	30	25	25	75	10,7
Kallaste rajoon	100	100	100	25	100	—	100	75	100
Keila rajoon	25	30	30	20	30	—	25	75	16,1
Kilingi-Nõmme rajoon	50	50	50	20	50	50	40	75	89,5
Kiviõli rajoon	20	20	25	20	20	25	30	75	40,4
Kose rajoon	20	25	50	20	50	—	40	75	94,7
Kingissepa rajoon	15	30	30	20	25	30	20	75	35,9
Lihula rajoon	50	20	50	20	50	—	40	75	92,5
Loksa rajoon	40	40	60	20	60	—	30	75	96,1
Mustvee rajoon	100	40	100	50	100	—	60	75	91,1
Märjamaa rajoon	80	50	90	10	80	—	70	75	96,4
Orissaare rajoon	100	100	100	100	100	—	100	75	100
Otepää rajoon	100	100	100	100	100	—	100	75	100
Paide rajoon	25	20	70	20	50	50	40	75	24,5
Põltsamaa rajoon	20	15	50	10	40	—	15	75	81,7
Põlva rajoon	100	70	100	30	100	—	70	75	90,6
Pärnu rajoon	20	20	40	20	30	30	20	75	29,5
Pärnu-Jaagupi rajoon	100	50	100	50	100	—	80	75	83,7
Rakvere rajoon	30	20	40	20	40	25	20	75	4,2
Rapla rajoon	25	20	40	20	50	—	20	75	53,4
Räpina rajoon	60	40	60	10	60	30	60	75	88,7
Suure-Jaani rajoon	80	80	50	10	50	30	30	75	28,4
Tapa rajoon	25	20	40	20	25	—	40	75	31,6
Tartu rajoon	50	20	25	10	30	25	20	75	24,3
Tõrva rajoon	100	100	100	30	100	—	100	75	99,2
Türi rajoon	60	50	100	20	100	—	40	75	81,7

Eesti NSV vabariikliku alluvusega linnad ja rajoonid	Eraldamise protsendid								
	Elanikkonna tulumaksust	Põllumajandusmaksust	Tellimise korras realiseeritavast riigilaenust	Masina-traktorijaamade tulumust	Vallaliste, üksikute ja vähelapseliste NSVL kodanike maksust	Metsatulumust	Kolhooside tulumaksust	Riigimaksust üksikmajapidamiste hobustelt	Käibemaksust
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Valga rajoon	50	15	50	10	50	20	20	75	21,7
Vastseliina rajoon	100	100	100	100	100	—	100	75	100
Viljandi rajoon	50	10	50	20	50	30	15	75	22,0
Võru rajoon	50	15	50	10	40	30	20	75	24,7
Väike-Maarja rajoon	30	30	50	10	50	—	30	75	69,6
Vändra rajoon	50	30	50	10	50	—	30	75	95,8

§ 9. Kinnitada aruanded Eesti NSV 1951. aasta riigieelarve täitmise tulude osas 1 178 174 000 rubla suuruses summas ja kulude osas 1 106 512 000 rubla suuruses summas, kusjuures tulud ületavad kulusid 71 662 000 rubla suuruses summas ning peale selle eelarveliste vahendite üleminevad jäägid 1. jaanuariks 1952. a. 32 836 000 rubla suuruses summas, ja 1952. aasta riigieelarve täitmise tulude osas 1 115 700 000 rubla suuruses summas ja kulude osas 1 083 283 000 rubla suuruses summas, kusjuures tulud ületavad kulusid 32 417 000 rubla suuruses summas ning peale selle eelarveliste vahendite üleminevad jäägid 1. jaanuariks 1953. a. 31 778 000 rubla suuruses summas.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

A. Jakobson

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär

A. Kründel

Tallinn, 21. augustil 1953.

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI S E A D U S

MUUDATUSTE JA TÄIENDUSTE TEGEMISE KOHTA EESTI NSV KONSTITUTSIOONI (PÕHISEADUSE) PARAGRAHVIDES 97 JA 116

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu o t s u s t a b:

1. Seoses partei nimetuse muutmisega, mis võeti vastu Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil, teha vastavad muudatused Eesti NSV Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragrahvis 97 ning sõnastada see paragrahv järgmiselt:

«§ 97. Vastavalt tööraha huvidele ja rahvahulkade organisatsioonilise isetegevuse ning poliitilise aktiivsuse arendamiseks tagatakse Eesti NSV kodanikele õigus ühineda ühiskondlikesse organisatsioonidesse: ametiühinguisse, kooperatiiv-koondistesse, noorsoo-organisatsioonidesse, spordi- ja kaitseorganisatsioonidesse, kultuurilistesse, tehnilistesse ja teaduslikesse ühinguisse; kõige aktiivsemad ja teadlikumad kodanikud töölisklassi, töötava talurahva ja töötava intelligentsi ridadest ühinevad aga vabatahtlikult Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteisse, kes on tööraha eelvägi tema võitluses kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest ja tööraha kõigi, nii ühiskondlike kui ka riiklike organisatsioonide juhtiv tuum.»

2. Kinnitada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 6. veebruari 1953. a. seadlus «Eesti NSV riigilipu kohta».

Vastavalt sellele sõnastada Eesti NSV Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragrahv 116 järgmiselt:

«§ 116. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi riigilipuks on punast värvi kangas, mida läbib sinine laineline vööt kahe valge triibuga ülalpool, kujundades kuus teravatipulist lainet piki lippu. Sinine laineline vööt koos valgete triipudega moodustab kolm künendikku lipu laiusest. Ülemine punane vööt moodustab poole lipu laiusest, alumine punane vööt ühe viiendiku lipu laiusest. Lipukanga ülemise punase osa vasakus ülemises nurgas lipu pikkusest ühe kuuendiku kaugusel vardast on kujutatud kuldne sirp ja vasar ning nende kohal kuldääristuses punane viisnurk. Lipu laiuse suhe pikkusega on 1:2.»

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

A. Jakobson

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär

A. Kründel

Tallinn, 21. augustil 1953.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

MANDAATKOMISJONI ARUANDE KOHTA

Kuulanud mandaatkomisjoni aruande, Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

Kinnitada Eesti NSV Ülemnõukogu Mandaatkomisjoni aruanne ja tunnistada õigeks 22. veebruaril 1953 Karksi valimisringkonnas nr. 27 valitud Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku sm. Richard Martini p. Niinepuu volitused.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

A. Jakobson

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär

A. Kründel

Tallinn, 20. augustil 1953.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUSTE «OBLASTITE LIKVIDEERIMISE KOHTA EESTI NSV KOOS- SEISUS», «EESTI NSV LIIDU-VABARIIKLIKE MINISTEERIU- MIDE ÜBERKIJUNDAMISE KOHTA» JA «EESTI NSV TEE- DE- JA TRANSPORDIMAJANDUSE MINISTEERIUMI ORGANI- SEERIMISEST» KINNITAMISE KOHTA

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

Kinnitada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 25. aprilli 1953. a. seadlus «Oblastite likvideerimise kohta Eesti NSV koosseisus», 27. aprilli 1953. a. seadlus «Eesti NSV liidu-vabariiklike ministereeriumide ümberkujundamise kohta» ja 19. juuni 1953. a. seadlus «Eesti NSV Teede- ja Transpordimajanduse Ministereeriumi organiseerimisest».

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

A. Jakobson

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär

A. Kründel

Tallinn, 21. augustil 1953.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI 12. MÄRTSI 1953. a. SEADLUSE «SM. ARNOLD KARLI p. GREENI NIME- TAMISE KOHTA EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU ESI- MEHE ASETÄITJAKS» KINNITAMISEST

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

Kinnitada sm. Arnold Karli p. Green Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjaks.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

A. Jakobson

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär

A. Kründel

Tallinn, 21. augustil 1953.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUSTE — EESTI NSV MINISTRITE NIMETAMISE KOHTA — KINNITAMISEST

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab kinnitada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlused:

sm. Dmitri Mihhaili p. Kuzmini nimetamise kohta Eesti NSV sotsiaalkindlustuse ministriks,

sm. Vsevolod Ampli p. Generalovi nimetamise kohta Eesti NSV ehitusministriks,

sm. Aleksander Jaani p. Ansbergi nimetamise kohta Eesti NSV kultuuriministriks,

sm. Heinrich Mihkli p. Laura nimetamise kohta Eesti NSV metsa- ja paberitööstuse ministriks,

sm. Ernst Vilhelmi p. Ristmägi nimetamise kohta Eesti NSV kerge- ja toiduainetetööstuse ministriks,

sm. Aleksander Augusti p. Mette nimetamise kohta Eesti NSV põllumajanduse ja varumise ministriks,

sm. Valter Juhani p. R a u d s a l u nimetamise kohta Eesti NSV kohtuministriks,

sm. Valter Ivani p. K l a u s s o n i nimetamise kohta Eesti NSV teede- ja transpordimajanduse ministriks,

sm. Oskar Hansu p. S a a r e nimetamise kohta Eesti NSV kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse ministriks.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

A. Jakobson

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär

A. Kründel

Tallinn, 21. augustil 1953.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU O T S U S

EESTI NSV ÜLEMKOHTU LIIKMETE VALIMISE KOHTA

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

1. Valida sm. Voldemar Peetri p. N u r m e l a Eesti NSV Ülemkohtu liikmeks ning kinnitada ta Eesti NSV Ülemkohtu esimehe asetäitjaks.

2. Valida Eesti NSV Ülemkohtu liikmeteks:

Antonina Vladimiri t. M a j o r o v a,

Elmar Aleksandri p. M ä g i,

Aivo Juhani p. R a j a l a,

Alfei Mihkli p. R ü t b e r g.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

A. Jakobson

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär

A. Kründel

Tallinn, 21. augustil 1953.

SISUKORD

ESIMENE ISTUNG

ENSV Ülemnõukogu juhataja rahvasaadik O. Merimaa avasõna . . .	3
Mandaatkomisjoni esimehe rahvasaadik E. Künnapu aruanne	3
Rahvasaadik A. Konno ettepanek	5
Rahvasaadik A. Ansbergi ettepanek	5
Eesti NSV rahandusministri rahvasaadik A. Tihase aruanne	6
Rahvasaadik E. Viski kaasaruanne	17

TEINE ISTUNG

Rahvasaadik J. Apfelbaumi sõnavõtt	23
Rahvasaadik G. Naani sõnavõtt	25
Rahvasaadik L. Mälgu sõnavõtt	27
Rahvasaadik A. Ansbergi sõnavõtt	29
Rahvasaadik J. Rosentali sõnavõtt	34
Rahvasaadik R. Nimmeri sõnavõtt	36
Rahvasaadik L. Rootsi sõnavõtt	37
Rahvasaadik I. Lutsu sõnavõtt	38
Eesti NSV tervishoiu ministri sm. A. Goldbergi sõnavõtt	39
Rahvasaadik E. Kaaruse sõnavõtt	42
ENSV kohaliku, põlevkivi- ja keemiatööstuse ministri sm. O. Saare sõnavõtt	43
Rahvasaadik M. Reino sõnavõtt	45
ENSV põllumajanduse ja varumise ministri sm. A. Mette sõnavõtt . .	47
Rahvasaadik L. Seppo sõnavõtt	50
Rahvasaadik I. Reimeri sõnavõtt	51

KOLMAS ISTUNG

Rahvasaadik E. Ristmäe sõnavõtt	53
Rahvasaadik G. Abelsi sõnavõtt	57
Rahvasaadik S. Visnapuu sõnavõtt	59
Rahvasaadik I. Gutvesi sõnavõtt	63
Rahvasaadik O. Samoiliku sõnavõtt	65
Rahvasaadik R. Vesteri sõnavõtt	67
Rahvasaadik V. Tellingu sõnavõtt	73
Rahvasaadik A. Müürisepa sõnavõtt	75
Rahvasaadik I. Gutvesi ettepanek	89
Rahvasaadik A. Tihase lõppsõna	90
Rahvasaadik E. Kapi ettepanek	90
Riigieelarve hääletamine	90
Rahvasaadik A. Kründeli ettekanne ja seadluste kinnitamine	93

**Eesti NSV Ülemnõukogu neljandal istungjärgul vastuvõetud seadused
ja otsused**

SEADUS EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI 1953. AASTA RIIGIEELARVE KOHTA	100
SEADUS MUUDATUSTE JA TÄIENDUSTE TEGEMISE KOHTA EESTI NSV KONSTITUTSIOONI (PÕHISEADUSE) PARAGRAHVIDES 97 JA 116	105
OTSUS MANDAATKOMISJONI ARUANDE KOHTA	106
OTSUS EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMI SEADLUSTE «OBLASTITE LIKVIDEERIMISE KOHTA EESTI NSV KOOSSEISUS», «EESTI NSV LIIDU-VABARIIKLIKE MINISTEERIUMIDE ÜMBERKIJUNDAMISE KOHTA» JA «EESTI NSV TEEDE- JA TRANSPORTIMAJANDUSE MINISTEERIUMI ORGANISEERIMISEST» KINNITAMISE KOHTA	106
OTSUS EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMI 12. MÄRTSI 1953. a. SEADLUSE «SM. ARNOLD KARLI p. GREENI NIMETAMISE KOHTA EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU ESIMEHE ASETÄITJAKS» KINNITAMISEST	107
OTSUS EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMI SEADLUSTE — EESTI NSV MINISTRITE NIMETAMISE KOHTA — KINNITAMISEST	107
OTSUS EESTI NSV ÜLEMKOHTU LIIKMETE VALIMISE KOHTA	108

Toimetaja J. Sellental.

Tehniline toimetaja E. Plaks.

Korrektorid A. Kalberg ja
H. Merimaa.

Ladumisele antud 11. IX 1953.
Trükkimisele antud 29. IX 1953.
Paber 60×92 sm, 1/16. Trükiarv 500.
Trükipoognaid 7,25. Arvutuspoog-
naid 8,33. Tellimise nr. 4488.
MB-12436. Trükikoda „Kommunist“,
Tallinn, Pikk tn. 2.

На эстонском языке.

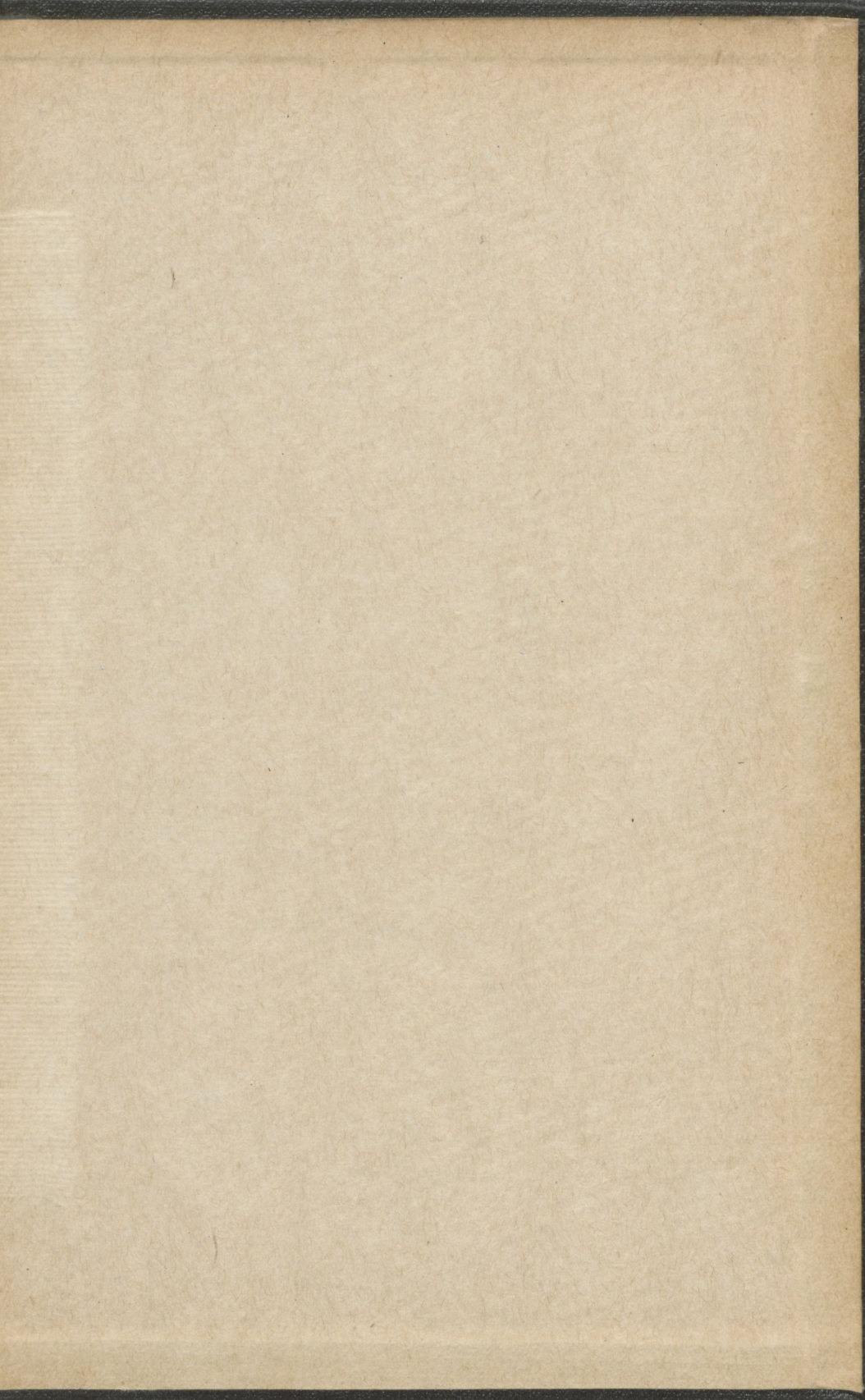
Четвертая сессия Верховного
Совета Эстонской ССР.

Hind rbl. 3.95

1—14

E 3
E 379

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Z-138380

E 3
E 379

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU NELJAS ISTUNGJÄRK

EESTI NSV
ÜLEMNÕUKOGU
NELJAS ISTUNGJÄRK

STENOGRAAFILINE
ARUANNE

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Z-138380